

C:\Users\Plazma\Desktop\311\bri_Strugacti-Špunt.pdb

PDB Name: bri_Strugacti-Špunt
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Arkadij a Boris Strugačtí

Špunt

přeložil Libor Dvořák, 1989

(c) Molodaja gvardija Moskva, 1980
Translation (c) Libor Dvořák, 1989
Illustrations (c) Milan Erazim, 1989

Kapitola první
PRÁZDNO A TICHŮ

"Abych pravdu řekla, mám nějakou hrozně pitomou předtuchu," řekla Majka.

Stáli jsme vedle glyderu, ona zahleděná pod vlastní nohy hloubila podpatkem v promrzlém písku důlek.

Býval bych rád něco opáčil, jenže jsem nevěděl co. Předtuchy jsem sice neměl žádné, ale jinak se mi to tu taky moc nezamlouvalo. Přimhouřil jsem oči a zadíval se na ledovec. Vypínal se nad obzor jako obrovitý balvan cukru, jako oslnivě bělostný, křížem krážem zbrázděný tesák, velice studený, velice nehybný, velice celistvý, zbavený jakýchkoli očekávaných malebných světloher a odlesků - bylo jasné, že se do toho plochého bezbranného břehu bezohledně zařílí před statisíciletími a zřejmě se chystá protrčet tady další statisíce let, na vztek všem svým soukmenovcům, kteří se osířele a beze smyslu potloukají v otevřeném oceánu. Hladká šedožlutá pláž, mihotající myriádami šupinek bílého jíní, ubíhala až k jeho patě, vpravo ležel oceán, olověný, zimomřivě zčeřený oceán, u obzoru inkoustově černý a nepřírozně mrtvý, a z celé jeho plochy jako by dýchal prostydý kov. Vlevo nad horkými prameny v bažině dřepěl šedý vrstevnatý opar, za nímž se daly tušit zježené vulkanické homole, a ještě dál strměly nakupeniny temných skal, pocákaných skvrnami sněhu. Skály se táhly podél celého pobřeží, kam až oko dohlédlo, a nad nimi, v bezmračném, ale také neradostném ledovém šedofialovém nebi vycházelo maličké nehřející slunko.

Vanderhooze vylezl z glyderu, ihned si přes hlavu přetáhl kožešinovou kapuci a přistoupil k nám.

"Jsem připraven," oznámil. "Kde je Komov?"

Majka krátce pokrčila rameny a dýchla si na zkrchlé prsty.

"Asi za chvilku přijde," odpověděla nepřítomně.

"Kam se dneska chystáte?" zeptal jsem se Vanderhooseho. "Na jezero?"

Kapitánova hlava se přesunula do mírného záklonu, pomalu vyšpulil spodní ret a ospale se na mě zadíval přes špičku nosu. Jeho vizáž se tak silně přiblížila podobě postaršího velblouda s rysími licousy.

"Sám se tu musíš pekelně nudit," pronesl soucitně. "Ale nějaký čas to asi ještě budeš muset vydržet, co o tom soudíš?"

"Soudím, že asi budu muset."

Vanderhoose zaklonil hlavu ještě přezíravěji a s týmě velbloudím povýšenectvím popatřil k ledovci.

"Náramně se to podobá Zemi," poznamenal s nádechem útrpné převahy, "ale Země to není. Což je největší nectnost všech světů, které vyvolávají iluzi toho našeho. Člověk si pořád připadá ošizený. Řekl bych dokonce okradený. Ale i na to se dá zvyknout, co o tom soudíš, Majko?"

Neodpověděla. Nějak se nám zasmušila. Nebo naopak dohřála. Protože to se jí - jen tak mezi námi - občas stává, a docela si v tom libuje.

Za námi s tichým mlasknutím pukla blána průlezu a do pisku seskočil Komov. Ještě si chvatně zapínal dlouhý kožich, ale už se hnul k nám a úsečně se optal:

"Připraveni?"

"Ano," přikývl Vanderhoose. "Kam zamíříme dneska, Gennadiji? Zase na jezero?"

"Přesně tak," utrousil Komov, který se ještě pořád hmoždil se sponou u krku. "Pokud jsem to správně pochopil, Majo, tak vás dneska čeká čtverec šedesát čtyři. Já si vezmu na starost západní břeh jezera a kóty sedm a dvanáct. Definitivně rozpis prací upřesníme cestou. Popove, vás bych prosil, abyste odeslal radiogramy, nechal jsem je na vašem pultu. Spojení se mnou budete udržovat přes glyder. Návrat v osmnáct nula nula místního času. Na případné zpoždění bychom vás předem upozornili."

"Jasně," broukl jsem bez zvláštního nadšení - zmínka o možném zdržení se mi ani trochu nelíbila.

Majka už beze slova došla až ke glyderu. Komov se konečně vypořádal se zapínáním u krku, přejel si dlaní po hrudi a také přistoupil k letounu. Vanderhoose mi přátelsky stiskl rameno.

"Zbytečně ty zdejší scenérie neokukuj," poradil mi. "Sed' doma a něco si čti."

Rozšafně se nasoukal do glyderu jako poslední, usadil se v pilotním křesle a zamával mi. I Majka se přece jen rozhoupala k tomu, aby se skoupě poušmála, a taky mi zamávala. Komov mě neuznal za hodná pohledu, jen neadresně kývl, kryt se samočinně zaklapl a celá osádka mi zmizela z očí. Glyder se pohnul z místa, klouzl kupředu a zároveň strmě vzhůru, ve vteřině se změnil v maličkou černou tečku a zmizel, jako by tu býval nikdy nebyl. Zůstal jsem sám.

Pár minut jsem stál s rukama vraženými hluboko do kapes kožichu a díval se, jak se činí moji hošánci. Přes noc si řádně mákli a už na první pohled vypadali celí vysílení a ochablí, takže otevřeli energolapače na maximum a lačně hltali mdlý bujóněk, kterým je krmila neduživá, bledničkovitá hvězda. Jiné starosti si nedělali. Nic víc nepotřebovali, dokonce ani mě, alespoň do chvíle, než doběhne program Pravda, nemotornému tlouštíkovvi Tomovi se pokaždé, když jsem se dostal do zorného pole jeho čidel, na čele rozsvěcel rubínový signál, který se v případě hodně toužebného přání dal považovat za pozdrav, za zdvořile nepřítomné pukrle, ale já věděl, že to znamená jen já i ostatní jsme v pořádku, pracujeme na úkolu, jsme ochotni plnit další pokyny. Nic víc. Další pokyny jsem pro ně neměl. Měl jsem jen hojnost samoty a přímo neobyčejnou hojnost mrtvého ticha.

Nebylo to vatové ticho akustické laboratoře, z kterého píská v uších, ani ono čarovné ticho pozemského podvečera někde za městem, které osvěžuje a láskyplně oplachuje mozek, které konejší a splývá s nejvyšší blažeností, jaká je ve světě k mání. Tady jsem měl tu čest s tichem opravdu zvláštním - bylo pronikavé, průzračné jako vakuum, ticho, co čuchá všechny nervy, ticho obrovského, drásavě prázdného světa.

Uštvaně jsem se rozhlédl kolem. Já samo sebou vím, že o sobě by člověk takhle mluvit neměl, asi by se patřilo říct prostě "rozhlédl jsem se kolem". Jenže já se kolem nerozhlédl prostě, nýbrž právě uštvaně. Bez jediného hlesu se činili kybeři. Bez hlesu zářilo fialové slunce. S čímž bylo třeba nějak skoncovat.

Kdyby bylo nejhůř, mohl jsem se například sebrat a zajít si k ledovci. Bylo to k němu nějakých pět kilometrů, ale vzorový předpis službu konajícímu členu posádky kategoricky zakazuje vzdálit se od lodi víc než na sto metrů. Za jiných okolností by asi bylo ďábelsky svůdné risknout to a předpis porušit. Tady ne. Tady jsem se klidně mohl vzdálit na pět kilometrů, nebo třeba na pětadvacet, a nestalo by se nic - ani mně, ani svěřené lodi, ani desítkám jiných expedičních raket, rozsetých v dané chvíli ve všech klimatických pásmech planety na jih ode mne. Z těchhle krivčinatých křovíček rozhodně nevyskočí krvelačná obluda, která by měla v úmyslu mě spolykat, protože tady žádné obludy nežijí. Z oceánu nepřiletí sverepý tajfun, aby loď donutil poplašeně trojčit a pak jí mrští o ponuré skály - tajfuny ani jiná zemětřesení jsme tu prozatím nezaregistrovali. Očekávat se nedá ani mimořádný signál ze základny, kterým by se vyhlášoval všeobecný biologický poplach; biologický poplach je tu totiž rovněž nemyslitelný, nejsou tu ani viry, ani bakterie, tolik nebezpečné mnohobuněčným organismům. Na této planetě není nic kromě oceánu, skal a zakrslých stromů. Porušovat tady předpisy by zkrátka ani nebylo zajímavé.

A přísně je dodržovat je taky otrava. Na každé slušné, biologicky aktivní planetě by mě ani nenapadlo, abych třetí den po přistání stál takhle s rukama v kapsách a tupě civěl. Protože bych se už dávno štvál jako blázen. Šlo by to ráz na ráz. Nastavení, vypuštění a pravidelná každodenní kontrola strážních průzkumníků. Zřízení Zóny absolutní biologické bezpečnosti, která by svá ochranná křídla rozprostřela nad lodí i nad stavenišťem. Zajištění zmíněné ZABB před útokem zpod povrchu terénu. Každé dvě hodiny kontrola palubních i osobních filtrů. Vybudování krypty na veškeré odpadky včetně použitých filtračních vložek. Každé čtyři hodiny sterilizace, dezaktivace a odplynování ovládacích okruhů kybermechanismů. Prověrka informací od robotů zdravotnické služby, vypuštěných za hranice ZABB. A k tomu samozřejmě všelijaké další drobnosti, jako obsluha meteosond, seizmický průzkum, vyhodnocování

speleonebezpečí, registrace tajfunů, lavin, usazenin, krasových jevů, lesních požárů, sopečných erupcí... Představil jsem si, jak ve skafandru, celý zpocený, nevyspalý, vztekly a již lehce otupělý proplachují nervové uzly tloušťka Torna a nad hlavou mi zatím poletuje automatický strážní průzkumník a s neobyčejnou idiótí už podvacáté bzučí, že támhle pod tím keřem se usadila nestvůrná kropenatá žába neznámého druhu, ve sluchátkách vřeští poplašné signály nadměrně zneklidněných robotů zdravotnické služby, kteří zjistili, že nějaký místní virus vykazuje abnormální reakci na Baltermantzův test a je tedy teoreticky schopen naší bioblokádu prorazit. Vanderhoose, který, jak se ostatně na lékaře a na kapitána sluší a patří, sedí v lodi, mi celý ustaraný zvěstuje, že hrozí proboření lodi do podzemního močálu, kdežto Komov s tradičním ledovým klidem oznamuje, že motor jeho glyderu rozežrali maličci broučci na způsob mravenců a že v daném okamžiku tito mravenečkové pilně ochutnávají z jeho skafandru... Uf! Ačkoli - na takovou planetu by mě samozřejmě nevzali. Mě vzali přesně na takovou, pro jakou se ani žádné vzorové předpisy nevypracovávají. Protože jich není zapotřebí.

U průlezu jsem se na chvilku zarazil, otřepal zrnka písku ulpělá na podrážkách, postál jsem s rukou položenou na bok lodi, vydechující příjemné teplo, a píchl jsem prstem do blány. Uvnitř bylo také ticho, ale to mi aspoň připadalo útulné a domácí jako ticho prázdného přívětivého bytu. Shodil jsem kožich a šel rovnou do velína. U svého pultu jsem se zbytečně nezdržoval - beztak jsem viděl, že všechno klapě jako na drátkách - a radši jsem se hned posadil k vysílači. Zapnul jsem šifrátor a začal připravovat radiogramy. V prvním Komov základně sděloval souřadnice příštích vytypovaných pant'anských tábořišť, shrnoval přibližné stavy potěru, který byl včera vypuštěn do jezera, a radil Kitamurovi, aby s plazy nespěchal. To vše bylo ještě jakžtakž srozumitelné, zato z druhého radiogramu, adresovaného Centrálnímu informatoriu, jsem pochopil jen tolik, že Komov jako sůl potřebuje podrobnější údaje a vysvětlivky k Y-faktoru pro binormální humanoidy se čtyřvrstevným indexem, skládajícím se celkem z devíti číslic a čtrnácti písmen řecké abecedy. Byla to totální a supervysoká xenopsychologie, v níž jsem se já, běžný humanoid s indexem nula totálně neorientoval. K čemu taky?

Navolil jsem šifry, oživil provozní kanál a veškeré zprávy odeslal v jediném impulsu. Všechny odvysílané radiogramy jsem zaregistroval a najednou mě napadlo, že je nejvyšší čas i pro první vlastní hlášení. Tedy - co to v mém případě je, takové hlášení? "Skupina ER-2, stavební roboti norma 15, procentuální plnění, datum, podpis." A tečka. Vstal jsem od radiostanice, přistoupil ke svému pultu, podíval se na křivky harmonogramů - a hned jsem byl doma. To s tím hlášením mě zkrátka nepopadlo jen tak. Nešlo o hlášení, to jsem jen coby už dosti zkušený kybertechnik čul zradu, přestože zatím nebylo nic vidět ani slyšet. Tom se zase zničehonic zastavil, přesně jako včera. A já stejně jako včera s podrážděným šklebem píchl do tlačítka havarijního spojení: "Co se děje?" Poruchová kontrolka stejně jako včera ihned zhasla a rozsvítila se uklidňující rubínová návěst: "Všechno je v pořádku, plníme úkol. Jsou nějaké nové pokyny?" Nařídil jsem mu, aby pokračoval v práci, a zapnul jsem monitor. Jack s Rexem usilovně pracovali, Tom se už taky znovu pohnul, ale nějak nemotorně, téměř bokem, což vzápětí srovnal.

"Hochu, hochu," řekl jsem si nahlas, "je vidět, že už jsi pořádně utahaný a že tě musíme řádně proprat a vycídit." Pohlédl jsem do Tomova záznamu o provozu. Preventivní údržba ho podle plánu čekala dnes večer. "No dobře, do večera to nějak přežijem, co říkáš?"

Tom nic nenamítal. Chvilí jsem ještě sledoval, jak se hošánci činí, a pak jsem monitor vypnul, vypnul jsem kybery, ledovec, mlhu nad bažinou i temné skály... Rozhodl jsem se, že pro dnešek už se bez toho všeho obejdu. Hlášení jsem pro jistotu odvysílal a neprodleně se spojil s ER-6. Vadík reagoval tak rychle, jako by už dlouho na nic jiného nečekal.

"Tak co, jak to u vás vypadá?" zeptali jsme se jeden druhého.

"U nás se neděje nic," oznámil jsem.

"Nám pohcípaly všechny ještěrky," hlásil Vadík.

"I vy moulové," vyplísnil jsem ho láskyplně. "Milovaný žák doktora Mbogy vám to přece tak důtklivě kladl na srdce - nespěchejte s plazy!"

"A kdo s nima spěchá?" namítl Vadík. "Kdyby ho zajímalo, co si o tom myslím já, tak tu jednoduše nemůžou vydržet. Je tu hrozný horko."

"Koupete se?" zeptal jsem se závistivě.

Vadík se odmlčel.

"No... čas od času se opláchnem," připustil nakonec.

"Ale no to snad ne!"

"Je tu pusto," řekl Vadík. "To moře vypadá jako katastrofálně velká vana... Tomu nemůžeš rozumět. Normální člověk si tak příšerně velkou vanu neumí představit. Odplaval jsem asi na pět kiláků od břehu. Nejdřív to bylo prima, ale pak jsem si najednou uvědomil, že to není bazén, ale oceán! A že kromě mě v něm není živáčka... Kdepak, chlapče, tomu ty nemůžeš rozumět. Div jsem se neutopil."

"Mnojo," zamumlal jsem. "Takže u vás je to taky... to..." Několik minut jsme ještě klábosili jen tak páte přes deváté, jenže pak Vadika zavolala základna a nezbylo než se chvatně rozloučit. Zkusil jsem ER-9. Hans se neozval. Mohl jsem se samozřejmě spojit s ER-1, ER-3, ER-4 a tak dále až po ER-12, popovídat si, jak je tu teda pusto a neživo a jaký teda z toho může vzejít užitek. Když se to tak vezme, tak asi žádný, žejo. Stanici jsem s povzdechem vypnul a posadil se ke svému pultu. Upřel jsem pohled na zhaslé provozní monitory a zapřemítal o tom, že projekt, kterému se tu věnujeme, je užitečný dvojnásob: nejenže zachraňujeme Pant'any před neodvratnou všeobecnou záhubou, my zachraňujeme i tuto planetu jako takovou - před prázdnem, před mrtvým tichem, před nesmyslným klidem. Pak mě napadlo, že Pant'ané asi musí být zvláštní rasa, když naši xenopsychologové mají za to, že tato planeta jim bude vyhovovat nejlíp. To by totiž ukazovalo na dosavadní velmi podivný životní styl. Až je sem přivezou - zpočátku samozřejmě ne všechny, tak po dvou po třech zástupcích každého plemene - až spatří promrzlou pláň, ledovec, neobydlený chladný oceán, pusté

světle fialové nebe, a řeknou: "Nádhera! Úplně jako u nás doma!" Nějak se tomu nechce věřit. Pravda, až je přivezou, už tu tak pusto nebude. V jezerech budou ryby, v houštinách zvěř, na mělčinách jedlé škeble. I ty ještěrky si možná zvyknou... a především si musíme uvědomit, že když je na tom někdo jako Panťané, moc si vybírat nemůže. Kdyby například vešlo ve známost, že naše slunce už co nevidět vybuchne a slízne z povrchu planety všechno živé, asi bych si vrtochy taky odpustil. Asi bych si taky řekl: Nevadí, nějak se tím prokoušem. Ostatně - Panťanů se nikdo na nic neptá. Stejně ničemu nerozumějí, a kosmografii ještě žádnou nemají, ani tu nejprimitivnější. Ti se ani nedovědí, že se kdysi přestěhovali na jinou planetu.

A najednou jsem zjistil, že něco slyším. Jako by za mnou přeběhla ještěrka. Na tu ještěrku mě musel přivést nedávný rozhovor s Vadikem, protože ve skutečnosti to byl zvuk sotva slyšitelný a naprosto neurčitý. Pak ve vzdáleném koutě velína cosi zatíkalo, a hned nato čurkem vytekla voda. Na samé hranici slyšitelnosti bzučela zmítající se moucha polapená do pavučiny a ještě o něco tišeji překotně drmolilo několik podrážděných hlasů. Ještěrka se ozvala znovu, zřejmě se vracela. Uvědomil jsem si, jak mi úžasem trne šíje, a zvedl jsem se. Přitom jsem bezděky zavadil o informační ročenku na rohu pultu, která se s příšerným rachotem zřítila na zem. Sebral jsem ji a stejně hlučně ji přišpendlil zpátky k panelu. Pod nos jsem si zabzučel řízný pochod a předpisovým pořadovým krokem vydusal do chodby.

To všechno je z ticha. Z prázdná a ticha. Vanderhoose nám to s přímo ukázkovou jasností a názorností vysvětluje večer co večer. Člověk není příroda a prázdná nesnáší. Jakmile se ocitne v prázdnu, snaží se je nějak zaplnit. A tak je zaplňuje vidinami a sluchovými halucinacemi, když už není s to obsadit je něčím reálným. Sluchových halucinací jsem si za ty tři dny užil ažaž. Takže se dá předpokládat, že co nevidět přijdou i vidiny...

Mašíroval jsem chodbou kolem prázdných kajut, kolem knihovny, kolem arzenálu, a když jsem měl marodku, ucítil jsem slabý pach - čerstvý, nepříjemný, jakoby čpavkový závan. Zastavil jsem se a soustředil se. Známý pach. Ačkoliv kdo ví, co by to mohlo být. Nahlédl jsem do operačního šálku. Kyberchirurg - obrovský bílý hlavonožec, zavěšený pod strop, stále zapnutý a připravený k akci - si mě chladně prohlédl smaragdovými očima a pohotově zašvelel manipulátory. Tady byl pach určitější. Uvedl jsem do chodu nouzovou ventilaci a rázoval dál. To by člověk nevěřil, jak se všechny jeho smysly dokáží zmobilizovat! Kdyby nic jiného, tak čich jsem měl odjakživa prachmizerný...

Obchůzku jsem ukončil v kuchyni. Také tady se prohánělo plno pachů, ovšem proti těm jsem nic nenamítal. Ať si říká kdo chce co chce, kuchyň musí mít svou charakteristickou vůni. V jiných expedičních raketách je jedno, kde zrovna jste, zda v kuchyni, velíně či v obytné kajutě. Já bych něco takového nikdy nedopustil - a nedopustím. Já uznávám jiné pořádky. Čistota je čistota, to ano, ale kuchyň musí pěkně vonět. Chutně. Povzbudivě. Vždyť jsem to já, kdo tu musí čtyřikrát denně sestavovat jídelníček, a to prosím bez valného nadšení a zájmu, protože chuť na jedné straně a prázdná na straně druhé - to jsou záležitosti naprosto neslučitelné...

K sestavení menu jsem tentokrát nepotřeboval ani půl hodiny. Byla to krušná půlhodinka, ale udělal jsem, co bylo v mých silách. Pak jsem uvedl do provozu kuchaře, vtlačil mu do elektronické paměti všechny chody a šel jsem se podívat, jakpak se snaží hošánci.

Už od prahu velína jsem viděl, že mám na krku mimořádku. Všechny tři provozní monitory se automaticky zapnuly a signalizovaly beznadějný klid. Přiběhl jsem k hlavnímu pultu a spustil i panoramatickou obrazovku. Krve by se ve mně nedořezal. Staveniště bylo prázdné. Něco takového se mi ještě nikdy nestalo. Ba co víc, zatím jsem neslyšel, že by se něco podobného vůbec stát mohlo. Zakroutil jsem hlavou a vrhl se k východu. Kybery někdo někam odvedl... Bludný meteorit... Klepl Toma do kostrče... Nebo se splášením program... Ale to je vyloučeno! Vřítel jsem se do přechodové komory a strhl z věšáku kožich. Ruce mě neposlouchaly, nemohly najít rukávy, spony jako by se přestěhovaly na docela jiná místa a zatímco jsem s tím zlořečeným kusem oděvu zápolil jako kdysi baron Prášil se svým kožichem, před očima už se mi vznášela přímo pekelná vidina: kdosi infernální a nemyslitelný odvádí mého Toma jako pejska a oba zbylí kyberři stejně jako on pokorně lezou do mlhy, do dýmnatého třasoviska, noří se do hnědé břečky a mizí navždy. Zběsile jsem kopl do blány a vyskočil ven.

Všechno mi před očima plavalo. Kybery jsem našel v pořádku, hned vedle rakety. Shlukli se u nákladního vchodu, všichni tři, a nenápadně se přetlačovali, jako by se každý z nich snažil vniknout dovnitř jako první. Bylo to nepředstavitelné, příšerné. Vypadalo to na pokus co nejrychleji zmizet, ukrýt se před něčím, zachránit se... Takovýto jev ze světa sekundární přírody - mám na mysli robota, který se zbláznil - je sice znám, ale vyskytuje se jen hodně vzácně, kdežto o splašeném stavebním robotu jsem neslyšel ještě nikdy. Nervy už jsem ovšem měl tak vybičované, že bych byl ochoten uvěřit i tomu. Nestalo se nic. Když mě zpozoroval Tom, přestal sebou cukat a rozsvítil návštěvnickým světlem. Se vši rozhodností jsem mu ukázal: Vrátit se na místo a pokračovat v plnění programu! Poslušně zařadil zpátečku, otočil se a odjel na své místo, na staveniště. Jack a Rex ho přirozeně následovali. A já dál postával vedle průlezu, v hrdle mi vyschlo, kolena zeslábla, takže jsem měl co dělat, abych si nesedl.

Nesedl jsem si. Pomalu jsem se dával do pořádku. Kožich jsem měl zapnutý nakřivo, uši mi mrzly, na tvářích a čele rychle stydl pot. Rozvážně, s uvědomovanou snahou kontrolovat veškeré pohyby jsem si otřel z obličeje pot, pořádně se zapnul, kapuci jsem si stáhl hluboko do čela a nasadil jsem si rukavice. Člověk se obvykle stydí přiznat si něco takového, ale mě se zmocnil strach. On už to vlastně nebyl strach jako takový, jen zbytky prožitého šoku smíšené se studem. Kybertech, který se polekal vlastních kyberů... Rázem mi bylo nade vše jasné, že o tomhle případu se nikdy a nikomu nezminím ani slůvkem. Proboha, vždyť mně se z toho až rozklepaly nohy, ještě teď je mám jako z vaty, a ze všeho na světě bych si býval nejvíce přál, abych se mohl vrátit zpátky na palubu a klidně a metodicky si celou událost nechat projít hlavou. V klidu se podívat do příruček. Jenže mám-li být opravdu upřímný, spíš se prostě bojím k hošánkům třeba jen přiblížit...

Pln odhodlání jsem zapíchl ruce do kapes a vykročil ke staveništi. Hošánci pracovali jako z partesu. Tom - jak jinak - se mě zdvořile tázal na další instrukce. Jack zpracovával základy dispečinku, jak mu koneckonců ukládal program, zatímco Rex klikoval po dokončené části přístávací plochy a věnoval se čištění. Ano, s programy musí být něco v nepořádku.

Kdo sem mohl naházet ty kameny? Ty tu předtím nebyly, k čemu taky, stavebního materiálu je přece kolem dost. Ano, co se Tom zastavil, tak dělali dobrou hodinu něco docela jiného, než měli. Navíc se po ploše povalují nějaké klacky nebo co to je... Sehnul jsem se, jeden ten pahýl zvedl a prošel jsem se sem a tam, popleskává se jím po lýtku. Neměl bych je zastavit hned teď, dokud je čas, nečekat na předepsanou lhůtu a pustit se do pravidelné údržby rovnou? Sakra, to snad není možné, že bych sám zvorál něco v programech! Člověku to nejde na rozum... Odhodil jsem klacek na hromadu kamenů posbíraných Rexem, otočil se a vrátil jsem se na palubu.

Kapitola druhá

TICHO A HLASY

Po další dvě hodiny jsem byl silně zaneprázdněn, tak zaneprázdněn, že jsem si nevšiml ani prázdna, ani ticha. Pro začátek jsem to konzultoval s Hansem a Vadikem. Hanse jsem vzbudil a ten v rozespalosti jen bručel a těžko srozumitelně mumlal jakési nehoráznosti o dešti a nízkém tlaku. Užitek z toho pro mě přirozeně neplynul žádný. Vadika jsem musel dlouho přesvědčovat, že nežertuju a nedělám si z něj dobrý den. Bylo to o to nesnadnější, že mě neustále dusil drobný hysterický smích. Nakonec jsem mu přece jen pracně vštípl, že mi není do šprťouchlat a ten smích že pramení z něčeho docela jiného. Tak se umravnil, zvažněl a oznámil mi, že i jeho šéfkyber se čas od času spontánně zastaví, ale na tom snad není nic tak divného - je horko, kyberci pracují na doraz a soustava se ještě nestačila řádně adaptovat. Nebylo by možné, že v mém případě je celý problém způsoben extrémním chladem? Možné by to samozřejmě bylo, ale já přísně vzato doufal, že Vadik nebude formulovat otázky, nýbrž mi to rovnou vysvětlí. Vadik se tedy spojil s hlavinkou Ninon z ER-8, posoudili jsme tento předpoklad v triu, na nic jsme nepřipadli a hlavinka Ninon mi poradila, abych se spojil s hlavním kyberinženýrem základny, který zná tuto řadu stavebních kybersoustav jako své boty, však je málem jejich tvůrce. Inu, tohle všechno jsem pochopitelně věděl taky, jenže se mi ani trochu nezamlouvalo, že bych se k hlavnímu inženýrovi s prosíkem obracel už třetí den samostatné práce, a ještě k tomu v situaci, kdy nemám pohromadě jedinou, slovy jedinou trochu rozumnou hypotézu!

A tak jsem se prostě posadil ke svému pultu, roztáhl před sebou schéma programu a začal v něm poctivě šťourat a hrabat. Musím rovnou říct, že jsem na žádný defekt nenarazil. Za onu část programu, kterou jsem sestavoval sám, jsem byl ochoten dát ruku do ohně rovnou, a teď jsem byl odhodlán přívažkem přihodit i vlastní dobré jméno. Horší už to bylo s typizovanými blokovými poli. Mnohá z nich jsem znal jen zběžně, a kdybych chtěl každé krok za krokem zkontrolovat taky, určitě bych narušil stanovený harmonogram prací. Proto jsem se rozhodl pro kompromis. Odpojil jsem všechny okruhy, které jsem zatím nepotřeboval, jednotlivé fáze jsem maximálně zjednodušil, a co se dalo, jsem převedl na ruční ovládání. Když už jsem málem stiskl tlačítko s nápisem START, zničehonic jsem si uvědomil, že během takové půlhodinky už poněkolkáté slyším cosi - cosi naprosto šíleného, naprosto nemístného a neuvěřitelně známého.

Plakalo dítě. Někde daleko, na druhém konci lodi, za mnoha dveřmi, plakalo bezútěšně, zoufale a přerývavě, asi nějaké batole. Ještě malíček, docela malé. Možná tak roční. Pomalu jsem zvedl dlaně a přitiskl si je k uším. Pláč utichl. S dlaněmi na uších jsem vstal. Přesněji řečeno jsem zjistil, že zřejmě už dost dlouho stojím na nohou, tisknu si uši, košile se mi lepí k zádkům a spodní čelist sama od sebe ochable klesla. Zaklapl jsem ústa a opatrně oddálil dlaně od ušních boltců. Pláč nikde. Zase jen to normální zatracené ticho, jen v neviditelném koutě zvonila moucha zamotaná do pavučiny. Vytáhl jsem kapesník, pomalu ho rozložil a pečlivě si otřel čelo, tváře i zátylek. Pak jsem ho stejně pomalu začal skládat a přitom jsem přešel tam a zpátky podél pultu. Veškeré myšlenky mi z hlavy unikly. Zaklepal jsem klouby prstů na plášť počítače a zakašlal jsem. Všechno v pořádku, to jsem slyšel. Vrátil jsem se ke křeslu - a vtom se dítě rozplakalo znovu.

Jak dlouho jsem stál jako solný sloup a poslouchal, to nevím. Nejstrašnější bylo, že jsem ho slyšel úplně zřetelně. Dokonce jsem si uvědomoval, že to už není neartikulované, neoduševnělé kňourání novorozence ani dotčený řev čtyř či pětiletého caparta - to kvílelo a zalykalo se mrně, které ještě neumí chodit ani mluvit, ale už to není kojeneček. Mám takového synovečka, je mu něco přes rok...

Pronikavě zařinčel signální zvonek příjmu, což bylo v této chvíli tak nečekané, že mi srdce div nevyskočilo z hrudi. Opřel jsem se o pult, mátožně se dopotácel k radiostanici a příjem zapnul. Dítě pořád ještě plakalo.

"Tak jak nám dupou králíci?" dotázal se bujaře Vadik.

"Nijak," odpověděl jsem.

"To jsi ještě na nic nepřišel?"

"Na nic." Přistihl jsem se při tom, že když nemluví, přikrývám mikrofon rukou.

"Nějak špatně tě slyším," hlásil mi Vadik. "A co chceš dělat?"

"Uvidíme," zablakotal jsem a jen stěží si uvědomoval, co vlastně říkám. Dítě plakalo dál. Teď o něco tišeji, ale stále stejně zřetelně.

"Co je to s tebou, Stasi?" znepokojil se Vadik. "Vzbudil jsem tě, nebo co?"

Ze všeho nejraději bych mu býval řekl: "Podívej se, Vadiku, mně tady brečí nějaký dítě. Co mám dělat?" Našel jsem však v sobě dostatek duchapřítomnosti, abych si uvědomil, jak by podobné konstatování mohlo být přijato. Proto jsem si jen odkašlal a řekl jsem:

"Víš co, já se tak za hodinku ozvu. Už se mi tu něco rýsuje, ale zatím nemám jistotu, jestli je to nabeton..."

"Dobro," protáhl stále ještě ustaraně Vadik a skončil.

Pár vteřin jsem nepřítomně postál u vysílačky a potom jsem se vrátil ke svému panelu. Dítě ještě několikrát vzlyklo a utichlo. A Tom už zase stál. Ta ničemná truhla se zase zastavila. A Jack s Rexem taky stáli. Plnou vahou jsem se opřel o tlačítko kontrolního signálu. Efekt veškerý žádný. Nejraději bych se býval usedavě rozplakal, ale našťastí mi došlo, že soustava je vypnutá. A že jsem ji vypnul já sám, když jsem před dvěma hodinami začal kontrolovat programy. Jsem já

to ale odborník - k nezaplacení. Neměl bych to oznámit základně a požádat o vystřídání? Můj ty smutku, to by ale bylo k vzteku! Přistihl jsem se při myšlence, že ve strašném napětí čekám, až ten cirkus začne znovu. Díky tomu jsem pochopil, že pokud zůstanu tady ve velíně a budu se jen zaposlouchávat do ticha, nic nezmůžu, zbyde mi jen to trpné naslouchání, a v takovém případě samozřejmě uslyším, to panečku bude věc, co já všechno uslyším! Už bez váhání jsem stiskl tlačítko PREVENCE-ÚDRŽBA, vytáhl z police pouzdro se seřizovacím nádobíčkem a skoro tryskem jsem velín opustil. Snažil jsem se o maximální sebeovládání a s kožichem jsem se tentokrát vypořádal poměrně rychle. Ledový vzduch, který mi venku ožehl tvář, mě vzpružil s konečnou platností. Křupaje podpatky v písku jsem bez dlouhého otálení a ohlížení vyrazil ke stanovišti, přímo k Tomovi. Ledovce, mlhy, oceány - to všechno mě od této chvíle přestalo zajímat. Koukal jsem se stát tím příslovečným ševcem, který udělá nejlíp, když se drží svého kopyta. Tím spíš, že jsem najednou ani pořádně nevěděl, kde to kopyto je a jak vypadá, a přitom povinnosti a úkolů mi nepochybně přibýlo.

Nejdřív jsem zkontroloval Tomovy reflexy. A shledal jsem, že jsou v báječném stavu. "Výborně!" konstatoval jsem nahlas, vylovil z pouzdra skalpel a jediným přesným pohybem, jako někde u zkoušek, jsem otevřel kyberovu temenní kost.

Pracoval jsem s požitkem, se zápletem snad až nepříčetným, přesně, rychle, promyšleně, jako stroj. Jedno mohu prohlásit s určitostí - takhle jsem nepracoval ještě nikdy v životě. Mrzly mi prsty, mrzla tvář, i dýchat jsem musel, ne jak mě napadlo, ale s rozvahou, aby se v operačním poli nevytvářela jinovatka, a přesto mě ani nenapadlo, že bych snad kybery měl zahnat do palubní dílny. Cítil jsem se líp a líp, nic nepatřičného jsem už neslyšel, a dokonce jsem dočista zapomněl, že by se tu dalo něco nepatřičného zaslechnout, dvakrát jsem si s klidem zaběhl do lodi a vzal si tam náhradní díly pro Tomovu koordinační soustavu. "Postarám se, abys byl jako zbrusu nový," broukal jsem si pod nos. "A taky se postarám, abys už nemohl utíkat od práce. Ničeho se neboj, stará vojno, vyhojíme tě, postavíme tě na nohy a dáme si záležet, abys přišel do slušné společnosti. Chceš se přece dostat do slušné společnosti? No to bych prosil! Ve společnosti je to vůbec náramné, společnost tě bude mít ráda, bude tě hýčkat a velebit... Ale jednu věc ti říct musím: Jak ty můžeš chtít uvažovat o postavení ve společnosti s takovýmhle axioblokem? S tím by tě, milej zlatej, nevzali ani k cirkusu, natož do slušné společnosti. Protože s takovým axioblokem všechno zpochybíš, nebo nedejbože začneš meditovat a filozofovat a naučíš se hlubokomyslnému dloubání v nose: Má to cenu? K čemu to všechno? K čemu všechny ty základy, dispečinky, přistávací plochy... Jen a výhradně pro tvé vlastní dobro, ty můj miláčku, ti teď..." "Šuro...", zasténal vedle mě osipělý ženský hlas. "Kde jsi, Šuro... To bolí..."

Zcepeněl jsem. Ležel jsem právě v Tomově břiše, tísněný ze všech stran kolosálními boulemi jeho pracovního svalstva, jen nohy mi trčely ven, a začal jsem se zoufale bát, jako v tom nestrašnějším snu. Ani nevím, jak jsem se ovládl a vyvaroval se řevu, provázeného hysterickými konvulzemi. Možná jsem na okamžik ztratil vědomí, protože jsem dlouho nic neslyšel, neviděl a taky nic nechápal, jen jsem pouličil oči na povrch obnaženého nervového kmene těsně před obličejem, ozářeným zelenavou září.

"Co se ti stalo? Kde jsi? Nic nevidím, Šuro...", chroptěla žena a zřejmě se svíjela nesnesitelnou bolestí. "Někdo tu je... Tak se ozvi, Šuro! Je to příšerná bolest. Ozvi se, nic nevidím..."

Sípala a plakala, znovu a znovu opakovala stále totéž a mně už se před očima mihala představa její znetvořené tváře, zalité předsmrtným potem; v těch utrpením seškrcených slovech neznávalo jen zapřísahání a bolest, byla v něm jakási zuřivost, hlas naléhal a prosil. Téměř fyzicky jsem pocítil, jak se ledové, křečící zkroucené prsty sápu po mém mozku, aby se do něj začaly, stiskly ho a uhasily. Už v polomrákotách, se zuby sevřenými jako svěrák, jsem levičkou nahnatal pneumatický ventil a ze všech sil jsem se do něj zapřel. Ven se s divokým řevem vyřítit stlačený argon, a já stále tiskl a tiskl spásný ventil ve snaze smést, na prach rozdrtit a zničit ten chraplavý hlas ve svém mozku, uvědomoval jsem si, že hluchnu, a ten pocit mi přinášel blaženou úlevu.

Když jsem se vzpomátoval, zjistil jsem, že stojím vedle Torna, chlad mě propaluje až do morku kostí, já si dýchám na zkřehlé prsty a s jelimánkovským úsměškem si opakuju: "Tomuhle se říká zvuková clona, aby bylo rozuměno. Zvuková clona..." Tom stál povážlivě nakloněný k pravé straně a svět kolem mě byl ukryt za obrovským nehybným mrakem jíní a zmrzlého písku. S rukama zimomřivě vraženými do podpaždí jsem kybera obešel a hned jsem viděl, že proud argonu vyhloubil na okraji staveniště hotovou propast. Chvilku jsem nad jámou postál, pořád si ještě mimoděk omílal to o zvukové cloně, ale už mi docházelo, že je nejvyšší čas zmlknout, protože stojím na mraze bez kožichu. Vzpomněl jsem si, že jsem ho odhodil zrovna na to místo, kde teď zeje kráter, a pokusil se vybavit si, zda jsem v kapsách nenechal něco důležitého; když jsem si na nic takového nevzpomněl, jen jsem lehkomyšlně mávl rukou a nepevným poklusem se rozběhl k lodi.

V přechodové komoře jsem si neprodleně ukořistil nový kožich a zamířil ke své kajutě, na jejíž prahu jsem varovně zakašlal, jako bych chtěl upozornit, že v následujícím okamžiku vstoupím, vstoupil jsem, bez dlouhého přemítání sebou praštil na lůžko tváří ke stěně a kožich jsem si přetáhl přes hlavu. Bylo mi samozřejmě nad slunce jasnější, že veškeré moje akce postrádají jakýkoli smysl, že do své kajuty jsem mířil za zcela určitým cílem, jenže ten cíl jsem v hlavě neudržel, a tak jsem si lehl a pečlivě se přikryl - jako bych tím komusi chtěl slavnostně demonstrovat: tohle je přesně to, kvůli čemu jsem se vrátil.

Bylo to bezpochyby podvědomé hysterické hnutí mysli, takže sotva jsem se trochu vzbudil, upřímně řečeno mě potěšilo, že ta histerie na sebe vzala takovouto nanejvýš neškodnou podobu. Vcelku už mi bylo jasné, že tady jsem skončil. A s největší pravděpodobností se nebudu moci vrátit k žádné práci ve vesmíru. Bylo to k zoufání a - darmo mluvit! - styděl jsem se, že jsem takhle selhal, že jsem hned při prvním praktickém samostatném úkolu trapně vybuchl, a to se zdálo, že mě pro začátek vyslali na ten opravdu nejbezpečnější a neklidnější úsek. A taky jsem na sebe měl zlost, že se ze mě vyklubal takový uzlíček nervů, styděl jsem se za nedávnou samolibou lítost vůči Kašparu Manukjanovi, který výběrovým řízením projektu Archa neprošel kvůli nějaké zvýšené senzibilitě. Svou budoucnost

jsem viděl v tom nejčernějším světle - tichá sanatoria, prohlídky, procedury, opatrné otázky psychologů a celé moře účastenství a soucitu, zničitelní uraženi a účastenství, které se na člověka nezdárodně hroutí ze všech stran... Prudce jsem kožich odhodil a posadil se. "Dejme tomu," řekl jsem tichu a prázdnu. "Jedna nula pro vás. Gorbovskij ze mě nikdy nebude. Nějak se s tím vyrovnáme... Uděláme to takhle. Hned dneska všechno vysypu Vanderhoosemu, a už zítra místo mě nejspíš pošlou náhradu. Můj ty smutku, ale co se mi to semlelo na tom staveništi! Tom je mimo provoz, harmonogram prací v troskách, vedle přistávací plochy málem povrchový důl..." Vtom jsem si naštěstí vzpomněl, proč jsem kajutu pocítil návštěvou v tak nezvyklou hodinu, vytáhl jsem zásuvku, sáhl pro krystalofon se záznamy irukánských bojových pochodů a pečlivě si ho přivěsil k lalůčku pravého ušního boltce. Zvuková clona, řekl jsem si naposledy. Shrábl jsem zmuchlaný kožich do náruče, vrátil se do přechodové komory, několikrát jsem se zhluboka nadechl a zase vydechl, abych se definitivně uklidnil, zapnul jsem krystal a vykročil ven.

Teď už mi bylo dobře. Vně i uvnitř mého těla řvaly barbarské trouby, řinčela měď, kutaly bubny - telemské legiony, pokryté oranžovým prachem, těžce odměřovaly krok a doslova drtily dlažbu staroslavného města Setému; plápolaly věže, bortily se střechy a nad tím vším, ničivě deptající odhodlání nepřítele, svištěli bitevní draci-stěnožrouti. Spolehlivě obehnán těmito tisíce let starými hluky jsem se znovu vysápal do Tomových útrob a bez sebemenších dalších zádrhelů dotáhl preventivní údržbu šéfkybera do konce.

Když Jack a Rex zarovnávali poslední stopy po jámě a do Tomova těla proudily poslední litry nového argonu, zahlédl jsem nad pláží překotně rostoucí černou skvrnku. Glyder se vracel. Pohlédl jsem na hodinky - bylo 17.58 místního času. Vydržel jsem. Teď už jsem mohl tympány a bubny zarazit a v klidu si promyslet následující problém: Má smysl přidělovat starosti Vanderhoosemu a plašit základnu? Najít náhradníka vůbec nebude jednoduché, nehledě k tomu, že taková věc bude považována za mimořádnou událost, zdrží to práce na celé planetě, přičemž se sem všelijaké komise, začnou prověrky a hloubkové prověrky, programy se zastaví, Vadik bude vztekly jako pes, a když si k tomu všemu představím, jakým pohledem si mě změří doktor xenopsychologických věd, člen Komkonu a zvláštní zmocněnec pro projekt Archa Gennadij Komov, vycházející světlo pozemské vědy a milovaný žák doktora Mbogy, čerstvý spolubojovník samotného Gorbovského... Ne, ještě si to musím důkladně promyslet a zvážit. Díval jsem se na stále větší glyder a hlavou mi běželo: Všechno si musím co nejpečlivěji probrat. Za prvé mám před sebou celý večer a za druhé se nemohu zbavit dojmu, že by bylo rozumnější to mé přiznání na nějaký čas odložit. Mé prožitky se koneckonců týkají jen mě osobně, kdežto mé případné odvolání z funkce by zasáhlo prakticky všechny. A pak - ta zvuková clona se úžasně osvědčila. Takže to asi raději odložíme.

Jakmile jsem však zahlédl Majčin a Vanderhooseho obličej, všechny tyhle spekulace byly rázem tytam. Komov se tvářil jako obyčejně, a jako obyčejně se tvářil tak, až se dalo věřit, že vše kolem patří jemu osobně už dost dávno, přinejmenším tak dávno, že ho to taky stačilo jaksepatří otrávit. Zato Majka byla promodrale bledá, vypadalo to na žaludeční nevolnost. Komov pohotově seskočil do písku a úsečně se dotázal, proč jsem nereagoval na radiosignál - to už ovšem jeho oči sklouzly ke krystalofonu, pohrdavě se usklíbl, a aniž by čekal na odpověď, zmizel v lodi. Mezitím vylezl z glyderu Vanderhoose, pomalu se ke mně blížil, neznámo proč smutně pokyvoval hlavou a snad ještě nikdy se tolik nepodobal prastarému churavému velbloudovi. Jen Majka dál bez hnutí seděla ve svém křesle, celá taková sklesle načepýřená, s bradou zabořenou do kožešinového límce, oči měla jako skleněné a světle hnědé pihy se najednou zdály černé.

"Co se stalo?" zeptal jsem se polekaně.

Vanderhoose došel až ke mně a zůstal stát. Zaklonil hlavu a vysunul spodní čelist. Uchopil mě za rameno a lehce mnou zatřásl. Srdce mi spadlo až někam ke kolenům, nevěděl jsem, co si o tom všem myslet. Zatřepal se mnou ještě jednou a řekl:

"Je to moc smutný nález, Stasi. Objevili jsme havarovanou loď."

Křečovitě jsem polkl a zeptal se:

"Naši?"

"Ano, naši."

Majka se konečně vysoukala ven, pokynula mi jako tělo bez duše a na vratkých nohou se odebrala k lodi.

"Kolik bylo obětí?" zajímal jsem se.

"Dvě."

"A kdo to je?" vyslovoval jsem s námahou.

"Zatím nevíme. Je to stará loď. Havarovala už před mnoha lety."

Uchopil mě důvěrným gestem za loket a oba jsme v dojemně svorném páru následovali Majku. Mezitím mi stačilo odlehnout od srdce. V prvním okamžiku jsem se přirozeně obával, že se zřítíl někdo z naší výpravy. Ale stejně...

"Tahle planeta se mi nikdy nelíbila," uklouzlo mi, aniž bych si to nějak zvlášť přál.

Vstoupili jsme do přechodové komory, svlékli se a Vanderhoose se pustil do puntičkářského čištění kožichu, zbavoval ho všelijakých bodláků, ostnů a trnů. Řekl jsem si, že na něj čekat nebudu a rozběhl se k Majce. Ležela na lůžku s koleny přitáženými k břichu, tvář otočená ke zdi. Tahle póza mi cosi neomylně připomněla a já si řekl: Hlavně klid, chlapče, žádné zbytečné fňukání a utěšování. Posadil jsem se ke stolu, zabubnoval po něm prsty a tím nejvěcnějším tónem, jakého jsem byl mocen, jsem se optal:

"Je ta loď skutečně tak stará? Vander říká, že musela havarovat už před hodně lety. Je to tak?"

"Je," hlesla Majka do stěny, ale dala si načas.

Pohlédl jsem na tu hromádku neštěstí, duši mi zbrzdily ostré kočičí dráčky, ale já pokračoval stále stejně nevzrušeně:

"A co je pro vás hodně let? Deset? Dvacet? Nějak mi to nejde dohromady. Planetu jsme objevili sotva předloni..."

Neodpověděla. Zabubnoval jsem prsty ještě jednou a o něco tlumenějším, přesto však tímž samozřejmým tónem jsem poznamenal:

"Přísně vzato to mohli být nějakí kosmičtí pionýři, volný průzkum... Jestli jsem dobře rozuměl, byli tam dva..."

Vymrštila se s takovou silou, že div nevzlétla, otočila se tváří ke mně a rukama se opřela o příkrývek.

"Dva!" zaječela jako smyslů zbavená. "Ano. Byli dva! Ty pařeze bezcitná! Špalku jeden dubová!"

"No dovol!" ohradil jsem se užasle. "Proč takový..."

"Co mi sem lezeš!" pokračovala téměř šeptem. "Koukej sypat k těm svým kyberblbům a mudruj si o tom s nimi - kolik uběhlo let, co ti nějak nejde dohromady... proč jsou tam dva a ne tři, nebo třeba sedm..."

"Proboha zadrž, Majko!" pokoušel jsem se ji zarazit téměř prosebně. "Já jsem se přece chtěl zeptat na něco úplně..." Zabořila obličej do dlaní a zdušeně mumlala:

"Mají zpřerážené všechny kosti..., ale ještě žili... pokoušeli se něco podniknout... Víš co," odtáhla dlaně z očí a úpěnlivě se na mě zahleděla, "běž pryč, prosím tě. Hned přijdu. Za chvíli."

Opatrně jsem povstal a vyšel ze dveří. Býval bych ji rád objal, řekl jí něco laskavého, útěšlivého, jenže chlácholení zlomených duší není mou silnou stránkou. V chodbě jsem se najednou celý roztřásl. Zastavil jsem a počkal, až to přejde. To je mi ale den! Teď nikomu nic vyprávět nemůžu. A asi bych ani neměl. Otevřel jsem oči a ve dveřích velína zahlédl Vanderhooseho, který si mě pozorně prohlížel.

"Jak se vede Majce?" zeptal se tiše.

Jak se jí vede, zřejmě pochopil z kukuče, kterým jsem ho počastoval, protože jen smutně pokýval hlavou a zase zmizel za dveřmi. A já se odloukal do kuchyně. Jen tak ze zvyku. Prostě to u nás takhle chodilo - hned po návratu glyderu všichni usedali k obědu. Dnes ovšem bude s největší pravděpodobností všechno jinak. Kdo by teď měl pomýšlení na jídlo... Seřval jsem kuchaře, protože jsem se nemohl zbavit dojmu, že jídelníček pomotal. Ve skutečnosti přirozeně nic nepomotal, oběd byl hotov, a dobrý oběd, jako vždycky. Ale Majka asi jíst nebude, a přitom by kousek něčeho v žaludku tolik potřebovala. Tak jsem pro ni navrch objednal ještě ovocné želé se šlehačkou, jedinou lahůdku, o níž jsem bezpečně věděl, že ji má ráda. V Komovově případě jsem se rozhodl přidávek mu pod nos nestrkat. Představa Vanderhooseho mě inspirovala k nápadu zařadit do společného menu také pár sklenic vína - co kdyby se někomu zachtělo trošičku rozbourit a přibrousit duchovní síly... Vrátil jsem se do velína a zaujal místo u svého pultu. Hošánkové se činili jako z partesu, Majku jsem tu neviděl, no a Komov a Vanderhoose sestavovali spěšný radiogram pro základnu. A dohadovali se.

"Tohle přece není běžná informace, Jakove," přesvědčoval kapitána Komov. "Vy přece musíte vědět líp než já, že existuje vzorová osnova - stav lodí, stav vnitřních prostor, předpokládané příčiny nehody, zvlášť důležité nálezy a tak dále a tak dále."

"Ano, jistě," odpovídal Vanderhoose. "Ale vy zase byste měl připustit, Gennadiji, že celý tenhle váš vzorový návod má význam jen pro planety biologicky aktivní. V naší konkrétní situaci..."

"V takovém případě bude lepší, když neodvysíláme vůbec nic. V takovém případě se radši posadíme zpátky do glyderu, zaletíme si tam ještě jednou a neprodleně sestavíme podrobný protokol..."

Vanderhoose nesouhlasně zavrtěl hlavou.

"Ne, Gennadiji, jsem kategoricky proti. Komise tohoto druhu musí být minimálně trojčlená. Taky už se setmělo a my nebudeme mít možnost vykonat detailní prohlídku v předepsané vzdálenosti od vraku... A vůbec, takové věci se mají dělat s čerstvou hlavou, a ne po namáhavém pracovním dni. Co o tom soudíte, Gennadiji?"

Komov stiskl tenké rty. Lehce poklepal pěstí po stole.

"Řeknu vám, že tohle se nám právě teď ani trochu nehodí do krámu," pronesl dopáleně.

"Takové lapálie se nehodí nikdy," uklidňoval ho Vanderhoose. "Nevadí, zítra tam vyrazíme ve třech..."

"Že bychom tedy dneska nehlásili prostě nic?" zauvažoval nahlas Komov.

"No vidíte - a na to já nemám právo," oznámil mu s politováním kapitán. "K čemu by nám to taky bylo, neoznamovat nic?"

Komov vstal, založil ruce za záda a zpražil Vanderhooseho takovým pohledem, jako by to byl jen bídný červ.

"Je vůbec možné, že byste to nechápal, Jakove?" pronesl tentokrát už s neskrývaným podrážděním. "Loď starého, dávno vyběhlého typu, nikdo neví, kde se tu vzala, palubní deník je smazaný... Když odešleme hlášení v takovéto podobě," popadl ze stolu papír a zamával jím Vanderhoosemu před nosem, "Sidorov si řekne, že nechceme nebo nejsme s to provést expertizu samostatně. A ještě ke všemu je to pro něj práce navíc - ustavovat komisi, shánět lidi, odkopávat zvědavé povaleče... Sami se tak vmanipulujeme do komického, vyložené hloupého postavení. Pomyslete sám, Jakove, v co se asi změní naše práce, když nám sem přivandruje banda zvědavých povalečů!"

"Hm," přikývl kapitán. "Jinak řečeno si nepřejete slet nepovolaných na našem úseku. Rozuměl jsem správně?"

"Přesně tak," pronesl tvrdě Komov.

Vanderhoose pokrčil rameny.

"Jak je libo... Zkusíme to..." Na okanzík se zamyslel, vzal si od Kornová text a připsal do něj několik vsuvek. "Co takhle - takhle by to nešlo? É er dva, základně," předrmolil rychle. "Ve čtverci sto dva objevena havarovaná pozemská loď typu Pelikán, registrační číslo to a to, v lodi nalezeny ostatky dvou kosmonautů, patrně muže a ženy, palubní deník zlikvidován, podrobnou expertizu," tady Vanderhoose zvýšil hlas a významně vztyčil ukazovák, "zahajujeme zítra. Co o tom soudíte, Gennadiji?"

Komov se několik vteřin zamyšleně pohupoval ze špiček na paty a zase zpátky.

"Proč ne," odušil nakonec. "Udělejme to takhle. Musíme podniknout cokoli, jen aby nám do toho nestrkali nos.

Udělejme to takhle." A kvapně velín opustil. Vanderhoose se otočil ke mně. "Stasi, odvysilej to, prosím tě. Nejvyšší čas pomýšlet na oběd, co o tom soudíš?" Zvedl se a zádumčivým hlasem pronesl jednu ze svých tajemných vět:

"Hlavně aby bylo alibi, nějaké ty mrtvolky už se najdou vždycky."

Zašifroval jsem radiogram a odeslal ho ve spěšném impulsu. Nebylo mi právě nejlíp po těle. Před malou chvílí, snad

před minutou, se mi cosi zarylo do vědomí jako tříška a teď to tam vězelo a překáželo. Seděl jsem u radiostanice a zaposlouchal se. Jo, tohle je hned jiná, zaposlouchávat se, když víte, že na palubě je plno lidí. Kruhovou chodbou právě rychlým krokem prošel Komov. Ta jeho chůze je vždycky stejná - jako když někam chvátá, ale zároveň ví, že nijak spěchat nemusí, protože bez něj stejně nikde nic nezačne. A tohle - to nízko modulované hučení - to je Vanderhoose. Majka mu odpovídá a hlas už má zase normální, vysoký a nezávislý, asi už se uklidnila nebo se přinejmenším ovládá. A není tu ani ticho, ani prázdno, ani mouchy v pavučině... A já náhle pochopil, co to je, ta tříška: hlas umírající ženy v mé blouznivé halucinaci, a mrtvá žena ve zničeném hvězdoletu... Shoda okolností, jak jinak... Ale pěkně příšerňoučká, jen co je pravda.

Kapitola třetí HLASY A PŘÍZRAKY

Je to sice s podivem, ale spal jsem jako zabítý. Ráno jsem se jako obvykle zvedl z lože o půlhodinku dřív než ostatní, zaběhl jsem do velína zkontrolovat, jak se mají k světu hošánci, a pak už jsem hupsnul do promrzlého pisku dopřát si rozcvičku. Slunce ještě nad hory nevystoupilo, ale už bylo úplně světlo a velmi chladno. Chřípí nosu se slepovalo, řasy smrzaly dohromady a já ze všech sil komíhal rukama, ukázkově prováděl dřep za dřepem a vůbec spěchal, abych to měl co nejdřív z krku a mohl se vrátit na palubu. A neočekávaně jsem nedaleko od lodi zaznamenal Komova. Dnes jak vidno vstal dřív než já, někam si zašel a teď se vracel, přicházel od staveniště. Proti všem svým zvyklostem kráčet pomalu, jako by se zamyslel, a roztržitě se pošlehával nějakou větvičkou po stehně. Než jsem stačil rozcvičku dokončit, došel až ke mně a pozdravil. Pozdrav jsem opětoval a užuž jsem hodlal vklouznout zpátky do průlezu, ale on mě zarazil otázkou: "Řekněte mi, Popove - když tu zůstanete sám, odcházíte někam od lodi?"

"Jak to myslíte?" Spíš než otázka sama mě zarazil fakt, že Gennadij Komov považuje za možné tázat se takové nuly jako já na to, jak tráví svůj čas. Můj vztah ke Gennadiji Komovovi je dosti spletitý. Nemám ho dvakrát v lásce.

"Myslím to tak, jestli někam nechodíte. Dejme tomu k bažině. Nebo ke kopcům."

Nenávidím ten příšerný zvyk, když s vámi někdo mluví a dívá se přitom kamkoli, jenom ne na vás. O případech, kdy je ten někdo pěkně zakutaný do kožichu s kapuci, kdežto vy na mraze drkotáte zuby jen v tenké teplákové soupravě, ani nemluvě. Jenže při tom všem uznávám, že Gennadij Komov je mistr nad mistry a formát, proto jsem si jen zimomřivě objal ramena a odpověděl:

"Ne. Beztak nemám času nazbyt. Na nějaké korzování není ani pomyšlení."

Teprve v tomto okamžiku ráčil laskavě vzít na vědomí, že jsem promrzlý jak rampouch, zdvořile ukázal větvičkou na průlez a poznamenal: "Prosím. Je chladno." Ale v přechodové komoře mě vyslyšel dál:

"Co roboti? Roboti staveniště neopouštějí?"

"Jako kybeři?" pořád jsem nechápal, kam míří. "Ne. Proč?"

"No, to já nevím... Třeba kvůli stavebním materiálům."

Opatrně opřel větvičku o stěnu a začal si rozepínat kožich. A ve mně se zatím pomaličku rozhořivala nevole. Pokud nějak vyčteníchal nějaké poruchy v mém kybersystému, tak to za prvé není jeho věc, a za druhé by mi to snad mohl říct přímo. Proč probíhá takový výslech?

"Kybersoustavy tohoto typu," podotkl jsem co nejsušěji, "používají jako staviva takového materiálu, po němž jednotliví roboti právě šlapou. V daném případě je to tedy písek."

"A kamení, že," dodal Komov ležérně a pověsil kožich na háček.

Chtěl mě popíchnout. Jenže do takových věcí se ani Komov nemá co plést a já si řekl, že se nedám:

"Samozřejmě. Může to být i kamení, když se kyberům namane."

Poprvé za celou dobu mi pohlédl do očí.

"Obávám se, že jste mi nerozuměl, Popove," pronesl nad očekávání mírně. "Rozhodně se nechystám zasahovat do vaší práce. Jen si něco nemůžu srovnat v hlavě, a tak se obracím na vás, protože vy jste v tomto okamžiku jediný člověk, který mi může pomoci."

Tak to je prosím jiná káva. Když se na mě jde po dobrém, reaguju taky tak.

"Přísně vzato jsou jim kameny k ničemu," vysvětlil jsem. "Včera soustava trochu zlobila, stroje poházely kameny po celé ploše. Bůhví, co z toho měly. Pak to samozřejmě zase uklidily."

Přikývl.

"Ano, všiml jsem si. A jakého druhu bylo to zlobení?"

Pár slovy jsem mu vyličil události včerejšího dne, samozřejmě bez zbytečných intimních podrobností. Poslouchal, pokyvoval hlavou, posléze se chopil své větvičky, poděkoval za můj komentář a odešel. Až v jídelně, u misky pohankové kaše s mlékem, jsem si uvědomil, že mi dál zůstalo utajeno, co že si to oblíbený žák doktora Mbogy nemohl srovnat v hlavě a nakolik jsem do jeho úvah vnesl jasno. Vnesl-li jsem vůbec jaké. Přestal jsem jíst a pohlédl na Kornová. Tak ne, asi nevnesl.

Gennadij Komov obvykle mívá vzezření nadpozemšťana. Věčně cosi vyhlíží nad vzdálenými obzory a přemýšlí o čemsi výsostně soukromém, ďábelsky vznešeném. Na zem se vrací výhradně v těch případech, kdy se někdo nebo něco náhodou či úmyslně stává překážkou pro jeho bádání. V takovýchto případech ocelově tvrdou rukou, nejčastěji beze stopy nějaké lítosti překážku smetá z cesty a strmě stoupá zpět na Olymp. Každopádně se to o něm tvrdí a podle mého názoru na tom není nic odsouzeníhodného. Když se někdo zabývá problematikou jinoplanetárních psychologií, a to úspěšně, když zápolí v té nejpřednější linii a ani trochu se nešetří, když je zároveň - jak se dnes rádo říká - jedním z největších "futurmistrů" naší planety, tak se mu dá ledacos odpustit a jeho manýry lze hodnotit s jistou dávkou shovívavosti. Všichni zkrátka nemohou mít takový šarm, jako například doktor Mboga nebo Gorbovskij.

Na druhé straně jsem ovšem v posledních dnech stále častěji s trpkým údivem vzpomínal na nadšené vyprávění Taťány, která s Komovem pracovala celý rok, byla do něj, alespoň jak já to pochopil, zamilována a vyjadřovala se o něm jako o člověku vzácně společenském, nevýslovně duchaplném a tak dále a tak podobně. Ano ano, dokonce jako o duši společnosti o něm mluvila! Zaboha jsem si neuměl představit, jaká to musela být společnost, aby mohla mít takovou duši.

Přiznávám se, že na mě Gennadij Komov vždy působil dojmem člověka, který nepatří do tohoto světa. Tentokrát však vážený xenopsycholog překonával naše nejdívočejší očekávání. Jídlo si přímo katastrofálně přesolil. Doslova si ho solí poházel, ochutnal a talíř roztržitě posunul do odpadu. Hořčici si pletl s máslem. Namazal si jí sladkou topinku, znovu ochutnal a také tuto krmi následoval osud talířku. Na otázky Jakova Vanderhooseho neodpovídal, zato se jako pijavice zakousl do Majky a neustále z ní mámil, jestli během natáčení chodí s Vanderem pořád spolu, nebo jestli se někdy stane, že by se třeba jen na chvíli odloučili. Čas od času se napjatě rozhlížel, jednu chvíli dokonce vyskočil, vyběhl do chodby, několik minut byl pryč a pak se vrátil jakoby nic - aby si znovu mazal sladké suchárky hořčicí, dokud jsme tu zlořečenou ingredienci neodklidili z jeho dosahu do bezpečné vzdálenosti.

Majka mi taky připadala rozrušená. Na otázky odpovídala úsečně, třetila oči do talíře a za celou snídani se ani jednou neusmála. Velmi dobře jsem chápal, co se v ní odehrává. Na jejím místě bych si před podobnou akcí taky dělal starosti. Koneckonců je to moje vrstevnice, i když má mnohem víc odborných zkušeností - pohřichu to ovšem nejsou zkušenosti, které by tentokrát mohla potřebovat.

Stručně řečeno: Komov byl nervózní, Majka byla nervózní, a jak jsem tak po očku koukal na Vanderhooseho, taky měl ke klidu daleko, z čehož pro mě nevyvratitelně plynulo, že nastolovat v této atmosféře otázku mé účasti při znaleckém ohledávání místa nehody Pelikána by bylo krajně netaktické. Smířil jsem se tedy s tím, že mě čeká další pracovní den vyplněný tichem a prázdňem, což mě vhnalo do stejného stresu, v jakém se nalézali ostatní členové posádky. Napětí kolem stolu bylo tudíž všeobecné. A tak se Vanderhoose jako kapitán lodi a palubní lékař v jedné osobě rozhodl toto napětí nějak vybit. Zvedl bradu, spodní čelist povyjela kupředu a Jakov se na nás dlouze zadíval přes špičku nosu.

Rysí licousy se naštěily. Pro začátek to zkusil s několika anekdotami ze života hvězdných pilotů. Byly staříčké a vyčichlé - já se donutil k jakémus takémus úsměvu, Majka vůbec nezabrala, zato Komov se zachoval vysloveně podivně. Naslouchal se soustředěnou vážností, v kulminačních pasážích pokyvoval hlavou, pak si Vanderhooseho zamyšleně prohlédl a se zjevným zaujetím konstatoval:

"Řeknu vám, Jakove, že k těm vašim licousům by se skvěle hodily štětičky na uších."

Což bylo řečeno moc pěkně a za jiných okolností bych z takovéto přátelské jízlivosti vytěžil velké potěšení, ale v této chvíli mi Komovova reakce připadala zpupná a neurvalá. Vanderhoose byl patrně opačného názoru. Samolibě se uculoval, ohnutým ukazovákem si licousy ještě přičechral - nejdřív levý a pak pravý - a nabídl nám takovýto příběh:

"Přijde na jistou civilizovanou planetu jeden pozemšťan, naváže první kontakty a nabídne původnímu obyvatelstvu své služby jako významný pozemský odborník na projektování, vývoj a provoz perpetua mobile prvního druhu.

Domorodci přirozeně visí tomuto vyslanci superrozumu na rtech a podle jeho návrhů okamžitě začínají budovat první experimentální mechanismus. Hotovo. Zařízení nefunguje. Pozemšťan lomcuje kolečky, jako had se proplétá mezi hřídeli a všemožnými převody a láteří, že všechno je špatně. „Máte hrozně zaostalou technologii,“ říká jim, „tyhle uzly se musí radikálně předělat a tyhle totálně nahradit, co o tom soudíte?“ Co si měli domorodci počít? Nezbylo než radikálně předělat a totálně nahrazovat. Sotva skončili, přičene se ze Země raketa první pomoci, milého vynálezce se zmocní lapidůši a do příslušných míst mu vrazí příslušnou injekci. Lékař vysloví domorodcům příslušné omluvy a raketa zase odstartuje i s vynálezcem na palubě. Domorodci tonou v trapných rozpacích a najednou si všimnou, že perpetuum mobile běží. Ano, přátelé, rozběhlo se a funguje dodnes, už sto padesát let."

Mně se tento nevyumělkovaný příběh zalíbil. Nebylo pochyb, že si ho Vanderhoose vymyslel sám, ze všeho nejspíš právě teď. Jenže Komovovi se ta historka k mému převelikému údivu zalíbila taky. Už uprostřed kapitánova vyprávění zarazil pohled bloudící po stole ve snaze dopátrat se hořčice, upřel oči na Vanderhooseho a nespustil je z něj, dokud vypravěč neumlkl, aby se posléze nechal slyšet v tom smyslu, že myšlenka nepřičetnosti jednoho z partnerů kontaktu mu z teoretického hlediska připadá nesmírně podnětná. "Všeobecná teorie kontaktu v každém případě až doposud s takovouto eventualitou nepočítala, i když už na počátku jedenadvacátého století přišel jistý Strauch s návrhem jmenovat do kosmických posádek také schizoidní jedince. Už tehdy bylo totiž známo, že schizoidní intelekt se vyznačuje velmi výraznou schopností nepředpojaté abstrakce: tam, kde se normální člověk v chaosu jeví a věci nikdy neviděných volky nevolky snaží zachytit něco známého, již vstřebovaného, stereotypního, je schizoidní jedinec nejen schopen vidět věci tak, jak jsou, ale i vytvářet nové stereotypy, bezprostředně vyplývající z utajené podstaty zkoumaného chaosu. Mimochodem," pokračoval Komov, který se poznenáhlu rozpaloval, "ukazuje se, že tato vlastnost je podivuhodně příbuzná u schizoidních individuí, reprezentujících ty nejrozmarnější typy rozumu. Nu a jelikož teoreticky nikterak není vyloučena možnost, že objektem kontaktu se může stát právě schizoidní jedinec, a protože včas nepodchycené schizoidní sklony mohou v průběhu kontaktu vést k těm nejzlobnějším důsledkům, připadá mi problém, jehož jste se tu dotkl, Jakove, hodný seriózního vědeckého zájmu."

Vanderhoose se vesele zašklebil a prohlásil, že tuto myšlenku Komovovi milerád věnuje, a dodal, že je čas vydat se na cestu. Majka, kterou začala celá věc opravdu zajímat a která Kornová sledovala se zvědavě pootevřenými ústy, nápadně zhasla. Já taky povadl - všechny ty řečičky o schizoidních jedincích mě přiměly k velmi nepříjemným úvahám. A v té chvíli se to stalo. Vanderhoose a Majka už byli z jídelny pryč, kdežto Komov se zastavil ve dveřích, nečekaně se otočil, silnými prsty mi sevřel předloktí, jeho ocelově šedé oči soustředěně zapátraly v mé tváři a on rychle a tiše prohodil:

"Nějak jste se nám sesypal, Stasi. Něco se stalo?"

Zkoprněl jsem. Vskutku nadpřirozená jasnozřivost tohoto odborníka na schizoidní psychiku. Přesto se mi podařilo v

nžiku se ovládnout. Tato vteřina rozhodovala o příliš mnohém. Ucouvl jsem a s nezměrným údivem se zeptal:

"O čem to mluvíte, Gennadiji Jurjeviči?"

Zpytavý pohled dál pobíhal po mém obličejí a on se otázel ještě rychleji a tišeji:

"Bojíte se tu zůstat sám?"

To už jsem se znovu pevně vypínal v sedle.

"Já že se bojím?" opakoval jsem jeho otázku. "To snad jsou příliš silná slova, Gennadiji Jurjeviči. Nejsem dítě..."

Pustil můj loket.

"Nechcete letět s námi?"

Pokrčil jsem rameny.

"Připojil bych se k vám s radostí, ale včera jsem tu měl ty drobné maléry. Asi bude lepší, když tu zůstanu."

"Jak myslíte," pronesl s neurčitým výrazem ve tváři, otočil se na podpatku a odešel.

Ještě jsem v jídelně postál a s konečnou platností se dával do pořádku. V hlavě jsem měl pěknou šmodrhanici, ale cítil jsem se jako po úspěšně vykonané zkoušce.

Zamávali mi na rozloučenou a odletěli, ale mě ani nenapadlo, že bych je měl smutně provázet pohledem. Ihned jsem se vrátil do lodi, vybral si krystalový stereopár, vyzbrojil jím obě uši a rozvalil jsem se do svého křesla. Sledoval jsem práci všech tří hošánků, četl jsem si, přijímal radiogramy, besedoval s Vadikem a Ninon (zjištění, že Vadikovi tam taky na celé kolo hřmí nějaká hudba, mě potěšilo), pak jsem si usmyslel, že všude uklidím, před obědem jsem sestavil královský jídelníček, který bral v úvahu požadavek nezbytného posílení nervové stability - to vše za hřmotu, zvonění, kvílení fléten a mňoukání nekofoňů. Zkrátka jsem snaživě, nelítočně a přitom bezesporu užitečně zabíjel dlouhou chvíli. Po celou dobu této programové časovraždy mě vytrvale pronásledovala trýznivá myšlenka: jak se Komov dopídil mého slabého místa, a hlavně co s tím hodlá dělat? Zatlačil mě do slepé uličky. Ty jeho nemístné starosti na staveništi, ty výklady o schizofrenicích, to zvláštní intermezzo ve dveřích jídelny... Hrome, on mi snad nakonec navrhne, abych letěl s nimi, evidentně se bál nechat mě tu samotného! To je to tak nápadné? Takový Vanderhoose si například nevšímal ničeho...

Ve zhruba takovýchto bezděčných úvahách uběhla většina mého pracovního dne. V patnáct nula nula, tedy mnohem dřív, než jsem očekával, se glyder vrátil. Sotva jsem stačil strhnout krystaly z uší a ukrýt je, vevalila se celá společnost dovnitř. Vítal jsem je hned v přechodové komoře s detailně prokalkulovanou zdrženlivostí, nepokládal jsem žádné závažnější otázky, jen jsem se uctivě otázel, zda by si někdo nepřál menší osvěžení. Pravda, trochu jsem se strchoval, že po tom šestihodinovém burácení a hlaholu poněkud řvu - Majka, která už k mé převeliké radosti vypadala docela přijatelně, na mě užasle vyvalila oči, zatímco Komov si mě rychle změřil, neřekl ani slovo a bez meškání se vypařil do své kajuty.

"Tak občerstvení, říkáš?" opakoval po mně zadumaně Vanderhoose. "Podívej, Stasi, já teď půjdu na velín psát znalecký posudek, takže kdybys mi tam jen tak mimochodem zanesl sklenici nějakého životabudiče, bylo by to rozhodně v pořádku, co o tom soudíš?"

Řekl jsem, že samozřejmě, Vanderhoose se rozšafně vzdálil a my s Majkou se rozběhli do jídelny, kde jsem připravil dva poháry požadovaného životabudiče - jeden jsem podal Majce, druhý odnesl Vanderhoosemu. Když jsem se vrátil, Majka se sklenicí v ruce bloudila po jídelně.

Jistě, byla mnohem klidnější než ráno, ale stejně z ní číselo nějaká vnitřní křeč, nějaká spoutanost, a tak jsem se jí ve snaze trochu ji pomoci zeptal:

"Jakpak to vypadá s Pelikánem?"

Majka si bohatýrsky lokla, olízla si rty, zadívala se kamsi za mě a utrousila:

"Víš, Stasi, ono to všechno není jen tak."

Čekal jsem na pokračování, ale Majka mlčela.

"Co není jen tak?" nevydržel jsem.

"Všechno," pohnula neurčitě rukou třímající pohár. "Je to vykastrovaný svět. Všudypřítomná chudokrevnost. A pamatuj na moje slova - ta loď se právě tady nezřítíla náhodou, že jsme ji našli, to taky není náhoda, a celý ten náš nápad, ten projekt, to je tady odsouzeno k nezdaru, určitě!" Dopila víno a postavila sklenici na stůl. "Nedodržují se elementární bezpečnostní zásady, většina členů výpravy jsou takoví pulci jako ty nebo já... a to jen proto, že planeta je biologicky pasivní. Ale copak to samo o sobě něco znamená? Když má někdo v těle aspoň náznak profesionálního čichu, musí tady cítit nějakou čertovinu už po pár hodinách. Tady už život byl, jenže pak hvězda vybuchla a všechno naráz přestalo... Biologicky pasivní? Prosím, to ano! Zato nekroticky aktivní. Za nějaký čas bude taková i Panta. Pokroucené stromečky, uchřadlá tráva, a všechno kolem poznamenáno a prosyceno prastarou smrtí. Vůně smrti, rozumíš? Vlastně něco ještě horšího - vůně někdejšího života! Kdepak, Stasi, můžeš vzít jed na to, že tady se Panťané neuchytí, nepoznají tu prázdnou radost. Nový domov pro celou populaci... Tohle není nový domov, ale starý zámek se strašidly..."

Zachvěl jsem se. Všimla si toho, ale nic nepochopila.

"Nedělej si starosti," řekla s teskným úsměvem. "Jsem absolutně fit. Prostě se pokouším zformulovat své pocity a předtuchy. Jak vidím, ty mi porozumět nemůžeš, ale posuď sám, jaké ty předtuchy asi budou, když mi na jazyk pořád lezou slova jako nekroticky či strašidla..."

Znovu se prošla po jídelně, stanula na krok přede mnou a pokračovala;

"Jistě, na druhé straně má planeta báječné, přímo záračné parametry. Biologická aktivita prakticky nulová, a přitom hydrosféra, atmosféra, celé podnebí, teplotní bilance - z hlediska projektu Archa všechno jako na objednávku. Jenže já bych dala krk za to, že nikdo z autorů tohoto záměru tu nikdy nebyl, a pokud snad byl, nemá ani ponětí o tom, co je to čich na život, či jak to popsat... Nikdo mi nemusí vykládat, že jsou to všechno staří ostřílení kozáci, samý šrám, všichni

prošli tuctem pekel... a čich na každé latentní nebezpečí mají určitě neomylný. Ale na tohle?!" Luskla prsty a z bezmocné snahy vyslovit nevyslovitelné až svraštila čelo. "Ačkoli - jak to můžu vědět, třeba tu někdo z nich byl a tušil zradu, jenže jak to vysvětlit těm, co se sem neobtěžovali? Aspoň ty mi doufám trochu rozumíš..."

Provrťávala mě zelenýma očima, já zaváhal a po krátké odmlce zalhal:

"Ne tak úplně. Tedy - v leccem máš betonově pravdu..."

"No tak vidíš," přerušila mě, "dokonce ani ty si to nedáš vysvětlit. Nevadí, necháme toho." Posadila se na stůl proti mně, najednou mě píchla prstem do tváře a rozesmála se. "Tak. Vypovídala jsem se a hned je mi nějak líp. S Kornovem si člověk nepovídá - co bych ti líčila - a na Vandera lepší s takovými věcmi nedotírat, nakonec by mě nechal shnit na marodce..."

Napětí, které ji a vlastně i mě až dosud svazovalo, skokem opadlo a rozmluva se zvrhla v nezávazné tlachání.

Postěžoval jsem si jí na včerejší mordování s kybery, barvitě vyličil, jak se Vadik samojediný koupal v celém oceánu a zeptal jsem se, jak pokračují její ubytovatelské záležitosti. Majka odpověděla, že vytypovali čtyři příhodné lokality...

Opravdu pěkné koutky, v nichž by kterýkoli Pant'an s radostí strávil celý zbytek života, ale vzhledem k tomu, že celý tenhle nápad je stejně odsouzen ke krachu, není vlastně o čem mluvit. Připomněl jsem Majce, že se vždy vyznačovala nutkavým tíhnutím k přirozenému skepticizmu a že to byla skepse zdaleka ne vždy oprávněná. Majka namítla, že tentokrát nejde o přirozenou skepsi, nýbrž o skepsi přírody, že já jsem ještě úplně mřeně a že kdybych měl smysl pro míru a pořádek, měl bych teď před ní jako před mnohem zkušenější kolegyní stát v haptáku. Tak jsem jí vpálil, že člověk opravdu zkušený by se nikdy neškorpil s kybertechem, protože kybertech je na lodi tou osou, kolem níž vlastně rotuje celý koloběh života kosmické lodi. Majka k tomu poznamenala, že většina rotačních os představuje pouhé abstraktní entity, ne víc než geometrická místa bodů... Pak se spor přenesl na problém, jaký je rozdíl mezi klasickou rotační osou a osou světa běhu - zkrátka jsme plácali jen tak nazdařbůh a nezúčastněný pozorovatel to mohl brát jako dobromyslné škádlení, jenom nevím, o čem mezitím Majka skutečně přemýšlela - mně se do podvědomí neustále vkrádalo přesvědčení, že bych se hned teď měl pustit do preventivních prohlídek všech bezpečnostních okruhů a systémů. Pravda, tyto systémy byly stavěny na biologické nebezpečí a nedalo se dost dobře říct, co by byly platné proti ohrožení nekrotickým, ale stejně - opatrnosti nezbyvá, dvakrát měř, jednou řež a vůbec - spěchej pomalu.

Když se nakonec Majka dala do zívání a posteskla si, jak dlouho už se pořádně nevyspala, poslal jsem ji, ať si před obědem trochu zdřímne; sám jsem neprodleně zalezl do knihovny, našel si tam výkladový slovník a podíval se, co přesně obnáší výraz "nekroticky". Specifikace tohoto pojmu mě vehnala do stavu takové trudnomyslnosti, že jsem se rozhodl přejít k těm preventivním prohlídkám. Dopřál jsem si jen krátkou návštěvu velína, abych zkontroloval hošánky, a tam jsem narazil na Vanderhooze, který zrovna skládal stránky znaleckého posudku do úhledného štůsku. "Teď to zanesu Komovovi," vysvětlil mi, když mě zahlédl, "pak to dám k nahlédnutí Majce a nakonec uspořádáme takovou menší rozpravu, co o tom soudíš? Máme tě taky přizvat?" Soudil jsem, že bych měl být přizván rozhodně, a oznámil jsem kapitánovi, že odcházím do sektoru bezpečnostních okruhů. Zvědavě po mně zašilhal, ale nijak mou zprávu nekomentoval a odešel.

Přizvali mě asi za dvě hodiny. Vanderhooze oznámil interkomem, že členové komise už posudek prostudovali a zeptal se mě, jestli si ho nechci přečíst i já. To se rozumí, že bych býval chtěl, ale prohlídky byly v nejlepším, jednoho strážního průzkumníka jsem měl zrovna vykuchaného, zjistil jsem nadměrné vlhnutí, a tak jsem odpověděl v tom smyslu, že číst to asi nebudu, ale na rozpravu rozhodně přijdu, jen co dokončím nejnnutnější práce. "Mám toho ještě tak na hodinku, takže se naobědvajte beze mě," vyběhl jsem je.

Když jsem se konečně dostal do jídelny, oběd už byl ukončen a rozprava běžela na plné obrátky. Vzal jsem si trochu polévky, posadil se stranou a začal jsem jíst a pozorně poslouchat.

"Ale k meteoritické teorii mám vážné výhrady," říkal zrovna trochu vyčítavě Vanderhooze. "Pelikány jsou před meteoritickým nebezpečím výtečně jištěny. Loď by se srážce hravě vyhnula."

"O tom nepochybují," odpovídal Komov s pohledem zabořeným do stolu a pohrdlivě zkrabaceným čelem. "Můžeme ale předpokládat, že meteoritický příval udeřil v okamžiku, kdy Pelikán opouštěl podprostor..."

"Ano, to prosím," přikývl Vanderhooze. "V takovém případě, prosím! Ovšem pravděpodobnost, že by..."

"Překvapujete mě, Jakove. Loď má totálně zničený hlavní motor. A ta obrovská díra skrz naskrz s nataveným okrajem... Nevím jak vy, ale já bych řekl, že každému musí být jasné, že to mohl být jedině meteorit."

Vanderhooze se tvářil nanejvýš nešťastně.

"No... dobře," souhlasil nakonec. "Tak dobře, ať je po vašem... Jenže vy zkrátka nechápete, Gennadiji, už proto, že nejste galaktický pilot... Vy si prostě neumíte představit, jak je to nepravděpodobné. Právě v okamžiku přechodu z podprostoru - a meteorit s takovou kinetickou energií...? Ani nevím, k čemu přirovnat nepravděpodobnost takového střetu."

"Jak rače. A jaké vysvětlení tedy navrhuje vy?"

Vanderhooze všechno obhlédl, jako by se pídil po podpoře, a když ji nikde nenašel, řekl:

"No prosím, nechme to tak. Ale musím trvat na požadavku, aby formulace vyjadřovala jistou podmíněnost výroku.

Mohlo by to vypadat dejme tomu takhle: Uvedená fakta nutí k předpokladu..."

"K závěru," opravil ho Komov.

"K závěru?" nachmuřil se Vanderhooze. "Proboha to ne, Gennadiji, o nějakých závěrech nemůže být řeči. Předpoklad, to je to pravé: ...nutí k předpokladu, že loď byla v okamžiku přechodu z podprostoru zasažena meteoritem s obrovským energetickým nábojem. Takhle by to mělo znít a já vám, přátelé, navrhuji, abyste s tímto zněním souhlasili."

Komov několik minut soustředěně přemýšlel, pohybuje lícními svaly, a pak řekl:

"Souhlasím. Přejdeme k další opravě."

"Okamžik," zarazil ho Vanderhooze. "A co ty, Majko?"

Pokrčila rameny.

"Upřímně řečeno v tom neshledávám žádný rozdíl. Jinak souhlasím."

"Tak další oprava!" ozval se netrpělivě Komov. "Nepovažuji za nutné, abychom se základny dotazovali, jak naložit s ostatky astronautů. Taková otázka do znalecké zprávy vůbec nepatří. Navrhuji, abychom jen zvláštním radiogramem oznámili, že ostatky pilotů byly uloženy do zvláštního kontejneru, zality do skloplastu a v nejbližších dnech budou dopraveny na základnu."

"Nojo, jenže...", spustil trochu zdráhavě Vanderhoose.

"Na to se podívám zítra," usadil ho tvrdě Komov. "A sám!"

"Nebylo by lepší pochovat je tady?" otázala se tiše Majka.

"Osobně bych neměl nic proti," navázal okamžitě Komov. "V podobných případech se však ostatky posádky dopravují na Zemi... Chtěl jste něco říct?" obrátil se k Vanderhoosemu.

Kapitán, který už otevíral ústa, jen zakroutil hlavou. "Ne."

"Takže si to shrnem," uzavřel Komov. "Navrhuji, abychom tento bod ze zprávy vyškrtli úplně. Souhlasíte, Jakove?"

"Ale ano," přikývl Vanderhoose.

"A ty, Majko?" Majka byla na rozpacích a já ji rozuměl. Rozprava probíhala až příliš zdeřně. Sám jsem sice neměl představu, jak by asi podobné jednání mělo probíhat, ale podle mého se o takových věcech dost dobře hlasovat nedá.

"Výborně," konstatoval Komov, jako by se nic zvláštního nedělo. "Teď přejděme k příčinám a okolnostem smrti posádky. Pitevní nález a fotodokumentace plně postačují. Formulaci bych doporučoval následující: Poloha mrtvol svědčí o tom, že smrt členů posádky nastala následkem nárazu lodi na povrch planety. Muž zahynul dřív než žena, jen před smrtí stačil vymazat palubní deník. Vstát z pilotního křesla už bylo nad jeho síly. Žena naopak ještě nějaký čas žila a pokoušela se havarovanou loď opustit. Smrt ji zastihla v přechodové komoře. Dál může následovat váš původní text."

"Mhm...", zafuněl Vanderhoose s neskrývanými pochybami. "A není to všechno příliš kategorické, Gennadiji, co o tom soudíte? Kdybychom se totiž drželi toho pitevního nálezu, proti kterému nic nenamítáte, tak by ta nebohá žena jednoduše nebyla schopna doplazit se až do přechodové komory."

"Nicméně jsme ji našli tam," odušil chladně Komov.

"A nepřipadá vám právě tato okolnost...", spustil procítěně kapitán s rukama potíštěnými k hrudi.

"Poslyšte, Jakove," nenechal ho domluvit Komov. "Nikdo neví, čeho je člověk schopen v mezní situaci. Zvláště žena. Jen si vzpomeňte na příběh Marthy Priestlyové. Vzpomeňte si na Kolesničenko. Vzpomeňte si na dějiny kosmoplavby vůbec, Jakove."

Nastalo ticho. Vanderhoose seděl jako spráskaný pes a nemilosrdně se drásal za porost na tvářích.

"Že se ocitla v přechodové komoře, mě osobně nijak nepřekvapuje," ozvala se Majka. "Ale nechápu jinou věc. Proč on zlikvidoval palubní deník? Náraz musel být zničující, a ten muž umíral..."

"No, a to by právě...", začal nejistě Vanderhoose. "To by mohlo být vysvětlení. Agónie, tápal rukama po panelu, zavadil o blokovací klíč..."

"Otázku palubního deníku jsme zařadili mezi fakta mimořádného významu. Pokud jde o mě, domnívám se, že tahle záhada nebude rozluštěna nikdy... Samozřejmě je-li to skutečně záhada, a ne pouhá fatální souhra náhod. Pokračujem," rychle přebíral papíry ležící před ním. "Z mé strany je to víceméně všechno, jiné připomínky nemám. Pozemská mikroflóra a mikrofauna patrně zanikla, v každém případě jsme na žádné stopy tohoto druhu nenarazili... Tak... Osobní doklady... zabývat se jimi není naše záležitost, kromě toho jsou v takovém stavu, že bychom mohli nadělat víc škody než užitku. Zítra je nakonzervuju a převezu sem... Ano! Popove, bylo by tu taky něco pro vás. Máte představu o kybernetické výbavě lodí řady Pelikán?"

"Ano, přirozeně," vyhrkl jsem a chvatně odsunul talíř.

"Buďte tak laskav a zkontrolujte, zda je všechno v pořádku. Tady je seznam nalezených kybermechanismů."

Uchopil jsem seznam do ruky. Tři páry očí na mě hleděly s netrpělivým očekáváním.

"Řekl bych, že nic nechybí," usoudil jsem po chvíli. "Dokonce i iniciační sondy jsou na místě, přestože ty se používají často a souprava by spíš neměla být úplná. Ale tomuhle nerozumím - servisrobot upravený na šicí zařízení."

"Jakove, vysvětlete to," nařídil kapitánovi Komov.

Vanderhoose zvedl hlavu a čelist poskočila kupředu.

"To máš tak, Stasi," pronesl zamyšleně. "Těžko na tom co vysvětlovat. Je to zkrátka servisrobot přestavěný na šicí stroj. Na stroj, který šije, rozumíš tomu? Jeden z nich, asi ta žena, měl velmi zvláštního koníčka."

"Aha," reagoval jsem poněkud tupě. "A byl to opravdu servisrobot?"

"Nepochybně," pronesl s jistotou Vanderhoose.

"Pak je to jasné. Z palubní kybertechniky nechybí ani šroubek," řekl jsem a s těmito slovy Komovovi seznam vrátil.

"Což je téměř rarita. Asi ani jednou nepřistávali na svízelné planetě."

"Díky," utrousil Komov. "Až bude čistopis znaleckého posudku hotov, prosil bych vás o podpis do rubriky Ztráty a odpisy palubní kybertechniky."

"Ale vždyť jsme právě konstatovali, že k žádným ztrátám ani odpisům nedošlo," namítl jsem.

Komov se ani neobtěžoval nějak to komentovat, a tak s vysvětlením přispěchal Vanderhoose:

"To je jen taková rubrika - Ztráty a odpisy palubní kybertechniky. A ty tam potvrdíš, že ke ztrátám ani odpisům nedošlo."

"Tak...", pronesl Komov a shrábl lejstra na hromádku. "Vás bych snažně poprosil, vážený Jakove, abyste tohle všechno uvedl do nějaké definitivní podoby, podepišeme to a ještě dneska bychom to mohli odvyšlat. Pokud už nikdo nemá co dodat, tak bych šel."

Dodat věru nebylo co, a on šel. Vanderhooze se s těžkým povzdechem odlepil z křesla, zvážil v ruce štůsek papírů, podíval se dlouze na mě a na Majku a odešel taky.

"Vanderovi se to evidentně nezamlouvá," poznamenal jsem, když jsem si na talíř nakládal maso.

"Mně taky ne," ujistila mě Majka. "Připadalo mi to všechno... nedůstojné, či co. Neumím si to vysvětlit, možná jsem jen dětsky naivní... ale snad by byla na místě... třeba minuta ticha, nebo tak něco... A my? Šup šup, jako autíčko na klíček - poloha kosterních nálezů, ztráty a odpisy, topografické souřadnice... Fuj! Jako ve škole při pozemcích!"

Bezvýhradně jsem s ní souhlasil.

"Ten Komov pomalu člověka nenechá ani hubu otevřít!" běsnila dál. "Všechno je mu jasné, všechno mu připadá triviální, ale ve skutečnosti to ani zdaleka není tak jednoduché. Třeba s tím meteoritem a obzvlášť s tím smazaným palubním deníkem. Já nevěřím, že je mu všechno tak jasné. Určitě má něco za lubem, a Vander si to uvědomuje taky, jenom neví, jak na něj... nebo si myslí, že to není podstatné."

"Třeba je to opravdu nedůležité," zabručel jsem nejistě.

"Však taky neříkám, že je to důležité!" ohradila se příkře Majka. "Jen se mi nelíbí Komovovo chování. Nerozumím mu. A vůbec - ten chlap mi nesedí. Co mně se o něm lidi navykládali - a dneska kudy chodím, tudy počítám, kolik dnů s ním ještě budu muset strávit A zaručuju ti, že tohle bylo naposled!"

"Snad už to tu chvíli vydržíš," zkoušel jsem ji utěšit, "však zbývá sotva dvacet dní."

S tím jsme se rozešli. Majka měla namířeno do své kajuty, kde hodlala třídit a pořádat svá čísla a ubytovatelské náčrtky, a já odkráčel do velína, kde mě čekalo malé překvapení: Tom mi hlásil, že základy jsou dokončeny a obřadně mi navrhol, abych přišel práci převzít. Hodil jsem na sebe kožich a rozběhl se ke staveništi.

Slunce už zapadlo a soumrak zhoustl. Je to zvláštní soumrak - takový tmavofialový, jako zředěný inkoust. Měsíc tu na obloze nenajdete, ale o to hojnější je polární záře, a jaká! Nad černým oceánem nehluchně vlají gigantické praporce duhového světla, stáčí se a zase rozvíjejí, třepetají a zachvívají se jako ve větru, přelévá se v nich bílá, zelená a růžová - náhle vše hasne, před očima zůstávají jen nejasná barevná kola a skvrny, a záře opět vystřeluje z nebytí, mizí hvězdy, mizí soumrak, svět je v nížku polítný nevidanými, leč nadpřirozeně čistými barvami: mlha nad močalem je rudomodrá, ledovec v dáli září jako jantarový balvan a po pláži bleskurychle klouzají smaragdové stíny.

Urputně jsem si mnul mrznoucí tváře a nos a prohlížel si v tom měňavém svitu hotové základy. Tom, který mě následoval jako věrný pes, úslužně sděloval potřebná čísla a další údaje, a když záře zhasla, neměně úslužně rozsvěcel reflektory. Ticho bylo už tradičně mrtvolné, jen pod nohama mi popraskával mrazem zhrudkovatělý písek. Najednou jsem zaslechl hlasy, Majka s Vanderhoozem se vyšli nadýchat čerstvého vzduchu a dosyta se nabažit té nebeské podívané. Zejména Majce místní polární záře učarovala; bylo to jediné, co se jí na této planetě opravdu zamlouvalo. Byl jsem od lodi asi tak sto metrů a neviděl jsem je, ale hlasy jsem rozlišoval spolehlivě. Zpočátku jsem je poslouchal jen tak na půl ucha - Majka poukazovala na polámané koruny stromů a Vanderhooze hučel cosi o zániku palubní kvaziorganiky - zřejmě znovu probírali příčiny a okolnosti zkázy Pelikána.

Něco mě však na té debatě zaráželo už od začátku, i když jak jsem se už zmínil, jsem ji nejdřív moc neposlouchal. A pak jsem pochopil. Mluvili, jako by jeden druhého nevnímali. Vanderhooze například řekl: "Jeden planetární motor to přežil, jinak by v atmosféře vůbec nemohli manévrovat." Kdežto Majka se paličatě držela svého: "To ne, Jakove, aspoň takových deset patnáct let, podívejte se na ty usazeniny..."

Schodištěm v jedné ze základových zdí jsem sestoupil dolů, abych si prohlédl i dno, a než jsem se vrátil na povrch, dialog sice vypadal spojitěji, ale na srozumitelnosti mu to rozhodně nepřidalo. Jako by zkoušeli divadelní hru.

"A co má být tohle?" ptala se Majka.

"Řekl bych, že hračka," odpověděl Vanderhooze.

"Taky bych řekla. Ale proč hračka?"

"Asi koníček. Na tom není nic nepochopitelného, jen celkem běžný koníček."

Připomínalo to naše kratochvilné zábavičky na základně, když se čekalo na jmenování posádek. Třeba Vadik začal zničehonic hulákat: "Kapitáne, rozhodl jsem se odpojit záďovou sekci a přejít do podprostoru!" načež si další vtípálek nenechal ujít příležitost a okamžitě odpovídal: "Vaše rozhodnutí schvaluji, kapitáne! A nezapomeňte taky na předřovou část, kapitáne!" A tak dále. Tato podivná rozmluva ostatně brzy skončila. Jasně mlaskla blána průlezu a znovu nastalo ticho. Prohlédl jsem si poslední komplex základů, pochválil Toma za dobrou práci a přikázal mu, aby přemoduloval Jacka na další etapu. Nebeské praporce zhasly a v nastalé tmě nebylo vidět nic kromě obrysových světél mých kyberů. Cítil jsem, že mi koneček nosu musí každou chvíli upadnout a rozhodl jsem se pro čilý poklus zpátky k lodi. Nahmatal jsem blánu a nedočkavě se vedral do přechodové komory. Přechodová komora je báječné místo. Jedno z nejpozoruhodnějších v celé raketě. Asi proto, že je to po návratu zvenčí první prostora, která člověku skýtá slastný pocit domova - tak jsem se zase vrátil z obklíčení ledové a hrozivé cizoty do útulného, domáckého klidu. Ze tmy do světla. Shodil jsem kožich a rozběhl se k velínu.

Vanderhooze už tam seděl v záplavách papírů, truchlivě se k nim skláněl a zřejmě na čisto přepisoval další stránku znaleckého posudku. Pod jeho prsty vesele cvrlikal šifrovací stroj.

"Hošánci už ty základy sfoukli," pochlubil jsem se.

"Nojo," zabručel Vanderhooze.

"A co to máte s těma hračkama?"

"Hračky...?" opakoval roztržitě Vanderhooze. "Jaké hračky?" zeptal se ještě jednou, ale ve cvrlikání na stroji neustal.

"Ach tak, hračky..." Odložil hotový list a sáhl po čistém.

Chvilí jsem vyčkal a připomněl mu ještě jednou:

"Tak o jaké hračky šlo?"

"O jaké šlo hračky...?" papouškoval se spikleneckým důrazem v hlase, zvedl hlavu a zadíval se na mě. "Ty stavíš

otázku takto? No, to máš tak... Ačkoliv, kdoví co je to za hračky. Tam na Pelikánu... Promiň, Stasi, ale já bych to snad nejdřív dopsal, co o tom soudíš?"

Po špičkách jsem přešel ke svému pultu, chvíli jsem pozoroval usilovnou snahu hošánka Jacka, kterému už pod rukama rostly zdi meteocentra, a pak, zase po špičkách, jsem velín opustil s úmyslem navštívit Majku.

Veškerá osvětlovací tělesa v její kajutě byla v provozu, ona sama seděla s nohama po turecku zkříženými na lůžku a také byla velice zaneprázdněná. Po stole, lůžku i podlaze si rozprostřela plachty soulepu map, různé skici, roztažené harmoniky leteckých snímků, náčrty a záznamy, a všechno si to postupně prohlížela, pořizovala nějaké výpisky, znovu se skláněla k materiálům a jen tu a tam naslepo sáhla po láhvi se šťávou, kterou měla na židli hned u ruky. Chvilí jsem ji sledoval, potom jsem si vyčíhl moment, kdy láhev židli opustila, a posadil se na její místo sám, takže když Majka, zase poslepu, nápoj vracela na místo, strčila mi ho rovnou do ruky.

"Děkuju," řekl jsem a lokl si.

Zvedla hlavu.

"Á, to jsi ty?" pronesla nepříliš nadšeně. "Co bys rád?"

"Stavil jsem se jen tak," ujistil jsem ji dobromyslně. "Jak ses provětrala?"

"Něco takového mě ani nenapadlo," opáčila a láhev mi sebrala. "Sedím tu jako v kriminále, včera večer jsem nedělala nic, tak se mi tu nahromadilo plno restů... Na trajdání po venku nemám ani pomyslení."

Vrátila mi limonádu, já bezmyšlenkovitě usrkl a snažil jsem se přemoci podivný chaos, který zavládl v mém nitru, ale vtom jako by mi z očí spadla rouška - Majka byla skutečně oblečená jen tak podomácku, do huňatého svetru a krátkých kalhot, na hlavě měla šátek a vlasy pod šátkem byly ještě vlhké.

"Ty ses sprchovala?" otázal jsem se tupě.

Něco odpověděla, ale já už beztak všemu rozuměl. Vstal jsem. Pečlivě jsem postavil láhev na židli a něco zabručel - už ani nevím co. Neznám jak jsem se ocítl v chodbě, potom ve své kajutě, kdovíproč jsem zhasl stropní světlo, kdovíproč rozsvítil malou noční lampičku, svalil se na ustlanou postel a obličej zabořil do polštáře. Zase jsem se třásl po celém těle. Vzpomínám si, že hlavou mi vířily jakési útržkovité myšlenky, něco jako "no tak teď už je všechno v loji", "všechno to bylo zbytečný" a "tohle je definitivní konec". Přistihl jsem se, jak už se zase zaposlouchávám. A zase jsem něco slyšel, něco, co jsem slyšet neměl. Tak jsem se vymrštil, prohrabal jsem noční stolek, vzal si prášek pro spaní a strčil tabletu pod jazyk. A ulehl jsem. Po stěnách capkaly ještěrky, sešeřelý strop se pomalu otáčel, lampička chvílemi téměř hasla, aby se vzápětí rozhořela palčivým jasnem, po koutech bezútesně bzučely ulovené mouchy zápolící se smrtí. Myslím, že se zastavila Majka, s obavou si mě prohlédla, něčím mě přikryla a zmizela, načež se objevil Vadík, posadil se do nohou postele a utrl se na mě: "Co se tu povaluješ! Čeká na něj celá komise, a pán se klidně váli v kanafasu."

"Mluv hlasitěji, buď tak laskav!" vyplísnila ho Ninon. "Asi má něco s ušima, myslím, že neslyší." Nasadil jsem kamennou masku a ujistil je, že to všechno jsou nejasnosti. Vstal jsem a všichni společně jsme vstoupili do trosek Pelikánu, kde veškerá organika zetlela na prach a kde se vznášel ostrý čpavkový pach jako dnes v chodbě. Jenže pak se ukázalo, že to není Pelikán, ale staveniště, ve kterém se hrabou moji hošanci, přistávací plocha se ve slunci divukrásně leskla a já se stále obával, že Tom najede na dvě mumie, co ležely napříč přes ranvej - přesněji řečeno si všichni mysleli, že jsou to mumie, jenže ve skutečnosti to byl Komov s Vanderhoosem a já nutně potřeboval, aby si toho nikdo nevšiml, protože spolu mluvili a kromě mě to zatím nikdo jiný nezaslechl. Jenže Majce nic neunikne. "Copak nevidíte, že je mu zle?" řekla rozzlobeně a položila mi přes ústa a nos vlhký šátek namočený do čpavku. Div jsem se nezakl, zakroutil jsem hlavou a posadil se.

Oči jsem měl dokořán a ve světle lampičky jsem před sebou někoho spatřil, nějakého člověka. Stál hned vedle lůžka, nakláněl se ke mně a soustředěně se mi díval přímo do obličeje. V tom šeru mi připadal tmavý, skoro černý - hotový výjev z horečnatého snu, pokroucená figura bez tváře, celá roztrfesená, bez pevných obrysů, a stejně chvějivý a nepevný odlesk se mu usadil na prsou i na rameni.

Už jsem přesně věděl, jak to dopadne, ale vztáhl jsem po něm ruku, ta jím prošla jako vzduchem, on se zakolébál, začal se rozplývat a nakonec zmizel beze stopy. Zvrátil jsem se na záda a zavřel oči. Víte, že alžírský bej má přímo pod nosem bouli? Hned pod ním... Byl jsem znáčený jako myš a horkem jsem nemohl vydržet. Téměř jsem se dusil.

Kapitola čtvrtá

PŘÍZRAKY A LIDÉ

Probudil jsem se pozdě s olověnou hlavou, ve které dozrávalo pevné odhodlání sejít se hned po snídani někde o samotě s Vanderhoosem a poctivě mu všechno vyklopit. Myslím, že ještě nikdy v životě jsem se necítil tak nešťastný. Všechno pro mě skončilo, proto jsem se ani nenamáhal s rozcvíčkou - jen jsem tělo vystavil intenzivnější iontové sprše a zničeně jsem se odpalhočil do jídelny. Až ve dveřích jsem si uvědomil, že po těch včerejších nepříjemnostech jsem dočista zapomněl instruovat kuchaře o požadavcích na dnešní snídani, což mi zasadilo poslední ránu. Zahuhlal jsem nesrozumitelný pozdrav, uvědomil si, že sklíčeností a hanbou rudnu jako vařený rak, posadil se na svou židli a plaše jsem obhlédl stůl, samozřejmě s úpornou snahou nesetkat se s jediným pohledem. Byla to věru klášterní snídaneň, taková postní krmě. Všichni se živili černým chlebem a mlékem. Vanderhoose si svou skývu vylepšil solí. Majka si skývu pomázla máslem. Komov skývu žvýkal jen tak na sucho a mléka se ani nedotkl.

Já neměl chuť na nic, už představa, že něco pojídám, mi připadala příšerná. Vzal jsem do ruky sklenici mléka a usrkl. Koutkem oka jsem zaznamenal, že mě sleduje Majka a že by se moc ráda zeptala, co se to se mnou děje. Jenže se na nic nezeptala a Vanderhoose se jal velmi květnatě a procítěně nahlas meditovat, jaká je to z hlediska lékařské vědy užitečná věc, taková redukční dieta, a jak je dobře, že tentokrát máme právě tuto snídani a ne jinou. Podrobně nám vysvětlil, co že je to půst a co je to velký půst a s neskrývanou úctou se rozpovídal o prvních křesťanech, kteří své věci spolehlivě

rozuměli. Zároveň nám ihned přiblížil veselé masopustní hodování, ale dosti brzy si uvědomil, že se příliš nechal unést věrným líčením lívanců s kaviárem, nakládanými rybami a dalšími pochoutkami, zarazil se a začal si trochu nejistě uhlazovat licousy. Zábava vázla. Dělal jsem si o sebe velké starosti. Majka si o mě taky dělala velké starosti. Pokud jde o Kornova, ten stejně jako včera nebyl ve své kůži. Oči měl zarudlé, většinou se díval do stolu, čas od času zvedal hlavu a ohlížel se, jako by na něj někdo volal. Nadrobil kolem sebe až hanba mluvit a drtil chléb v prstech dál, až jsem měl chuť plácnout ho přes prsty jako dítě. A tak jsme seděli jako opaanení a chudák Vanderhooose se samou snahou mohl přetrhnout, jak nás chtěl rozptýlit a rozveselit.

Zrovna se mořil s nějakou sáhodlouhou a velenudnou historkou, kterou si jako obvykle vycucal z prstu a nějak ji nemohl docucat ke zdárnému konci, když Komov náhle vyrazil zvířecký, přiškrčený zvuk, jako by se mu suché chlebové sousto vzpříčilo v krku. Zvedl jsem oči od stolu a zděsil jsem se. Komov seděl nepřírozeň vzpřímený, s oběma rukama zatáťatými do hrany stolu, rudé oči upřené někam za mě mu lezly z důlků a pokožka obličejě vůčihledně bledla. Ohlédl jsem se. A ztuhl. U zdi mezi filmotékou a šachovým stolkem stál můj noční přízrak.

Teď jsem ho viděl naprosto zřetelně. Byl to člověk, nebo přinejmenším humanoid - maličký, vychrtlý, docela nahý. Kůži měl tmavou, skoro černou, leskla se jako namaštěná. Tvář jsem nepostřehl nebo si ji nezapamatoval, ale nápadné bylo, že stejně jako v mé noční mře byl ten človiček celý pokrřivený a jakoby rozmazaný. A stejně nápadné byly i jeho oči, velké, tmavé, naprosto nehybné a slepé jako oči sochy.

"Ale to je on! To je on!" zakřičel Komov.

Ukazoval prstem přesně na opačnou stranu a tam se před mýma očima přímo ze vzduchu zhmotnila nová postava. Byl to stále týž znehybnělý blýskavý přízrak, ale teď strnul v póze typické pro překotný pohyb, v běhu, vypadal jako fotografie sprintera při startu. A ve stejném okamžiku se mu Majka vrhla pod nohy. Křeslo s rachotem odletělo stranou, bojovně vřeštěcí Majka proskočila postavičkou a vrazila do obrazovky videofonu; jen jsem si stačil všimnout, jak se přízrak rozkolísal a začal tát, protože Komov už řval:

"Dveře! Dveře!"

Ano, kdosi malý, šedivý a matový jako stěna jídelny se neslyšně rozběhl, proklouzl dveřmi a zmizel na chodbě. Vrhli jsem se za něj.

Dnes už je až hanba na to vzpomínat, ale tehdy mi bylo úplně jedno, co je to za bytost, odkud se vzala, proč tu je a co tu chce - zaplavila mě nezměrná úleva, protože už jsem věděl, že touto minutou nadobro skončily všechny mé blouznivé vidiny a strachy a taky se mě zmocnilo vášnivé přání dohnat, popadnout, zkroutit do kozelce a přivléct. Ve dveřích jsem se srazil s Kornovým, povalil ho na zem, zakopl o něj a po čtyřech vycválal na chodbu, která už byla prázdná, pokud samozřejmě nepočítáme řízný puch čpavku. Komov něco křičel, drobně zaklapaly pantofličky, já vyskočil, proběhl přechodovou komorou a průlezem, který ještě nestačil znovu zarůst blanou, jsem se vyřítel ven, do nafialovělé sluneční záře.

Zahlédl jsem ho hned. Utíkal ke staveništi, běžel lehce, sotva se bosýma nohama dotýkáje přemrzlého písku, zdál se stále stejně pokroucený a v běhu nepřírozeň komihal roztaženými lokty, jen už nebyl ani tmavý, ani matově bílý, ale světle fialový a na jeho vychrtlých bocích a ramenou pableskovalo sluníčko. Běžel přímo k mým kyberům a já zpomalil, protože jsem očekával, že se poleká a odbočí vpravo, nebo vlevo, jenže on se nelekl, proskočil sotva deset metrů od Torna a já nevěřil vlastním očím - ten majestátní blbeček ihned patolízalsky signalizoval obvyklé Čekám na další pokyny!

"K močálu!" ozýval se za mnou udýchaný Majčin hlas. "Zatlač ho k močálu!"

Jenže tam náš maličký domorodec utíkal i bez našeho přičinění. Je třeba uznat, že běhat uměl báječně a vzdálenost mezi ním a mnou se zkracovala jen po centimetrech. V uších mi svištěl vítr, daleko za mnou cosi vykřikoval Komov, ale toho bezkonkurenčně přehlušovala Majka:

"Víc doleva, doleva!" ječela v zápalu honecké vášně.

Vzal jsem to víc doleva, na už hotový rovný úsek přistávací plochy s velmi výhodným zdrsněným povrchem, a hned mi to šlo líp, teď jsem uprchlíka opravdu doháněl. "Mně neutečeš!" přesvědčoval jsem se. "Kdepak, kamaráde, teď už mi neplácheš. A já ti to pěkně spočítám..." Nespouštěl jsem zrak z jeho pravidelně pracujících lopatek, z míhajících se holých lýtek, z chomáčků páry, které mu unikaly přes rameno. Doháněl jsem ho a zmocňoval se mě pocit triumfu.

Přistávací plocha končila, ale k šedému závoji nad bažinou zbývalo sotva sto kroků a já ho dobíhal.

Když se dostal na břeh třasoviska, do řídkého porostu trpasličího rákosí, zastavil se. Jako by na okamžik zaváhal - ohlédl se a já znovu viděl ty temné oči, které už nebyly strnulé a neživé, zdály se naopak velice čilé a snad i rozesmáté; najednou přidřep, objal si rukama kolena a dál se valil jako koblížek. Zpočátku jsem dost dobře nechápal, co se to odehrává. Ještě před okamžikem tu přece stál člověk, zvláštní člověk, možná spíš nečlověk, ale rozhodně s lidskou podobou, a ten mi zmizel a přes třasovisko, přes neprůchodný, bezedný močál, se kutálelo nesmyslné šedé klubko a rozstříkovalo kolem sebe bahno a kalnou vodu. A jak se kutálelo! Než jsem stačil doběhnout na břeh, ztratilo se klubko v cárech mlhy a za šedavým závěsem bylo slyšet jen tichnoucí šramoty, pleskání a pronikavý svist.

To už přidusala těžce oddechující Majka a zastavila se vedle mě.

"Utek," konstatovala dopáleně.

"Je pryč," přikývl jsem.

Několik vteřin jsme jen stáli a vhlíželi se do kalných klubek mlhy. Majka si setřela z čela pot a poznamenala:

"Babička jsem utek, dědečkovi jsem utek..."

"...a tobě, ubytovatelko, teprv uteču," dokončil jsem a podíval se dozadu.

Aha! Troubové se hnali jako o závod, kdežto mudrci, račte vědět, stáli a dívali se. Byli jsme tu s Majkou jen dva. Malé postavičky Kornová a Vanderhoooseho se černaly hned vedle lodi.

"Obstojný přespoláček," zhodnotila situaci i náš výkon Majka, která se taky dívala k lodi. "Dobře tři kilometry, co o

tom soudíte, kapitáne?"

"Jsem téhož názoru, kapitáne," reagoval jsem pohotově.

"Poslyš," zadumala se, "a nemohlo se stát, že se nám to jen zdálo?"

Shrábl jsem ji do náruče. Pocit svobody, dokonalého duševního zdraví, nadšení, pocit zářivých perspektiv ve mně vybuchl s novou silou.

"Jak ty můžeš něčemu takovému rozumět, mřeně moje mrňavý!" vyhrkl jsem, div jsem se nerozplakal štěstím, a třásl ji jako pytle otrub. "Jak ty můžeš rozumět halucinacím! Ty jim ani rozumět nemusíš! Žij si klidně a šťastně a takovými věcmi si hlavinku nemož."

Majka zmateně mrkala, pokusila se z mého objetí vyvinout, ale já s ní ještě naposled řádně zalomcoval, pevně ji uchopil kolem ramen a vlekl zpátky k lodi.

"Co je ti?" bránila se chabě Majka. "Blázníš, nebo co...? A už mě proboha pusť, k čemu tyhle telecí důvěrnosti."

"Kráčejme směle," deklamoval jsem euforicky. "Kráčejme! Oblíbenec doktora Mbogy nám asi pěkně zasolí - cítí mé srdéčko, že jsme to s tou honičkou krapet přepískli, anžto jsme se na ni měli vykašlat..."

Majka se mi vytrhla, zůstala stát, pak klesla do podřepu objala si kolena, přitiskla se k nim celém a zkusila se překulit dopředu.

"Ne," zakroutila hlavou, když se znovu vztyčila. "To mi nejde na rozum."

"Ani to nepotřebuješ," uklidnil jsem ji. "Komov nám to všechno vysvětlí. Nejdřív nás sepsuje, že by od nás pes kůrku nevzal, ale pak vše vysvětlí..."

"Je ti taky taková zima?" poskočila na místě. "Běžíme, ne?"

A rozběhli jsme se. První příval jásavé úlevy pominul a já si zkusil srovnat v hlavě, co se tu odehrálo.

Vypadá to tak, že planeta je ve skutečnosti obydlená. A jak obydlená! Téměř normálně vzrostlými humanoidními bytostmi, možná dokonce inteligentními, možná dokonce civilizovanými!

"Stasi," oslovila mě v běhu Majka, "a co když je to Panťan?"

"Kde by se vzal?" podivil jsem se.

"No... to nevím, ale uvažovat by se o tom dalo, ne? Všechny detaily projektu přece neznáme. Třeba přesun už začal."

"Ale ne," prohlásil jsem přesvědčivě. "Na Panťana nevypadal. Panťani jsou urostlí rudokožci... A hlavně jsou oblečení, můj ty smutku, kdežto tohle je naháč!"

Zaslavili jsme se až před průlezem a já jí dal galantně přednost.

"Brrr," otřásla se a zimomřivě si mnula ramena. "Tak co, jde se na koberec?"

"Na peršan," přikývl jsem.

"Přímo z Tabrízu."

"Pětkrát šest metrů," upřesnil jsem.

Opatrně jsme se prokradli až do velína, ale uniknout nevítané pozornosti se nám nepodařilo. Už jsme byli očekáváni. Komov přecházel s rukama za zády z rohu do rohu, Vanderhooseho spodní čelist v plné pohotovosti mířila do prázdna a kapitán si licousy namotával na ukazováky - pravý na pravý, levý na levý. Sotva jsme se ocitli v Komovově zorném poli, zastavil se, ale Majka ho nepustila ke slovu.

"Unikl nám," oznámila samozřejmě. "Přímo přes bažinu, a to naprosto unikátním způsobem."

"Mlčte prosím," přerušil ji Komov.

Teď to začne, pomyslel jsem si a horečně se přeladňoval na to, jak budu muset odmílovat a odsekávat. Jenže jsem neuhodl. Komov nás vyběhl, abychom se posadili, sám si také sedl a obrátil se na mě:

"Poslouchám vás, Popove. Vyprávějte všechno od začátku až do konce. Do těch nejmenších detailů."

Zajímavé bylo, že mě to nijak nepřekvapilo. Takto nastolená otázka mi připadala docela přirozená. A já vyprávěl opravdu všechno: o šramotech, o zvláštním pachu, o dětském pláči, o ženině sténání, o zvláštním vcerejším podvečerním dialogu i o černém přízraku z dnešní noci.

Majka mi naslouchala s úžasem, kdežto Komov mi neúhybně hleděl přímo do očí - ty jeho byly opět přimhouřené, pozorné a chladné, tvář ztvrdla, kousal si spodní ret a čas od času propletl prsty a praskal klouby. Když jsem skončil, bylo chvíli úplné ticho. Pak se Komov zeptal;

"Jste si jist, že to byl dětský pláč?"

"No... ano... V každém případě něco velmi podobného..."

Vanderhoose si hlučně povzdechl a pleskl dlaní do opěradla křesla.

"A tys to všechno musel přetrpět!" zvolala účastně Majka. "Chudáčku Stasi!"

"Musím ti upřímně říct, Stasi...", hodlal mentorovat Vanderhoose, ale Komov ho přerušil.

"A ty kameny?"

"Co kameny?" nepochopil jsem.

"Kde se vzaly ty kameny?"

"Myslíte na staveništi? Asi je tam natahali kybeři. Proč se na to ptáte?"

"Zajímá mě, kde je ti kybeři vzali..."

"Nnno...", začal jsem, a slova mi zmrzla v ústech. To je vlastně pravda, kde je vzali?

"Široko daleko je jen písčitá pláž," pokračoval Komov. "Nikde ani kamínek. Kybeři staveniště vůbec neopustili. Kde se tedy na přistávací ploše vzaly kameny a kde se tam vzaly větve?" prohlédl si nás všechny a ušklíbl se. "To jsou zatím otázky jen rétorické. Můžu pouze dodat, že za naší zádi, přímo pod koncovým majákem, je z kamenů sestavená celá mozaika. A zajímavá mozaika. Možná by stálo za to dodat... ale promiňte, Stasi. Už jste skončil? Děkuji. Tak si poslechněte, jak se celou tu dobu vedlo mně."

Ukázalo se, že Komovovi taky nebylo do zpěvu. I když jeho zkoušky byly trochu jiného druhu. Povahy spíš

intelektuální. Už druhý den po přeletu, když vypouštěl do jezera pantské ryby, zpozoroval ve vzdálenosti sotva dvacetí kroků od místa, kde stál, jasně rudou skvrnu, která se rozplynula a zmizela dřív, než se k ní odhodlal přiblížit. Příštího dne objevil na samém vrcholu kóty 12 leklou rybkou, evidentně jednu z těch, které sotva vypustil. Ráno čtvrtého dne se probudil s přímo hmatatelnou jistotou, že v jeho kajutě někdo je. Nikdo cizí tam nakonec nebyl, ale Komov zaslechl mlasknutí průlezové blány. Když vyšel z lodi, objevil za prvé mozaiku z kamenů za zádi a za druhé další kameny a klacky na přistávací ploše. Po debatě se mnou se definitivně utvrdil v přesvědčení, že se v okolí lodi děje něco nedobrého.

Téměř jistě už věděl, že pátrací skupiny musely přehlédnout nějaký mimořádně důležitý faktor, a jen hluboká víra v to, že rozumný život se přehlédnout nedá, ho odradila od těch nejrozhodnějších kroků. Omezil se jen na komplex opatření, který by zabránil vpádu "zvědavých povalečů". Právě proto se snažil, seč byl, nastylizovat znalecký posudek tak, aby nevyvolával ani ty nejmenší pochyby. Moje stísněnost potvrzovala předběžný Komovův závěr, že neznámé bytosti mohou hravě proniknout na palubu. Rozhodl se, že si na příští vniknutí zvlášť počká, a dnes ráno měl štěstí.

"Shrnuji," prohlásil, jako by dospěl ke konci přednášky. "Přínejmenším tato oblast planety je přes komplexní údaje předběžného průzkumu obývána velkými obratlovci, přičemž máme všechny důvody pro předpoklad, že jde o inteligentní bytosti. Řekl bych, že jsou to troglodyti, kteří se přizpůsobili podmínkám života pod zemí. Z právě viděného lze dále usuzovat, že průměrný domorodec anatomicky připomíná člověka, disponuje širokým rejstříkem mimikrických schopností až po schopnost vytvářet ochranné dezinformační fantomy. Musíme zdůraznit, že z velkých obratlovců je doposud zaregistrována jen u některých pandorských hlodavců, na Zemi pak jsou něčeho podobného schopny pouze nečetné druhy hlavonohých měkkýšů. A teď bych chtěl zvlášť zdůraznit, že přes tyto mimolidské, povýtce nehumanoidní potence je tento domorodec anatomicky, ale i svou fyziologií, konkrétně v aspektech neurologických, nebyvalé blízký pozemšťanům. Skončil jsem."

"Jak to - skončil?" nechtěl jsem věřit svým uším. "A co moje hlasy? Přece to nebyly halucinace?"

Komov přezíravě zklřivil ústa.

"Uklidněte se, Stasi. Jste v naprostém pořádku. Vaše ,hlasy' se dají snadno vysvětlit, protože hlasové ústrojí toho stvoření je zhruba stejné jako naše. Příbuznost hlasového aparátu, plus nevšední imitační dispozice, plus hypertrofovaná fonetická paměť..."

"Počkat," skočila mu do řeči Majka. "Chápu, že mohli odposlechnout naše debaty, ale co ten ženský hlas?"

Komov přikývl.

"Ano, musíme předpokládat, že byli přítomni agónii."

Majka tiše hvízdla.

"To mi připadá příliš vykonstruované," zabručela nakonec pochybovačně.

"Tak mi nabídněte jiné vysvětlení," namítl ledovým tónem Komov. "Mimochodem, už brzy bychom měli znát i jména obětí. Pokud se pilot jmenoval Alexandr..."

"No dobře, dobře," nedalo to tentokrát mně, "ale co ten dětský pláč...?"

"Můžete s neotřesitelnou jistotou tvrdit, že to byl dětský pláč?"

"S čím jiným bych si tak charakteristický zvuk mohl splést?"

Komov se na mě zadíval, pevně přitiskl ukazovákem horní ret k zubům a zdušeně vyštěkl. Normálně štěkal, jiný výraz se pro ten zvuk nehodil.

"Co bylo podle vás tohle?" zeptal se. "Pes?"

"Vypadalo to na psa," kývl jsem uznale.

"No tak vidíte, a přitom jsem pronesl poměrně běžnou frázi v jednom z leonidských nářečí."

Cítil jsem se zaskočen. Drahnou dobu se nikdo z nás ostatních nezmohl na slovo. Všechno bylo nepochybně tak, jak to líčil Komov. Všechno se vysvětlilo, všechno do sebe krásně zapadalo, jenže... Vědomí, že všechny strachy jsou za námi a že právě naše parta měla to štěstí a objevila další humanoidní rasu, bylo samozřejmě velmi příjemné, jenže to zároveň znamenalo velmi radikální zásah do našich dalších osudů. A nejen našich. V tuto chvíli muselo být i nezasevěnému jasné, že s projektem Archa je konec. Planeta je obydlená, a pro Pan'any budeme muset hledat jinou. A jestli se navíc ukáže, že domorodci jsou inteligentní, nás odsud samozřejmě vystrnadí a místo nás sem přibude tým Komise pro kontakty. Všechny tyto reality celkem snadno svitly nejen mně, ale i ostatním. Vanderhoose se rozmrzele zatahal za mužnou ozdobu obličej a mňnil:

"A proč by vlastně měli být inteligentní? Podle mě zatím nic neukazuje na to, že by to byly rozumné bytosti, co o tom soudíte, Gennadiji?"

"Netvrdím, že by na každý pád měli být rozumní," namítl Komov. "Jen jsem naznačil, že pro podobný výklad jsou tu všechny důvody."

"A kde je teda máte, ty vaše důvody?" pokračoval kapitán ještě mrzutěji. Nic mu nebylo tolik proti mysli jako opuštění vysezeného doličku. Tato jeho slabůstka - vroucí láska k vysezeným a zahřátým doličkům - byla veřejným tajemstvím.

"Tomuhle říkáte všechny důvody? Nanejvýš snad ta vnější podoba."

"Nejde jen o anatomii," ničil ho dál Komov. "Obrazec z kamenů za zádi má jasný a pevný řád, jsou to nějaké znaky. Totéž se týká kamenů a větviček na ranveji... Nechtěl bych nic tvrdit kategoricky, ale takové indicie mluví pro pokus navázat kontakt, je to pokus, který podnikají humanoidi na úrovni pračlověka či počátků prvobytné pospolné společnosti. Tajný průzkum a zároveň snad dary, snad výstraha..."

"Máte pravdu, takhle by to být mohlo," hlesl Vanderhoose a zasmušil se.

Následovala další asi minuta rozechvělého ticha a pak se Majka tiše zeptala:

"A z čeho vlastně plyne, že co do stavby těla a psychiky k nám mají tak blízko?"

Komov spokojeně pokýval hlavou.

"V tomto ohledu pracujeme jen se zprostředkovanými důkazy a hypotézami," vysvětlil rozšafně. "Ale jsou to důkazy a

hypotézy dosti pádné. Především si uvědomme, že domorodci hravě pronikají do lodi. Loď je prostě pustí dovnitř. Pro srovnání připomínám, že ani Tagořan, a dokonce ani Pant'an, kteří jsou s námi téměř totožní, průlezovou blánu nepřekoná. Neotevře se jim..." A já se plácl do čela:

"Můj ty smutku! Ale to znamená, že všichni hošánci byli v pořádku! Domorodci prostě pobíhali kolem Toma a on se bál, aby nenajel na člověka... nakonec asi usoudili, že je to živá bytost, mávali a gestikulovali rukama a náhodou mu vydali pokyn Nebezpečí! Okamžitě do lodi! To je totiž velmi jednoduchý signál," a hned jsem ho ukázal. "A hošánci se okamžitě přetlačovali, kdo se do podpalubí procpe jako první... No jasně, takhle to bylo... Však jsem to před chvílí viděl na vlastní oči - Tom na domorodce reagoval, jako by to byl normální člověk."

"Co máte na mysli?" otázal se rychle Komov.

"Přece to, že když se dostal před Tomova čidla, ten trouba okamžitě signalizoval Čekám na další pokyny."

"To je velmi užitečný postřeh," pochválil mě Komov. Vanderhooze si ztěžka povzdechl.

"Hm," ozvala se Majka. "Takže projektu Archa je odtroubeno. Škoda."

"Co asi přijde teď?" zeptal jsem se, aniž jsem oslovil někoho konkrétního.

Odpovědi jsem se nedočkal. Komov sáhl po svých zápiscích, zvedl je a my pod nimi spatřili mikrodiktafon.

"Velice se omlouvám," zazubil se roztomile. "Abychom tu zbytečně neztráceli čas, hned jsem naši diskusi zaznamenal.

Děkuji vám za trefně nastolené a zformulované otázky. Vás bych, Stasi, poprosil, abyste to ve spěšném impulsu odvyšlál přímo do centra. A kopii pošlete na základnu."

"Chudák Sidorov," nevydržel to Vanderhooze. Komov po něm střelil pohledem a znovu se soustředil na své záznamy. Majka odsunula křeslo a vstala.

"Ať je to jak chce, s ubytovatelskými povinnostmi už si nemusím lámat hlavu," pokrčila rameny. "Půjdu se balit."

"Okamžik," zarazil ji Komov. "Padla tu otázka, co bude dál. Prosím, odpovídám. Jako zplnomocněnec Komise pro kontakty přebírám velení. Celé naše pásmo prohlašuji za zónu předpokládaného kontaktu. Vy, Jakove, sestavte příslušný radiogram. Veškeré práce na projektu se s okamžitou platností zastavují. Kybersoustavu demobilizovat a uložit do podpalubí. Loď bude napříště možno opustit jen s mým výslovným souhlasem. Předpokládám, že dnešní štvance už zasela do procesu kontaktu první překážky. Nová nedorozumění jsou krajně nežádoucí. Vás, Majo, moc prosím, abyste glyder okamžitě zaparkovala do hangáru. Stas bude tak laskav a začne se věnovat kybersoustavě..." Výstražně zvedl ukazovák. "Nejdřív ovšem odvyšláláte záznam naší debaty..." Usmál se a chtěl něco dodat, ale vtom zapraskal dešifrátor radiostanice.

Vanderhooze natáhl dlouhou paži až do příjmové kapsy, vyjmul odtud kartičku s radiogramem a přeběhl očima po řádcích. Obočí mu užasle povyjelo vzhůru.

"Tak tomuhle už vůbec nerozumím," zamumlal, hodil kartu na stůl a vzrušeně začal přecházet po velině.

Kartičky jsem se zmocnil já a Majka mi napjatě supěla těsně vedle ucha. Radiogram byl skutečně nečekaný:

Spěšné! Nulagraficky! Centrum, Komise pro kontakty, Gorbovskij - náčelníkovi základny Archa Sidorovovi. Okamžitě zastavit všechny práce na projektu Archa. Připravit eventuální evakuaci personálu a zařízení. Poznámka - zplnomocněnému představiteli Komkonu Komovovi. Prohlašuji pásmo ER-2 za oblast potenciálního kontaktu. Jmenuji vás vedoucím.

"Tomu říkám formát!" netajila se Majka nadšením. "Gorbovskij se zkrátka nezapře!"

Komov se zastavil a podmačeně si nás prohlédl.

"Všechny žádám, aby přistoupili k plnění mých pokynů. Jakove, najděte mi prosím kopii našeho znaleckého posudku." Zabrali se s Vanderhoozem do studia kopie, Majka spěchala uložit glyder, kdežto já se usadil k radiostanici a připravoval jsem k odvyšlání záznam naší diskuse. Neuplynuly ale ani dvě minuty a dešifrátor zavrčel znovu. Komov Vanderhoozeho odstrčil z cesty a vrhl se k přístroji. Naklonil se přes mé rameno a lačně hltal řádky, které naskakovaly na kartičce.

Spěšné! Nulagraficky! Centrum, Komise pro kontakty, Bader - kapitánovi ER-2 Vanderhoozemu. Potvrďte obratem nález dvou (kontrola - dvou) těl na palubě Pelikána a stav palubního deníku, zmiňovaného ve vašem posudku.

Komov kartičku vyjmul z dešifrátoru a podal ji Vanderhoozemu.

"Aha... tak takhle to je," pokyvoval hlavou. "Taktak..." Obrátil se ke mně. "Stasi, co teď děláte?"

"Kóduju," odvětil jsem chmurně. Ničemu jsem nerozuměl.

"Podejte mi diktafon," přikázal mi Komov. "Zatím počkáme." Diktafon si uložil do náprsní kapsy a pečlivě ji zapnul.

"Uděláme to jinak. Jakove, potvrďte, oč vás žádají. A vy to, Stasi, odvyšláláte. No a vás, Jakove, budu moc prosit... v tom se vyznáte líp než já. Učiňte mi zkrátka něco k vůli - prohrabte naši filmotéku a prohlédněte veškerou oficiální dokumentaci týkající se palubních deníků."

"O palubních denících vím i beztak všechno," ohradil se kapitán ukřivděně. "Radši mi rovnou řekněte, co vás zajímá."

"Zatím bohužel sám nevím, co mě zajímá. Rozhodně bych ale rád věděl, jestli byl palubní deník zničen záměrně, nebo náhodou. No a stalo-li se to záměrně, tak proč. Musíte sám vidět, že Bader pase po tom samém... A dejte si záležet, Jakove. Přece musí existovat nějaká pravidla, která by počítala s případným vymazáním deníkových záznamů."

"Taková pravidla neexistují," zavrčel si pod nos Vanderhooze, ale přesto odkráčel učinit Komovovi něco k vůli.

Komov se neprodleně pustil do psaní odpovědi a já zatím zimničtěně tápal v dohadách, co se to děje, proč se strhl takový mumraj a jak v Centru mohly vyvolat nějaké podezření jednoznačné formulace naší znalecké zprávy. Přece si tam nemohli myslet, že bychom tělesné pozůstatky pozemšťanů popletli s kostrou nějakého domorodce a přidali

mrtvolu navíc. Jak se ale Gorbovskij mohl dovědět, co se tu děje? Všechny mé snahy však byly plané a já jen smutně sledoval provozní monitory, na kterých bylo vše tak pochopitelné a jasné, a hořce jsem si pomyslel, že podoba mezi takovým průměrným natvrdlíkem a kyberem je snad až příliš tristní. Co třeba dělá teď já. Sedím, tupě plním pokyny, když mi řekli, abych kódoval, tak jsem kódoval, a když si pak vzpomněli, že bych měl přestat, tak jsem přestal, ale co se tu odehrává, proč to všechno, jak to asi dopadne - tomu prostě nerozumím. Přesně jako můj Tom: dře se, nebožák, v potu tváře, snaží se co nejlépe splnit všechny mé příkazy a přitom nemá ani potuchy, že už za deset minut zase přijdu, zaženu ho i s jeho kamarády do skladiště, že celá jeho práce byla jen k tomu, aby přišla vniveč, a on sám že bude napříště k nepotřebě...

Komov mi předal odpověď, já text připravil, odeslal, a když už jsem se chystal, že se přestěhuju ke svému pultu, ozval se zničehonic signál základny...

"To je Ě er dvě?" informoval se klidný hlas. "Tady Sidorov."

"Ě er dvě slyší!" reagoval jsem okamžitě. "Hovoří kybertechnik Popov. Koho byste potřeboval, Michail Albertoviči?"

"Mohl byste mi zavolat Komova?"

Ten už seděl ve vedlejším křesle.

"Poslouchám tě, Athosi," ohlásil se nevzrušeně.

"Co se to tam u vás odehrává?" zeptal se Sidorov.

"Máme tu domorodce," odpověděl Komov po krátké pauze.

"Nešlo by to trochu podrobněji?" vybídl ho Sidorov.

"Především ber v potaz, Athosi, že nevím a nechápu, jak se Gorbovskij o našem objevu dověděl," řekl Komov. "My sami jsme to začali opatrně rozmatávat sotva před dvěma hodinami. Připravil jsem pro tebe základní informace, už jsme to tu kódovali, a najednou se nám to všechno tak zvtřlo, že jsem nucen požádat tě o pár hodin strpení. Dědek Bader mě přivedl na takovou myšlenku... Zkrátka to ještě chvíli vydrž..."

"Chápu," ozval se Sidorov. "Ale samotný fakt existence domorodců lze považovat za hodnověrný?"

"Absolutně," odpověděl Komov.

Zaslechli jsme Sidorovův kradný povzdech.

"No tak dobře," řekl nakonec. "Nedá se nic dělat. Začneme se vším znovu."

"Je mi moc a moc líto, že to takhle dopadlo," málem se omlouval Komov. "To mi věř."

"Nevadí," řekl Sidorov. "Nějak to přežijem." Odmlčel se. "Co hodláš podnikat dál? Budeš čekat na komisi?"

"Ne. Začneme ještě dneska. A moc tě prosím, abys mi Ě er dvě nechal i s posádkou k dispozici."

"Jako by se stalo," souhlasil okamžitě Sidorov. "Už tě nebudu rušit. Kdybys něco potřeboval..."

"Děkuju, Athosi. A nezoufej si, to se dá zase do pořádku."

"Doufejme."

Rozloučili se, Komov si skousl nehet na palci, s jakýmsi nepochopitelným podrážděním pohlédl na mě a zahájil další zadumaný pochod po velině. Už jsem začínal tušit, v čem je zakopaný pes. Komov se Sidorovem byli staří kamarádi, studovali spolu, pak dlouho působili na stejném pracovišti, ale Komov měl vždycky a ve všem štěstí, kdežto Sidorovovi se potajmu říkalo Smolař Athos. Těžko říct, jak se to celé utvářelo. Dnes to tak každopádně bylo a Komov si v nastalé situaci musel připadat dost trapně. Zvlášť po tom nulagramu od Gorbovského. Budilo to dojem, jako by Komov Centrum informoval přes Sidorovovu hlavu...

Jako myška jsem se přestěhoval ke svému pultu a zastavil kybery. Komov seděl u stolu, hryzal si nehet na palci a nepřítomně třel oči na poházené papíry. "Proč prosím vás...!" vymrštil se znenadání, ale hned se zarazil. "Aha, kybersoustava... Prosím, prosím... Ale jakmile budete hotov, okamžitě si sedněte zpátky k radiostanici!"

Zahnal jsem hošánky do skladiště, demobilizoval je, zajistil pro případ havarijního startu a pak jsem chvíli postál v otevřených vratech podpalubního hangáru a hleděl na opuštěné stavení, na bílé stěny nehotové meteostanice, na stále stejně ideální a lhostejně bílý ledovec... Planeta už se mi jevila v poněkud jiném světle. Něco se tu změnilo. Ta mlha, roje trpasličích keřů, skalisté ostrohy pokryté nafialovělými skvrnami sněhu jako by dostaly nějaký určitější smysl. Ticho tu samozřejmě vládlo dál, ale prázdné už jsem necítil, a to bylo dobře.

Vrátil jsem se do lodi, nahlédl do jídelny, kde se dohrátý Vanderhoose přehraboval ve filmotéce, rozporuplné pocity ve mně jen kvasily, a tak jsem se pro slovo útěchy odebral k Majce.

Ta měla celou podlahu zakrytou obří mapou a plazila se po ní s lupou v oku. Ani se neotočila.

"Ničemu nerozumím," vydechla bezradně. "Tady podle mě nemají kde žít. Všechny jen trochu vhodné oblasti jsme prozkoumali. Přece se necachtají v tom močále?"

"Proč ne?" zeptal jsem se a nenuceně přistál na židli.

Zvedla se do svého oblíbeného tureckého sedu a změřila si mě skrz lupu.

"Humanoid nemůže žít v bažině," prohlásila autoritativně.

"Proč ne?" namítl jsem. "I na Zemi přece žily kmeny, které si své osady budovaly na pilotech."

"Jenže tady v té bažině žádné takové stavby nejsou," ujistila mě Majka.

"A co když žijí pod hladinou, jako vodouši, v takových vzdušných bublinách?"

Zamyslela se.

"To ne," zakroutila litostivě hlavou. "Byl by špinavý, natahal by nám do lodi bahno..."

"A co když to na kůži je vodostálá vrstva, vlastně vodobahnostálá? Jen si vzpomeň, kam nám utekl. A co ten způsob překonávání močálu, proč to?"

Polemika zuřila plnou silou. Pod tlakem četných hypotéz, které jsem chrtil, byla Majka nucena přiznat, že teoreticky domorodcům nic nebrání, aby skutečně vegetovali ve vzduchových bublinách, i když ona osobně by se přikláníla spíš ke Komovovi, který zdejší obyvatele považuje za jeskynní lidi. "Kdybys jen viděl, jaké jsou tam soutěsky. Do těch

bychom se teď měli vsoukat..." Jezdila prstem po barevných šmouhách na papíře. Ta místa vypadala nehostinně dokonce už v mapě. Nejdřív pásmo sopečných homolů, porostlých zakrslými dřevinami, za ním skalnaté předhůří zbrázděné bezodnými zlomy, nakonec samotný hřeben, divoký, krutý, pokrytý věčným sněhem, a za hřebenem nekonečná kamenitá náhorní plošina, nudná, dokonale neživá pláň rozporcovaná křížem krážem hlubokými kaňony. Byl to skrz naskrz promrzlý, ztuhlý svět, svět našetřených minerálů, a už při myšlence, že by tu měl žít člověk a bosýma nohama našlapovat po té šedivé drti, mi začínal běhat mráz po zádech.

"Tohle ještě nic není," utěšovala mě Majka. "Mohla bych ti ukázat taky infrasinímky těch míst, pod náhorní plošinou jsme zaznamenali rozsáhlé oblasti podzemního tepla, takže jestli žijí v jeskyních, zimou určitě netrpí." Okamžitě jsem se do ní zakousl - a co tedy jedí? "Když jsme ochotni hledat tu jeskynní lidi, tak proč bychom nemohli uvažovat o jeskynní zvěři," argumentovala Majka. "Neřkni o mechu, houbách a koneckonců i rostlinstvu, kterému k fotosyntéze stačí infračervené záření." Představil jsem si ten život, ubohou parodii na to, co považujeme za život my, úporný, ale neduživý zápas o existenci, obludnou jednotvárnost dojmů, a bylo mi těch domorodců k pláči líto. A prohlásil jsem, že péče o takovou rasu je také úkol patřičně vděčný a ušlechtilý. Majka namítla, že to je něco zcela jiného, že Panťané jsou odsouzeni k zániku a že kdyby nebylo nás, prostě by zmizeli, jejich dějiny by končily, kdežto pokud jde o zdejší společnost, tak je zatím jen pánubohu známo, jestli nás k něčemu potřebuje.

To je náš odvěký spor. Já si myslím, že lidstvo toho ví dost, aby bylo v stavu posoudit, jaký vývoj je historicky perspektivní a jaký před sebou naopak historickou perspektivu nemá. Majka o téže věci silně pochybuje. Tvrdí, že zatím toho víme beznadějně málo. Narazili jsme na celkem dvanáct inteligencí, z nichž tři byly nehumanoïdní. Jaké styky nás pojí s těmi nehumanoïdními, nemůže zatím zřejmě soudit ani Gorbovskij: Ani on přesně neví, jestli jsme s nimi vstoupili do nějakého kontaktu, nebo ne, a pokud ano, bylo-li to obapolné přání, nebo jsme se vnutili, a pokud jsme se vnutili, mohlo se stát, že nás neberou jako vesmírné bratry v rozumu, ale jako mimořádně vzácný přírodní úkaz, takové meteority s velmi zvláštními charakteristikami. U humanoïdů je to mnohem přehlednější: z devíti humanoïdních ras jen tři souhlasily mít s námi co do činění alespoň v omezeném rámci, jenže přitom takoví Leonidáné sice ochotně poskytují veškeré informace o sobě, zato naše pozemské velice zdvořile, leč o to kategoričtěji odmítají. Přes očividné výhody kvaziorganických mechanismů, které jsou mnohem racionálnější a ekonomičtější než ochočená zvířata, se tohoto druhu techniky rozhodně zřikají. Proč asi? S velkou chutí a vervou jsme s Majkou řešili problém proč, řádky jsme se do toho zamotali, nepozorovaně jsme zaujali obrácená stanoviska (což se nám s Majkou stává dnes a denně) a ona nakonec prohlásila, že jsou to všechno bludy a žvásty.

"O to nejde. Chápeš ty vůbec, v čem spočívá stěžejní úkol jakéhokoli kontaktu?" zeptala se. "Uvědomuješ si, proč lidstvo už dvě stě let usiluje o kontakty, já sá, když nějaký klapne, a málem by se věšelo, když se nic nedaří?"

To jsem přirozeně chápal.

"Jde o studium rozumu," řekl jsem. "O zkoumání nejvyššího a nejdokonalejšího produktu vývoje přírody."

"V zásadě máš pravdu," pohladila mě po hlavičce, "ale to jsou jen slova, protože ve skutečnosti nás nezajímá problém rozumu jako takového, ale základní aspekty toho našeho, lidského, jinak řečeno jsme předmětem našeho zájmu zase my sami. Už padesát tisíc let se pokoušíme pochopit, co jsme zač, ale při pohledu zevnitř tuto úlohu nevyřešíme, stejně jako není možné zvednout sebe sama za vlasy. Musíme se na sebe podívat zvenčí, cizíma očima, docela cizíma..."

"A k čemu by nám to bylo, mohla bys mi to vysvětlit?" zaútočil jsem tvrdě.

"Hlavně k tomu," poučila mě, "abychom si rozuměli i jako společenství galaktické, v jaké se lidstvo mění. Jak si například ty představuješ lidstvo za sto let?"

"Jak si ho představuju?" pokrčil jsem rameny. "Asi stejně jako ty... Konec biologické revoluce, překonání galaktické bariéry, vstup do nulasvěta... dejme tomu široce uplatňované kontaktní vidění, realizace P-abstrakcí..."

"Otázka nezněla, jak si představuješ úspěchy lidstva za sto let. Ptala jsem se, jak vidíš lidstvo samo, až bude o sto let dál."

Zmateně jsem zamrkal. Neviděl jsem v tom rozdíl. Majka měla v očích vítězoslávu.

"Slyšels někdy něco o Komovových tezích?" zeptala se. "Slyšel jsi teorii vertikálního pokroku a podobně...?"

"Vertikální pokrok, říkáš?" Na něco takového jsem si matně vzpomínal. "Počkej... To je ten Borovik, Mikawa... ano?"

Sáhla do zásuvky stolu a začala se v ní přehrabovat.

"Tys tenkrát hopsal v baru se svou Táněčkou... A Komov si mezitím svolal ostatní chlapece do knihovny... Na!" podala mi krystalofon. "A poslechni si to."

Neochotně jsem si přihákl krystal na ucho a začal poslouchat. Bylo to něco jako přednáška, přednášejícím byl Komov a záznam začínal uprostřed slova. Mluvil beze spěchu, nanejvýš srozumitelně a bylo jasné, že se snaží po celou dobu zůstat práv odborné úrovni posluchačstva. Uváděl mnoho příkladů a nešetřil duchaplnostmi. Z řečeného mu plynulo zhruba toto.

Člověk pozemský už vykonal veškeré úkoly, které před ním stály, a stává se člověkem galaktickým. Sto tisíc let se lidstvo plahočilo úzkou křivolakou jeskyní, hynulo pod závaly, naráželo na konce slepých chodeb, ale v dáli před nimi vždy zářil čistý blankyt, světlo, cíl, a tak jsme se z kamenného sevření dostali pod širé otevřené nebe a rozptýlili se po obrovité rovné pláni.

Ano, ta rovina je skoro nekonečná, máme kam se rozptýlit. Ale dnes vidíme, že rovina zůstane rovinou, zato nad ní se klene nebe. Nová dimenze. Ano, na rovině je nám dobře a třeba realizací P-abstrakcí se i tady můžeme zabývat až do alelujá... Zdálo by se, že vzhůru, k této nové dimenzi, nás nic nežene... Jenže galaktickým člověkem se nemůže stát obyčejný pozemšťan, který i v prostorách Galaxie bude žít podle pozemských zvyklostí a zákonů. Galaktické lidství je něco víc. S jinými zákony existence, s jinými cíli tohoto nového bytí. A my neznáme ani ty zákony, ani cíle. V podstatě by nám tedy mělo běžet o zformulování ideálu člověka galaktického. Ideál pozemšťana se utvářel po tisíciletí, na základě praxe předků, na zkušenostech nejrůznějších forem života na naší planetě. Podle stejného principu musíme tedy

ideál galakt'ana budovat na základě výsledků galaktických podob života, na základě dějin jiných inteligencí, na něž v Galaxii narazíme. Zatím si neumíme představit ani to, jak se k takovému úkolu postavit, a to bychom se s ním měli vyrovnat tak, abychom počet eventuálních omylů a obětí omezili na minimum. Lidstvo si před sebe nikdy nestaví úkoly, k jejichž řešení není připraveno. To je hluboce pravdivá, ale zároveň trýzni...

Uprostřed slova záznam také končil.

Upřímně řečeno jsem zase ztrácel půdu pod nohama. Co má tohle společného s ideálem galakt'ana? Pokud o tom já můžu něco soudit, ve vesmíru se z lidí žádní galakt'ani nestávají. Naopak bych řekl, že lidé si do kosmu odnášejí Zemi, pozemské představy o útulnosti a pohodlí, pozemské zvyky a pozemskou morálku. Když už na to přijde, pro mě, a koneckonců i pro všechny moje přátele, je ideálem budoucnosti naše maličká planeta, která by se rozrostla až po nejzazší hranice Galaxie a možná i za ně. Asi v tomto duchu jsem se jal volně teoretizovat a sdělovat své okamžité závěry Majce, a v tom jsme si uvědomili, že v kajutě je - už asi drahnou chvíli - přítomen Vanderhoose. Stál opřený o stěnu, probíral se svými rysy štětinami a prohlížel si nás se zádumčivě roztržitým velbloudím úsměvem. Vstal jsem a přisunul mu židli.

"Dík," odmítl. "Radši postojím."

"A co si o tom myslíte vy?" soustředila se hned na něj Majka.

"O čem?"

"O vertikálním pokroku."

Kapitán chvíli mlčel, pak zdrženlivě zasupěl a pronesl:

"Zatím nikdo neví, kdo jako první objevil vodu, ale ryby to rozhodně nebyly."

Oba nás vyburcoval k vrcholnému rozumovému úsilí. Majka zazářila, zvedla ukazovák a zvolala:

"Ohó!"

"To není z mé hlavy," připustil melancholicky Vanderhoose. "Je to hodně starý aforismus. Líbí se mi už dávno, ale příležitost, kdy bych ho mohl uplatnit, se už léta ne a ne namanout..." Asi minutu mlčel a pak dodal: "Jo, ještě ten palubní deník. Představte si, že taková zásada skutečně existovala."

"Jaký palubní deník?" zeptala se užasle Majka. "Proč najednou palubní deník?"

"Komov mě žádal, abych vyhledal předpisy příkazující za určitých okolností zničit palubní deník," vysvětlil se smutkem v očích Vanderhoose.

"No a?" zeptali jsem se s Majkou jedním dechem.

Vanderhoose se zase odmlčel a mávl rukou.

"Je to ostuda," zakroutil nešťastně hlavou. "Ukázalo se, že jedno takové pravidlo skutečně platí. Vlastně platilo. Našel jsem ho ve starém Registru instrukcí. V novém už není. Tak jak jsem to mohl vědět? Nejsem přece historik..."

A zase se na dlouho zamyslel. Majka netrpělivě poposedla.

"Ano," pokýval hlavou kapitán. "Je to takhle: když vás potká těžká havárie na neznámé planetě obydlené rozumnými bytostmi - a je lhostejné, zda jsou to humanoidi nebo nehumanoidi, podstatnější je, že už dospěli do stadia rozvinuté technické civilizace - jste povinni zničit veškeré kosmické mapy a palubní deníky."

Vyměnili jsme si s Majkou významný pohled.

"Ten nešťastný velitel Pelikánu," pokračoval Vanderhoose, "asi předpisy velmi dobře znal. Tohle pravidlo je staré možná dvě stě let, vymysleli si ho už na úsvitu kosmoplavby, jen tak, pro každý případ, ve snaze počítat se vším. Jako by bylo možné počítat se vším..." povzdchl si. "Je to pravda, člověka mohlo napadnout, proč ten deník přišel zničit. No a Komovovi to došlo. A víte, jak na mou informaci zareagoval?"

"Nevíme," řekl jsem. "Jak?"

"Přikývl a přešel k dalším záležitostem," usmála se Majka.

Vanderhoose si ji obdivně prohlédl.

"Přesně tak!" potvrdil. "Přikývl a přešel... Já bych na jeho místě jásal, jaký jsem to mistr dedukce..."

"A co z toho plyne?" naléhala Majka. "Chceš naznačit, že jsou to humanoidi, případně nehumanoidi, každopádně ve stadiu vyspělé technické civilizace? Tomu nerozumím. Ty tomu rozumíš?" obrátila se ke mně.

Tenhle Majčín zvyk hrdě hlásat, že ničemu nerozumí, mě dokáže náramně pobavit. A náramně často se k tomuto úskoku uchyluju taky.

"Asi se k Pelikánu přihnali na kolech," usoudil jsem.

Majka hašteřivě zamávala rukama.

"Ale tady přece po nějaké technické civilizaci není ani památky," zavrčela nedůtklivě. "O nehumanoidech ani nemluvě..."

"Vanderhoose, Glumová, Popove! Prosím, abyste se okamžitě dostavili do velína!" oznámil do toho Komovův hlas z interkomu.

"Už je to tady!" vyskočila Majka.

Nahrnuli jsme se do prostorné místnosti jako velká voda. Komov stál u stolu a ukládal do plastického pouzdra přenosný translátor. Soudě podle poloh páček byl translátor připojen na palubní počítač. Komov se zdál nezvykle ustaraný, ale tvářil se nad očekávání lidsky, a dokonce se alespoň pro tuto chvíli zbavil oné až otravné tradiční ledové cílevědomosti.

"Odcházím ven," oznámil nám. "Jakove, vás určuji svým zástupcem. Hlavní bude zajistit nepřetržité sledování všech údajů a bezporuchový provoz palubního počítače. Jakmile se domorodci objeví, okamžitě mě informujte. Doporučuji zorganizovat nepřetržitou službu u panoramatické obrazovky, na tři směny. Majo, vy nastupte teď. Stasi, tamhle jsou radiogramy, které okamžitě odešlete. Řekl bych, že není třeba vysvětlovat, proč nikdo nemá vycházet z lodi. To je všechno. Pusťte se do práce."

Posadil jsem se k radiostanici a pustil se do práce. Komov s Vanderhoosem, kteří stáli za mnou, se o čemsi tlumeně dohadovali. Probral jsem radiogramy. Tak vida, zatímco my ostatní jsme se mořili se světobornými filozofickými problémy, Komov pracoval jako včelička. Téměř všechno to byly odpovědi. Pořadí důležitosti jsem si musel určit sám, protože žádné zvláštní pokyny jsem nedostal.

ER-2, Komov - Centrum, Gorbovskému. Děkuji za lichotivý návrh, nepovažuji se za oprávněna odtrhovat vás od důležitějších záležitostí, veškeré novinky budu sdělovat neprodleně.

ER-2, Komov - Centrum, Baderovi. Okolnosti mě nutí vzdát se funkce hlavního xenologa projektu Archa. Doporučuji Amiredžibiho.

ER-2, Komov - Evropské tiskové středisko, Dombinimu. Přítomnost vašeho vědeckého komentátora zde považuji za předčasnou. Jako zdroj informací doporučuji přímo Centrum, Komisi pro kontakty.

A tak dále a tak podobně. Asi pět radiogramů putovalo do Centrálního informatoria. Jejich obsah mi byl španělskou vesnicí.

Když jsem byl v nejlepším, zacvrčel dešifrátor.

"Odkud to je," zeptal se přes rameno z druhého konce velína Komov. Stál vedle Majky a sledoval panoramatickou obrazovku.

"Centrum, historické oddělení," přečetl jsem.

"Aha, no konečně," ožil Komov a zamířil ke mně. "Čtěte dál."

"Projekt Archa, Vanderhoosemu, Komovovi. Informace. Loď, kterou jste objevili, registrační číslo to a to, byla identifikována jako expediční hvězdolet Pelikán. Domovský přístav Deimos, startoval 2. ledna 33 k volnému průzkumu v zóně C. Poslední zaznamenaná zpráva je ze 6. května 34 z oblasti Stín. Posádka: Marie-Louisa Semjonovová, Alexandr Pavlovic Semjonov. 21. dubna 33 přibyl cestující: Pierre Alexandrovič Semjonov. Archiv."

Bylo tam ještě něco, ale Komov za mými zády se rozesmál a já se k němu užasle otočil. Komov se chechtal, Komov zářil. "Přesně tohle jsem si myslel!" prohlásil s těžko potlačovanou převahou a my na něj zírali s otevřenými hubami. "Bůh je mi svědkem, že jsem si to myslel! Je to člověk! Rozumíte, mládeži?! Člověk!"

Kapitola pátá LIDÉ A NELIDÉ

"Všichni na svá místa!" zavelel vesele Komov, chopil se svých pouzder s přístroji a křepče odpochodoval.

Pohlédl jsem na Majku. Stála uprostřed velína jako solný sloup se zamženým pohledem a nezvučně ševalila rty - třídila poznatky.

Pohlédl jsem na Vanderhooseho. Obočí se mu přestěhovalo až někam doprostřed čela, licousy trčely do stran a snad i vzhůru a on tak poprvé, co se pamatuju, nebudil dojem savce, ale mořského ježka čerstvě vytaženého z hlubin. Na panoramatické obrazovce podél staveniště směrem k bažině bodře našlapoval Komov ověšený aparaturou.

"Taktakták!" protáhla spokojeně Majka. "Nojo, proto ty hračky..."

"Proč?" zajímal se Vanderhoose.

"Hrál si s nimi," vysvětlila mu Majka.

"Kdo?" nechápal kapitán. "Komov?"

"Ne. Semjonov."

"Semjonov?!" žasl dál Vanderhoose. "Hm.. No a co z toho?"

"Semjonov mladší," dodal jsem netrpělivě. "Cestující. Dítě."

"Jaké dítě?"

"Semjonovovo dítě!" nevydržela Majka. "Už chápete, proč měli to šicí zařízení? A čepičky, dupačky a plenky..."

"Plenky...", hlesl jako ozvěna zcela rozložený Vanderhoose. "Jo tak ono se jim narodilo dítě! A já si pořád lámal hlavu, kde to najednou splášili pasažéra, a ještě ke všemu jmenovce! Kde by mě bývalo napadlo... No samozřejmě!"

Zazpíval volací signál radiostanice. Roztržitě jsem přepnul na příjem. Byl to Vadik. Mluvil chvatně a polohlasem - asi se bál, aby mu na to někdo nepřišel...

"Co se tam u vás děje, Stasiku? Ale rychle, co nevidět startuju..."

"Rychle se to vykládat nedá," odpověděl jsem celý popuzený.

"Tak jen v bodech. Našli jste loď Poutníků?"

"Jakých Poutníků?"

"No těch... jak je hledá Gorbovskij."

"A kdo to našel?"

"No vy! Co jiného jste mohli najít!" A jeho hlas se změnil jako mávnutím kouzelného proutku. "Kontrola spojení! Konec!"

"Co že našli?" přeptal se Vanderhoose. "Ještě nějakou jinou loď?"

Mávl jsem rukou.

"Ale, znáš to, zvědavci... Takže kluk se narodil v dubnu třiatřicet a naposledy se ozvali v květnu čtyřiatřicet... Jakove, jak často se měli hlásit?"

"Jednou za měsíc," odpověděl ihned Vanderhoose. "Loď putující v režimu volného průzkumu..."

"Okamžik," přerušil jsem ho, "tak to máme, květen, červen..."

"Třináct měsíců," napověděla s despektem Majka.

Nevěřil jsem a přepočítal si to sám.

"Skutečně," zakroutil jsem hlavou, ale nechtěl jsem tomu věřit.

"To je nemožné."

"A co vám připadá nemožné?" otázal se opatrně trochu natvrdlý kapitán.

"V den havárie bylo nemluvněti třináct měsíců," vysvětlila Majka. "Jak to mohlo přežít?"

"To domorodci," usoudil jsem. "Semjonov vymazal palubní deník. Což znamená, že někoho zahlédl... A Komov na mě neměl co štkat. Byl to normální dětský pláč. Přece vím, jak brečí roční capart... Všechno to zaznamenali, a když vyrostl, dali mu to poslechnout..."

"Jenže na takový záznam potřebovali techniku," skočila mi do řeči Majka.

"Nemuseli to nutně nějak zaznamenávat, třeba si to pamatovali," namítl jsem, "na detailech nesejde."

"Aha," zauvažoval Vanderhooze. "Semjonov viděl nějaké humanoidy, nebo možná nehumanoidy patřící k vyspělé technické civilizaci."

"Na technickou civilizaci to tu moc nevypadá," zapochybovala Majka.

"Spíš to bude v té nehumanoidnosti," prozřel jsem náhle. "Panstvo," pokračoval jsem, "jestli tuhle planetu obývají nehumanoidi, tak je to případ, že... Zkrátka člověk-prostředník, rozumíte? Je to člověk i nečlověk, humanoid i nehumanoid! Něco takového tu ještě nebylo. O podobné možnosti se nikdo z lidí zatím neodvážil ani snít!" Byl jsem nadšením bez sebe. Majka taky. Ty perspektivy nás oslepovaly. Mlhavé, nezřetelné, ale duhově jásavé perspektivy. Lidstvo se dočkalo superunikátního zrcadla, lidstvu se otevírají dveře do zatím zcela nepřístupného, nezbadatelného světa zásadně jiné psychologie a Komovovy hypotetické ideje vertikálního pokroku se tak konečně dočkaly reálného experimentálního základu...

"Ale proč by se nehumanoidi piplali s lidským mládětem?" zapochyboval Vanderhooze. "K čemu by jim to bylo, a jak se taky v něčem takovém mohou vyznat?"

Perspektivy mírně pohasly, ale Majka už měla v záloze další všetečnosti:

"Na Zemi je přece známa rada případů, kdy nehumanoidní tvorové vychovali lidské mládě!"

"No prosím, prosím - ale to bylo na Zemi!" zdůraznil smutně Vanderhooze.

A ta skepse byla namístě. Všechny známé inteligentní nehumanoidní populace jsou člověku mnohem vzdálenější než vlk, a dokonce třeba i než chobotnice. I takový seriózní odborník jako Krüger, prohlašuje, že inteligentní měkkýši z Garotty nepovažují vlastní vjemy jakkoli související s člověkem a s veškerou jeho technikou za projev reálného světa, ale za plod své nepředstavitelné obrazotvornosti... "A přesto přežil a vyrostl!" nedala si pokoj Majka. A taky měla pravdu.

Já sám jsem vlastně taky skeptik. Nemám rád přehánění a nemírné fantazírování. Na rozdíl od Majky. Jenže v tomto případě se jiný předpoklad nenabízel. Roční dítě. Samo. Ledová pustina. Je jasné, že sám od sebe by přežít nemohl. A na druhé straně ten smazaný palubní deník. Co se tu ještě dá vymyslet? Nějací humanoidní přivandrovalci, kteří se náhodou vyskytli někde nablízku, hošíka vykrmili a zase odletěli? Nesmysl.

"Třeba nepřežil," vyslovila další předpoklad Majka. "Třeba je ten pláč a hlasy jeho rodičů všechno, co po něm zůstalo."

Na vteřinku jsem byl ochoten věřit, že se nám všechno bortí pod rukama. Ta Majka si taky věčně něco vymýšlí. Ale hned jsem se vzpamatoval:

"A jak se teda dostává do lodi? Jak diriguje moje kybery? Kdepak, panstvo, buď jsme se v kosmu konečně setkali s naprosto přesnou - chápete to?! - úplně přesnou replikou lidstva, nebo je to kosmický Mauglí. Nevím, co je pravděpodobnější."

"Já taky ne," připojila se Majka.

"Ani já," rozhodil rukama Vanderhooze.

Z interkomu zazněl Komovův hlas:

"Paluba, pozor! Jsem na místě. Vy důkladně sledujte okolní terén. Sám odsud mnoho nevidím. Došly nějaké radiogramy?"

Pohlédl jsem do příjmové kapsy.

"Celý balíček," hlásil jsem.

"Celý balíček!" hlásil Vanderhooze do mikrofonu.

"Stasi, odvysílal jste ty moje?"

"Éé... všechny ještě ne," zamumlal jsem provinile a chvátal k radiostanici.

"Máte tam pěkný chlivek!" vypeskoval nás Komov. "Nechte rozumování a pusťte se do práce. Zapomeňte na všechno, Majo, sledujte obrazovku. Popove, pevně doufám, že poslední z mých radiogramů bude do deseti minut v éteru. A vy, Jakove, mi zatím přečtete, co došlo na mé jméno."

Když jsem ukončil vysílání a rozhlédl se, zjistil jsem, že všichni pracujeme jako mravenečkové. Majka seděla na své pozorovatelně - panoramatická obrazovka ukazovala Komova, vlastně jen droboučkou postavičku při samém břehu, nad bažinou se převalovala mlha, ale jinak se v okruhu celých viditelných sedmi kilometrů na všechny strany od lodi nic ani nepohnulo. Komov k nám seděl zády. Asi čekal, že se náš Mauglí znovu vykutálí z bažiny. Majka se zvolna otáčela, sledovala okolní krajinu a čas od času si každý jen trochu podezřelý úsek přiblížila transfokátorem - v takových případech se na pomocných monitorech objevoval detail povadlého keře, fialového stínu písečného přesypu, nebo jen neurčitá skvrna v řídkých metlicích trpasličích stromů.

Vanderhooze monotónně mumlal do mikrofonu: "Varianty psychotypu dvojtečka šestnáct en lomeno třicet dva théta

nebo šestnáct em... jako máma... Lomeno třicet jedna epsilon..." "Stačí...", přerušoval ho Komov, "čtete další." "Země, Londýn, Cartright, vážený Gennadiji, ještě jednou vám zdvořile připomínám vás slib podat informace..." "Stačí, další!" "Tiskové středisko..." "Stačí, dál! Vlastně ne - Jakove, čtete jen to, co přišlo z Centra nebo ze základny." Pauza. Vanderhoose přebírá kartičky. "Centrum, Bader - nulaaparatura, kterou jste požadoval, už je na cestě. Sdělte vaše předběžné závěry k těmto bodům: zaprvé, další pravděpodobné zóny výskytu domorodců..." "Stačí, další."

Ozvala se základna. Sidorov sháněl Komova.

"Komov čeká na kontakt, Michail Albertoviči," vysvětlil jsem skoro provinile.

"Už to začalo?"

"Ne."

Sidorov si odkašlal.

"No tak dobře, spojmím se s ním později. To nespěchá." Odmlčel se. "Máte trému?"

Zaposlouchal jsem se do svých vnitřních hlasů.

"Tréma bych tomu neřikal... Připadám si... nějak jinak... Jako ve snu. Jako v pohádce."

Ted' si povzdechl.

"Nebudu rušit," řekl. "A přeju hodně úspěchů."

Poděkoval jsem. Pak jsem se lokty opřel o pult, bradu pohodlně usadil do dlaní a znovu se soustředil na hlasy vlastního nitra. Asi jsem to řekl dobře, je to takové divné. Člověk nečlověk. Už se o něm skutečně nedá mluvit jako o člověku. Lidský jedinec vychovaný vlky se sám stává vlkem. Kdyby se ho ujali medvědi, bude z něj medvěd. A co kdyby se člověčího mláděte ujala chobotnice a vychovala ho ona? Kdyby ho nesežrala, ale chtěla se o něj postarat... Jenže ani v tom nevězí jádro pudla. Jak vlku či medvědovi, tak chobotnici je inteligence cizí. V každém případě ta, již xenologové pod tímto pojmem chápou. A co když našeho Mauglího vychovaly rozumné bytosti, ale zároveň tak trochu chobotnice...? Někdo ho přece musel naučit rozšívání krycích fantomů, někdo v něm musel vypěstovat ty zvláštní mimikry - lidský organismus takové kousky nesvede, což znamená, že jde o umělou fyziologickou výbavu. Počkat, ale k čemu tady mimikry? Před čím se asi má umět bránit? Planeta je přece pustá! Tohle by ovšem znamenalo, že pustá není.

Představil jsem si obrovské jeskyně zalité matoucím nafialovělým světlem, ponurá zákoutí, ve kterých číhá smrtelné nebezpečí, a malého chlapce, který se krade při lepkavé stěně a je připraven v kterékoli sekundě zmizet, rozplynout se ve zvolna tající stín. Nešťastný hoch. Naší povinností je co nejdřív ho odsud odvézt... Stop, stop a ještě jednou stop! Samé bludy. Nic takového se nestává. Nestává se, aby existoval složitý, moudrý a zkušenostmi poučený život a kolem něj nekypěl život prostší a hloupější. Kolik druhů živých organismů jsme tu celkem napočítali? Snad jedenáct nebo dvanáct, a to je celé spektrum od nepatrného viru až po lidské mládě. Ne, to se nestává. Něco tu není v pořádku. Nevadí, už brzy tomu přijdem na kloub. Kluk nám vyklopí první poslední. Ale co když nevyklopí? Kolikpak toho lidem navykládala lidská vlčata o vlčích? S čím ten Komov tak zatvrzele počítá? A najednou se mi chtělo hned teď, okamžitě, bez prodlení, položit Komovovi otázku, s čím počítá.

Vanderhoose dočetl poslední radiogram, pohodlně se v křesle natáhl, založil si ruce za hlavu a skoro zasněně pronesl:

"Já ty Semjonovovy přece znal. A musím vám říct, že to byli báječní, ale zároveň dost výluční lidé. Romantici starých časů. Šura znal všechny ty staré zákony jako své boty a věčně věků je citoval. Nám připadaly směšné a staromódně praštěné, kdežto on v nich nacházel jistou poezii... Katastrofa, agónie, na palubu se derou odporné obludy... Zničit palubní deník, vymazat každou stopu, kterou lze v prostoru zanechat - vždyť na druhém konci té stopy je Země! Ano, to na něj vypadá." Odmlčel se. "Řeknu vám, že takových, co hledají osamění, je mnohem víc, než se obecně soudí. Osamění nemusí být tak špatná věc, co o tom soudíte?"

"Pro mě by to nebylo," sdělila mu úsečně Majka, aniž odtrhla oči od obrazovek.

"Protože jsi mladá," poučil ji kapitán. "Ve tvém věku se Šura Semjonov taky rád přátelil s mnoha lidmi a měl rád, když o jeho přátelství stáli. A rád pracoval v houfu, ve velkém hlučném spolku vrstevníků. A rád pořádal intelektuální bitvy, těšil ho trvalý stav napětí a všudypřítomný duch soutěživosti; v čem se soutěžilo, na tom koneckonců nesešlo - mohly to být skoky s křídly, závody ve vyprávění vtípů na čas, nebo v odříkávání nějakých tabulek z paměti... prostě cokoli. A v přestávkách mezi takovými soutěženími rád z plna hrdla vyzpěvoval za doprovodu neko fonu kuplety vlastní výroby..." Vanderhoose se neubránil dalšímu vzdechu. "Což obvykle přechází s příchodem první skutečné lásky... Ačkoli, o tom já nic nevím. Vím jen tolik, že ve dvacátém roce Šurik s Marií odešli k volnému průzkumu. Od té doby už jsem je neviděl. Jednou jsem si s nimi povykládal po videu... Pracoval jsem tehdy jako dispečer a Šurik mě žádal o povolení k odletu z Pandory." Posmutněl. "Šurův otec, Pavel Alexandrovič, mimochodem ještě žije. Rozhodně ho navštívím, až se vrátíme..." Utichl. "Abyste věděli, tak já jsem volný průzkum nikdy neschvaloval. Je to archaický zvyk. Ti lidé bloudí po vesmíru sami, je to nebezpečné, vědecký přínos je mizivý a někdy ti lidé prostě překážejí... Vzpomínáte si na tu historii s Kammererem? Pořád se tváří, jako bychom už ovládli celý vesmír, jako bychom v kosmu byli doma. Jenže tak to není. A nikdy to tak nebude. Vesmír vždycky zůstane vesmírem a člověk jen člověkem. Bude sice zkušenější a zkušenější, ale žádné zkušenosti nemohou být dost rozsáhlé, abychom se ve vesmíru mohli cítit jako doma... Já myslím, že Šura s Marií ve vesmíru taky nic neobjevili, přinejmenším nic takového, o čem by stálo za to vykládat třeba jen v palubní jídelně u stolu."

"Ale byli šťastní," usadila ho Majka, stále ještě odvrácená.

"Proč myslíš?"

"Protože jinak by se vrátili! K čemu by tu něco hledali, když byli šťastní i tak?" pohlédla podmačeně na kapitána. "Co kromě štěstí má vůbec cenu hledat?"

"Mohl bych ti odpovědět, že když je někdo šťastný, nehledá už vůbec nic," opáčil důstojně Vanderhoose, "ale na tak zásadní spor se necítím připraven, stejně jako ty, co o tom soudíš? Dříve nebo později jistě začneme fenomén štěstí

připisovat i životnímu stylu nehumanoidů a..."

"Paluba!" vyrušil ho z úvah Komovův hlas. "Zvýšit pozornost!"

"Přesně to jsem teď chtěl říct!" připojil se k němu Vanderhooze a Majka se znovu otočila k obrazovkám.

Sledovali jsme je všichni tři. Slunce už stálo docela nízko, těsně nad vrcholky, a vulkanické homole se oblékly do podvečerních stínů. Jasně svítila přistávací plocha, čapka par nad bažinou se zdála těžká a nehybná a její šošolka, skrz kterou se pracně dralo ochabující sluneční světlo, se nalila hustým fialovým tónem. Všechno kolem bylo nápadně nehybné, dokonce i Komov.

"Je pět hodin," poznamenal polohlasně Vanderhooze. "Co takhle oběd? Gennadiji, co byste řekl nějakému jídlu?"

"Nic nepotřebuju," odpověděl Komov. "Vzal jsem si pár krajíců s sebou. Ale vy se najezte, může se stát, že za chvíli nebudete mít na jídlo ani pomyslení."

Zvedl jsem se.

"Jde se vařit. Čím mohu sloužit?"

A Vanderhooze vyjekl:

"Už ho vidím!"

"Kde?" skočil mu do řeči Komov dřív než tu krátkou frázi stačil dokončit.

"Jde k nám po pobřeží, směrem od ledovce. Je asi tak šedesát stupňů od vašeho stanoviště vlevo."

"Aha," přidala se Majka, "Už ho taky mám. Opravdu, jde sem."

"Nevidím ho!" ozval se netrpělivě Komov. "Potřebuju dálkoměrné údaje."

Vanderhooze sklonil obličej k dálkoměru a nadiktoval souřadnice. Už jsem ho taky zaregistroval - těsně při černé vodě, jako by dost neochotně, se směrem k lodi sunula nazelenalá, nápadně pokřivená postavička.

"Ať dělám, co chci, nevidím ho," ozval se otrávený Komov. "Popisujte mi každý jeho pohyb."

"Takže...", odkašlal si Vanderhooze a připravil se k reportování. "Jde co noha nohu mine, dívá se sem k nám... a v rukou nese náruč nějakých prutů... Ted' zastavil a dloube se špičkou nohy v písku... Brrr, taková morna, a on je úplně nahatý... Jde dál... Ted' to vypadá, jako by se díval na vás, Gennadiji... To je zajímavé, anatomii rozhodně nemá lidskou, přesněji řečeno, ne tak docela lidskou... Zase se zastavil a pořád se dívá směrem k vám. Je vůbec možné, abyste ho neviděl, Gennadiji? Ted' jste se z našeho pohledu ocitli v jedné rovině, je od vás blíž než od lodi..."

Pierre Alexandrovič Semjonov, kosmický Mauglí, se blížil. K lodi se přiblížil na nějakých dvě stě metrů a když Majka zvětšila detail tváře, daly se rozeznat dokonce i řasy. Mezi dvěma horskými štíty se zřejmě naposledy ukázalo zapadající slunce, ještě jednou se úplně rozsvětlilo a po pláži se rozběhly dlouhatánské stíny.

Bylo to opravdu dítě, asi tak dvanáctiletý kluk, neohrabaný výrostek, kostnatý, nohatý, s ostrými ramínky a lokty, ale tím jeho podobnost s obyčejným klukem končila. Už obličej měl ke klukovskému daleko, i když lidské tahy tváří nechyběly, byla však naprosto nehybná, strnulá, ustydlá, zkamenělá jako maska. Žily v ní jen oči, lesklé, velké tmavé oči, které jako by vystřelovaly napravo nalevo průřezy v té masce. Uši se zdály velké, odstálé, pravé znatelně větší než levé a od levého boltce ke klíční kosti se táhl tmavý nerovný šrám, hrubá, rozeklaná, nepravidelně srostlá stará rána. Nazrle vlasy v různých silných a hutných provázcích visely na čelo a ramena, případně trčely vzhůru a do stran.

Strašidelná, nepříjemná tvář modravě zeleného odstínu se leskla, jako by byla napuštěna nějakým tukem. Stejný lesk mělo ostatně celé chlapcovo tělo. Byl úplně nahý, a když došel téměř až k lodi a náruč klacků odhodil na zem, bylo vidět, jaký je celý žilnatý a šlachovitý, bez sebemenších stop nějaké dojemné dětské bezbrannosti. Zdál se kostnatý, to ano, ale ne vyzábělý, na tom podivuhodném, dospěle tuhém těle bylo vidět také další hrozivě rozšklebené stopy po havárii - hluboká jizva na levém boku, klikatící se přes všechna žebra až k bedernímu kloubu musela zůstat po ráně, která navždy zkřivila jeho postavu, stejně hluboký byl i šrám na pravé noze a také uprostřed hrudníku zela nepřírozená propadlina. Bylo jasné, že mu tu muselo být ouvej. Planeta lidské mládež snaživě žvýkala a rozkousávala, ale nakonec si ho zřejmě představila k obrazu svému.

Už byl asi dvacet kroků od nás, na samé hranici mrtvého prostoru, kam oči kamer nedosáhly. Pod nohama mu ležela hromádka prutů, on stál se spuštěnými rukama a díval se na loď; o našich objektivěch samozřejmě nemohl mít nejmenší tušení, ale vypadalo to, jako by se nám díval přímo do očí. A jeho postoj byl nelidský. Nevím, jak to vyložit nejlépe. Prostě lidé takhle nestávají. A nikdy se do takové pózy nedostanou. Ani když odpočívají, ani v nějakém očekávání, ani ve chvílích napětí. Levou nohu nechal mírně vzadu a lehce ji ohnul v kolenu, a přesto celou vahou spočíval právě na ní. Levé rameno přitom vystrčil kupředu. Přirovnat se dal snad jen k diskobolovi těsně před vrhem, jenže to je poloha, ve které dlouho nevydržíte, protože je nepohodlná a taky nepohledná - a on tak navzdory všemu stál, stál tak celých několik minut, než náhle přidřepal a začal přebírat své pruty. Řekl jsem "přidřepal", ale tak to nebylo: chlapec dosedl na patu levé nohy, pravá se neohnula a doslova vystřelila dopředu. Už jen dívat se na něj bylo odpudivé, zvlášť když se přehraboval v těch klacích a pomáhal si přitom nataženou pravou nohou. Nakonec k nám zvedl lesklý obličej a vztáhl k nám ruce - v každé pěsti třímal po proutku - a pak přišlo něco, co si už vůbec netroufám zodpovědně popsat.

Můžu říct jen jedno: ten strnulý obličej se probudil, vlastně ne, nejen probudil, on vybuchl. Nevím, kolik má člověk v měkkých partiích hlavy mimických svalů, ale ty všechny se daly do pohybu zároveň, a každý konal něco jiného, každý se neustále smršťoval a zase ochaboval, každý ve vlastním složitém rytmu. Marně si lámu hlavu, s čím to srovnat. Snad s čeřením vodní hladiny, či s hrou slunečních odlesků na té hladině, jenže to je pohyb jednotvárný a přitom chaotický, jednotvárný ve své chaotičnosti, zatímco tady ohňostrojem záchvěvů prosvítal jakýsi zcela pravidelný rytmus, jakýsi smysluplný řád, to nebyl chorobný, konvulzivní třas, agónie, panika. To byl tanec svalstva, pokud se to tak dá pojmenovat. Ten tanec vyprýštil z tváře, pak se připojila ramena, hrud', rozezpívaly se ruce a zatřepotaly se suché pruty v pěstích, křížily se, navzájem proplétaly, zápolily spolu, a přitom šramotily, bubnovaly a cvrkaly, jako by loď stála v louce plné cvrčků. Netrvalo to ani minutu, ale mně z toho zalehly uši a tmělo se mi před očima. Až ten pohybový

koncert zvolna uhasí. Tanec a zpěv odešly z klacíků do rukou, z rukou do ramen, potom do tváře a vše se opět utišilo. Znovu na nás zírala strnulá maska. Chlapec se bez nejmenší námahy zvedl, překročil hromádku prutů a najednou zmizel v mrtvém prostoru.

"Proč mlčíte?" zalykal se rozčilením Komov. "Jakove, no tak Jakove! Slyšíte mě? Proč mlčíte?"

To už jsem se stačil probrat z omámení a očima jsem na obrazovce vyhledal železného Gennadije. Xenopsycholog stál křečovitě ztuhlý, díval se k lodi a od jeho nohou se po písku táhl nekonečný stín. Vanderhooze si odkašlal a hlesl:

"Slyším."

"Co se stalo?"

"Já si na to netroufnu," zakroutil bezradně hlavou. "Co třeba někdo z vás, omladino?"

"Mluvil!" dostala ze sebe Majka stísněně. "To k nám mluvil..."

"Poslyšte," vložil jsem se do té útržkovité debaty, "a nešel náhodou k průlezu?"

"Možné to je," přikývl Vanderhooze. "Gennadiji, zmizel nám v mrtvém pásmu. Možná už se blíží k průlezu..."

"Sledujte vchod zevnitř," zavelel horečně Komov. "Pokud vstoupí na palubu, okamžitě mi to sdělte a zamkněte se na velíně..." Chvilí bylo ticho. "Očekávám vás za hodinu," pronesl nějakým novým tónem, normální, klidnou a civilní dikcí, a jako by se přitom zpola odvrátil od mikrofonu. "Stihnete to za hodinu?"

"Nerozumím," zkoprněl Vanderhooze.

"Zamkněte se!" zařval Komov rovnou do mikrofonu. "Když se dostane do lodi, tak se zamkněte!"

"To jsem pochopil," urazil se kapitán, "ale kde nás chcete čekat za hodinu?"

Ticho.

"Čekám vás za hodinu," zopakoval Komov, a asi se při tom zase díval někam stranou, protože mikrofon bral hlas špatně. "Stihnete to za hodinu?"

"Kde?" zoufal si Vanderhooze. "Kde nás čekáte za hodinu?"

"Jakove, slyšíte mě?" začal ztrácet klid i Komov.

"Teď vás slyším výborně," odpověděl Jakov a zmateně se na nás ohlédl. "Říkal jste, že nás čekáte za hodinu. Ale kde?"

"Rozhodně jsem nic takového...", rozzuřil se Komov, ale toho uprostřed fráze přehlušil Vanderhoozeho hlas, stejně dutý jako před chvílí Komovův:

"Není už nejvyšší čas k obědu? Stasovi se tam už musí stýskat, co o tom soudíš, Majko?"

Majka se hystericky zachichotala.

"To je přece on...", řekla a píchla prstem do obrazovky. "To je on... tam..."

"Co se děje, Jakove?" naléhal už zase Komov.

A byl tu další hlas, takový neskutečný - ani jsem si hned neuvědomil, komu patří - a ten jako by konejšil:

"Já tě, stará vojno, zase postavím na nohy, a uvedu tě do společnosti..."

Majka zabořila obličej do dlaní, zalykala se a škytala v záchvatu nervního smíchu a kolena si přitahovala až k bradě.

"Nic zvláštního, Gennadiji," uklidnil ho Vanderhooze a otřel si kapesníkem zapocené čelo. "Jenom takové malé nedorozumění. Naš klient promlouvá našimi hlasy. Slyšíme ho díky systému vnější akustiky. Docela maličké nedorozumění..."

"Vidíte ho?"

"Ne... Ačkoli... teď se zrovna objevil znovu."

Chlapec opět stál u svých prutů. Už v jiné, ale podle našeho názoru stejně nepohodlné poloze, jako byla ta předešlá. A opět nám hleděl přímo do očí. Jeho ústa se pootevřela, rty se nepřírozně zkrčily, obnažily dásně a zuby v levém koutku a my zaslechli Majčin hlas:

"Protože kdybych měla ty vaše licousy, možná bych život opravdu brala jinak..."

"Mluví jako Majka," hlásil už nevzrušeně Vanderhooze. "A teď se podíval na vás. Ještě ho pořád nevidíte?"

Komov mlčel. Chlapec pořád stál s hlavou otočenou ke Komovovi - naprosto nehybný, jako vytesaný z kamene, bizarní socha ve zhoustlém soumraku. A já si uvědomil, že tohle není on. Figura se rozplývala, už jsem skrz ni viděl tmavý okraj vody při břehu.

"Aha, už ho mám!" ozval se spokojeně Komov. "Stojí dvacet kroků od lodi, souhlasí?"

"Souhlasí," přikývl Vanderhooze.

"Nesouhlasí," opravil jsem ho.

Vanderhooze zpozorněl a naklonil se blíž k obrazovce.

"Nojo, asi nesouhlasí," připustil. "Asi je to ten, jak tomu říkáte, Gennadiji? Fantom?"

"Okamžik," přerušil ho Komov. "Řekl bych, že tentokrát ho vidím doopravdy. Jde ke mně!"

"Vidíš ho?" zeptala se mě Majka.

"Ne," zakroutil jsem hlavou. "Už je tma."

"Tmou to není," mínila Majka.

Asi měla pravdu. Slunce už zašlo a šero bylo stále sytější, ale Kornová jsem ještě pořád zřetelně rozeznával, viděl jsem i mizející přelud, startovací plochu, ledovec v dálce, ale chlapec mi zmizel.

Pak jsem si všiml, že Komov se posadil.

"Už tu bude," poznamenal polohlasem. "Budu mít dost práce. Prosím nerušit. Dál důkladně sledujte každé hnutí na monitorech, ale žádné lokátory, nebo nedej bože nějaké aktivní průzkumné prostředky! Pokuste se vystačit s infraoptikou. Konec."

"Úspěšný lov," popřál do mikrofonu Vanderhooze a vstal. Tvářil se slavnostně. Přísně na nás pohlédl přes špičku nosu, nacvičeným vláčným pohybem si načechral licousy a zadeklamoval: "Stáda naše v chlévech dlí, my volní jsme

do jitřní zoře..."

Majka křečovitě zívla a usoudila:

"Mně se snad chce spát, nebo co to je? Že by nervy?"

"Nechci vás strašit, ale teď si asi moc nepospíme," konstatoval Vanderhooze. "Uděláme to takhle: Majka si zatím půjde lehnout. Já zůstanu u monitorů a Stas může spát u radiostanice. A já ho za čtyři hodiny vzbudím, aby mě vystřídal. Co o tom soudíš, Stasi?"

Nic jsem nenamítal, přestože jsem pochyboval, že Komov vydrží tak dlouho sedět venku na mraze. Majka zívla a protestovat ji taky ani nenapadlo. Když odešla, navrhl jsem Vanderhoozemu, že bychom si mohli uvařit kávu, ale on to pod nějakou komickou záminkou odmítl - asi chtěl, abych si odpočinul. Tak jsem se uvelebil v křesle u vysílačky, prohlédl nové radiogramy, a když jsem nenarazil na nic spěšného, předal jsem je kapitánovi.

Vanderhooze mlčel. Spát se mi nechtělo ani trochu. Pořád mi nešlo z hlavy, jací asi jsou, ti vychovatelé Pierra Semjonova. Lidské mládě vychované mezi vlky běhá po čtyřech a vyje. Člověk medvědí je na tom podobně. Protože výchova je pro modus vivendi každé bytosti určující. Není všemocná, to ne, ale určující rozhodně. Ale proč náš Mauglí v takovém případě chodí vzpřímeně? Chodí po nohou, aktivně a šikovně užívá rukou, což samo o sobě není vlastností vrozenou, ale vypěstovanou. Umí mluvit. Určitě nechápe ani slovo z toho, co pronáší, ale část mozku s řečovým centrem je zaktivizována přímo velkolepě... Všechno si pamatuje na první poslech! Zvláštní, velmi zvláštní.

Nehumanoidi, které už známe, by rozhodně nedokázali lidské dítě takhle vychovat. Snad ještě nakrmit ho, možná ochočit. Prozkoumat ve svých nevídaných laboratořích, připomínajících obrovský funkční model zažívacího traktu - to by asi taky uměli. Ale uvidět v něm člověka, identifikovat v tom tvorečkovi jeho lidství - pochybuju... Že by to nakonec opravdu byli humanoidi?

"V každém případě jsou humánní v tom nejširším slova smyslu, jaký se vůbec dá vymyslet," pronesl najednou Vanderhooze, "když tomu malému človíčkovi zachránili život, a musejí být víc než geniální, protože ho dokázali vychovat tak, aby se člověku aspoň podobal, i když sami o nějakých rukou a nohou možná nemají ponětí. Co o tom soudíš, Stasi?"

Neurčitě jsem zamručel a on si další své soudy nechal pro sebe.

Ve velině bylo ticho. Základna se neozývala, Komov také další spojení nenavazoval - seděl jako socha, ozařovaný přízračnými záblesky duhových praporců polární záře. Chlapce jsem při nejlepší vůli ani nezahlédl. Kontakt však patrně běžel jako na drátkách, protože velký palubní počítač chvílemi tiše mlaskal a předl, jak zpracovával a třídil informace získané přes translátor. Na chvíli jsem si zdříml a pokud si dobře vzpomínám, zdálo se mi o nějakých chmurných osmínožcích s neholenými tvářemi, v modrých teplákových soupravách a s roztaženými paraplaty, kteří mě učili chodit, a mně to bylo tak k smíchu, že jsem neustále padal a vyvolával tak jejich krajní nevoli. Probudilo mě měkké a přesto nepříjemné hnutí až někde v srdci. Něco se stalo. Vanderhooze seděl přikrčený jako útočící šelma před panoramatickou obrazovkou s prsty zaťatými do opěradel křesla.

"Stasi!" zavolal tiše, zřejmě už podruhé. "Ano?"

"Podívej se sem!"

Už jsem obrazovku sledoval i bez jeho nabádání, ale zatím jsem na ní nezaznamenal nic pozoruhodného. Stejně jako předtím tam jen plápolaly a přelévaly se nebeské plameny. Komov se za tu dobu ani nepohnul. Vzdálený ledovec odrážel záplavu růžového a zeleného svitu. A pak jsem to spatřil.

"Nad horama?" zeptal jsem se šeptem.

"Přesně."

"Co to je?"

"Nevím."

"Už je to tam dlouho?"

"Nevím. Všiml jsem si toho asi před dvěma minutami. Nejdřív jsem si myslel, že je to smršť..."

Taky mě to zpočátku napadlo. Nad bledou křivolakou linií horského hřbetu se na pozadí duhových praporců k obloze zvedalo něco na způsob dlouhatánského bičíště - taková tenká křivka, jako škrábanec na obrazovce. Bičíště sotva znatelně vibrovalo, ohýbalo se, občas jako by se začalo sklánět, ale znovu se napřimovalo, a hned bylo jasné, že ten veleprut není hladký, nýbrž kloubnatý jako bambus. Trčel za hřebenem, ke kterému to mohlo být nejméně deset kilometrů, jako by za ním seděl nějaký gigantický rybář s udicí. Propůjčoval známé scénérii nereálnou podobu dekorací v loutkovém divadle. Dívat se na to bylo stejně nepřírozené a hrůzné směšné, jako kdyby se za vrcholky vynořil rovnou obličej toho gigantického rybáře. Zkrátka se to vymykalo jakýmkoli představám o normálních proporcích. "Že by oni?" zeptal jsem se přiškrceně.

"Považuji za vyloučené, aby tohle bylo přirozeného původu," uvažoval Vanderhooze nahlas, "ale umělé to přece taky být nemůže." Stejný dojem jsem z toho měl i já. "Musíme to hlásit Komovovi," napověděl jsem mu. "Odpojl se," utrousil přes rameno kapitán, který už seřizoval dálkoměr. "Vzdálenost se nemění, dělá to asi čtrnáct kilometrů. A ta věc hrozně vibruje, celá se třese. Výkyvy jsou minimálně stometrové. Něco nepředstavitelného."

"Jak je to vysoké?" zeptal jsem se.

"Kolem šesti set metrů."

"No nazdar!"

Vanderhooze vyskočil jako čertík a stiskl dvě tlačítka najednou - vnější havarijní výzvu VŠICHNI OKAMŽITĚ ZPĚT NA PALUBU a vnitřní signál VŠICHNI OKAMŽITĚ DO VELÍNA. Pak se otočil ke mně a nezvykle úsečným hlasem přikázal:

"Stasi! Poklusem na stanoviště SAP. Přídové PMD uveď do stavu plné pohotovosti. Sed' tam a čekej. Bez povelu nic nepodnikej!"

Vyběhl jsem do chodby. Za dveřmi se ozývalo přidušené sekané zvonění poplachu. Proti mně už se řítila Majka a v běhu si natahovala větrovku. Byla obutá jen v domácích pantoflích naboso.

"Co se stalo?" ptala se mě rozespalé sípavým hlasem už na dálku.

Mávl jsem rukou a sjel po strmých schůdcích do střediska aktivních prostředků. Zmocnil se mě takový lehce zimničný stav, ale vcelku jsem si připadal dost klidný. V jistém smyslu se mě dokonce zmocňovala pýcha - situace, která se zatím jen lehce načrtávala, se zdála být vzácně dramatická. Či přinejmenším natolik dramaticky vzácná, že to asi bylo poprvé od vzniku naší lodi, kdy do SAP vůbec někdo zašel - samozřejmě s výjimkou pozemního personálu na kosmodromech, které provádějí preventivní prohlídky automatiky.

Zabořil jsem se do křesla, zapnul panoramatickou obrazovku, odpojil jsem automatiku PMD a především zablokoval zářový aparát, abych v tom blázinci náhodou nepálil pod loď. Potom jsem se chopil ovladačů ručního zaměřovače a po krajině na monitoru se začal pomalu posouvat tenký černý kříž - přeškrtnl tesákovitý ledovec, přebrodil mlhovinovou kaši nad močálem, na chvíličku ukřížoval Komova, který stál zády k nám a v záři pestrobarevných záblesků nebeských varhan se díval k horám... Musíme se dostat ještě trochu výš. Tady je, černý, roztřesený, naprosto neskutečný. A vedle další, o něco kratší, ale roste přímo před očima, natahuje se a taky se prohýbá... Propánajána, jak tohle asi dělají? Když si jen člověk uvědomí, kolik to vyžaduje energie, a jaký na to musí být materiál! Taková podívaná se člověku hned tak nenaskytne... Ted' to vypadalo, jako by se za horami ukrýval zřůdný šváb a vystrčil odtud vousy. Provedl jsem hrubé nastavení úhlu dopadu a nastavil zaměřovači kříž tak, abych jedinou salvou zasáhl oba cíle. Stačilo už jen sešlápnout pedál...

"Stanoviště SAP!" houkl Vanderhoose

"Zde!"

"Připraven?"

"Připraven!"

Řekl bych, že nám to znělo ohromně vojácky.

"Vidíš oba cíle?" zeptal se už obyčejným hlasem kapitán.

"Ano. Dostanu je oba jediným impulsem."

"Tak pozor. Čtyřicet stupňů na východ je třetí cíl."

Podíval jsem se tím směrem, a opravdu, v šalebném polosvitu polární záře se prohýbal a třepotal ještě jeden obrovitý hmyzí knír. To se mi ani trochu nechtělo líbit. Stihnu to, nebo ne? Zbytečné starosti - já to prostě musím stihnout... V duchu jsem si přehrál, jak spouštím impuls a pak dvěma bleskurychlými pohyby otáčím dělo proti třetímu cíli. Jasně, to stihnu.

"Třetí cíl vidím," hlásil jsem Vanderhoosemu.

"Výborně," pochválil mě kapitán. "Ale to ti povídám, zachovat chladnou hlavu. A pálit jen na můj povel!"

"Rozkazu jsem rozuměl!" broukl jsem.

Byl jsem si jasně vědom toho, že pokud po naší lodi prásknou nějakým tím... zakřivovačem prostoru, tak už se nějakého povelu těžko dočkám. Nemohl jsem se ubránit jemnému třasu. Bolestivě jsem si stiskl dlaně, abych se ještě vzchopil. Letmo jsem se podíval, jak je na tom Komov. Komov na tom byl víc než obstojně. Opět zaujal původní posez a k obřím knírům byl otočen bokem. Rázem jsem se uklidnil, už proto, že jsem vedle xenopsychologa konečně objevil droboučkou černou postavíčku. Až se mi udělalo mdlo.

Co to se mnou najednou je? Mám já nějaké důvody pro takovou paniku? No bože, tak vystrčili kníry... Jsou to řádkové kníry, všechna čest, já bych řekl kníry přímo ohromujících rozměrů. Jenže nejspíš to nebudou žádné kníry, nýbrž něco jako antény. Možná nás prostě pozorují. My pozorujeme je a oni nás. Přesněji řečeno nesledují nás, ale především svého odchovance Pierra Alexandroviče Semjonova - jak se mu tu mezi námi vede a zda mu náhodou neubližujem. Mám-li být upřímný, tak tohle protimeteorické dělo je strašlivá zbraň a tady bych ho rozhodně použil jen velmi nerad. Jedna věc je srovnat se zemí nějaké skalisko, když je třeba vyčistit a upravit přistávací plochu, nebo dejme tomu zavalit horskou soutěsku a vytvořit tak umělý vodojem, a něco docela jiného spustit palbu proti živému cíli... Čertví, jestli už se PMD někdy užilo jako obranného prostředku. Nejspíš ano. Je znám kupříkladu případ, už si přesně nevzpomínám, kde se to stalo, kdy nákladní automat ztratil ovladatelnost, řítil se přímo na základnu a nezbylo než ho odpálit. Pokud mě paměť neklame, vyšetřoval se svého času ještě jeden incident: na jakési biologicky aktivní planetě byla průzkumná loď "vystavena soustředěnému, nezvládnutelnému vlivu biosféry". Tedy - jestli opravdu byla něčemu takovému vystavena nebo ne, to se podnes neprokázalo, ale kapitán dospěl k závěru, že tomu tak je a vypálil z příďového děla. Spálil pod sebou všechno od obzoru k obzoru, takže přízvaní experti při vyšetřování jen bezradně krčili rameny. Z jejich závěru každopádně vyplynulo, že nejlepší bude, když si ten kapitán dost dlouho nezalétá... Není divu - PMD je děsivý obranný prostředek. Krajní prostředek. Abych takovýto trudným úvahám nějak unikl, provedl jsem záměry cílů a vypočítal jejich výšku a průměr. Vzdálené byly čtrnáct a půl a šestnáct kilometrů, vysoké pět set a sedm set metrů, hodnoty průměru byly u obou objektů zhruba stejné - u základny asi padesát metrů, na samém konceku tykadla méně než metr. A všechna tři - tedy i to poslední - byla opravdu kloubnatá jako bambusové tyče. Taky se mi zdálo, že na jejich povrchu rozeznávám nějaký pohyb směřující zdola vzhůru, taková peristaltika to byla, ale možná šlo jen o hru nebeského světla. Pokusil jsem se zhodnotit vlastnosti materiálu, z něhož by se dalo něco podobného vyrobit - a dospěl jsem k očividným nesmyslům. Kdybych je tak mohl pořádně prohmatat lokátorem, nebo vyslat strážního průzkumníka pro vzorek, jenže to bohužel nejde. Zatím se neví, jak by objekty na takový zájem reagovaly. A taky to není důležité. Důležité je, že ta místní civilizace je s největší pravděpodobností technologická. Vysoce vyvinutá. Což jsme také měli dokázat. Jasně není jen to, z jakého důvodu se zahrabali pod zem, proč ponechali svou planetu napospas vládě tmy, prázdna a ticha. Ačkoli, každá civilizace přece může mít, a má, o komfortu a pohodlí vlastní představy. Třeba taková Tagora.

"Stanoviště SAP!" zajíchal mi těsně u ucha Vanderhoose, až jsem nadskočil. "Jak vidíte cíle?"

"Cíle vidím...," zareagoval jsem automaticky, ale okamžitě jsem se zarazil - kníry nad pohořím byly fuč. "Cíle zmizely," konstatoval jsem skleslým hlasem.

"My tam chrápeme, co, stanoviště SAP!"

"Nechrápeme... Ještě teď tu byly, viděl jsem je na vlastní oči..."

"A copak jsi na ty vlastní oči viděl?" otázal se jízlivý Vanderhoose

"Cíle. Tři cíle."

"A dál?"

"No... teď tam nejsou."

"Hm...," odušil kapitán. "Ale ztratily se divně, co o tom soudíš?"

"To ano," souhlasil jsem vděčně. "Moc divně. Byly tam, a najednou jsou pryč."

"Komov se vrací," oznámil Vanderhoose. "Uvidíme, třeba z toho bude moudřejší než my."

Opravdu, Komov ověšený pouzdry se trochu prkenným krokem - musely mu z toho dlouhého sezení pěkně natéct a zdřevěnět nohy - vracel zpět k lodi. Tu a tam se ještě otočil, dalo se předpokládat, že se tak loučí s Pierrem Alexandrovičem, ale samotného Pierra Alexandroviče vidět nebylo.

"Konec poplachu! Všechno nech, ty naše kuchyňko a uháněj ke sporáku. Uvař mu něco horkého a posilujícího, bude určitě promrzlý jak rampouch. Jestli se nemýlím, hlas měl při posledním spojení spokojený, co o tom soudíš, Majko?" Bleskově jsem se přesunul do kuchyně a začal spěšně připravovat vitamínový punč, kávu a lehkou přesnídávku. Moc jsem se bál, abych nepřišel třeba jen o jediné slovo, které Komov vypustí z úst. Když jsem však doklusal se servírovacím stolem před sebou do velína, Komov ještě nic neříkal. Stál u stolu, energicky si třel zkřehlé tváře, na stole před ním ležela největší a nejpodrobnější mapa celé naší oblasti a Majka mu ukazovala místa, odkud se vysunuly knírové antény.

"Ale nic tam není, na to bych přísahala!" tvrdila rozčileně Majka. "Promrzlé skály, stometrové kaňony, vulkanické propasti, ale ani stín něčeho živého. Prolétala jsem nad těmi místy stokrát. Nenajdete tam ani keříček."

Komov pohlédl na mě, s roztržitým vděkem kývl, sáhl po šálku s punčem, zabořil do něj obličej a začal hlučně usrkávat; přestože se musel málem opařit, s požitkem odfukoval.

"Navíc je povrch terénu příliš křehký," pokračovala Majka přesvědčeně. "Takové konstrukce by neunesl. Musí to vážit desetitisíce, možná statisíce tun."

"No ano," přikývl Komov a rázně odložil šálek zpátky na stolek. "Je to moc zvláštní, bezesporu." Rychle a s velkou silou si promnul ruce. "Promrzlý jsem jako pes, až na kost," oznámil nám. Tohle byl docela jiný Komov, než jakého jsme znali - rudonosý, ruměný, přívětivý, s lesklými veselými očima. "Je to divné, mládeži, moc divné. Ale rozhodně ne to nejpodivnější, nač se dá ve vesmíru narazit. Na cizích planetách o všelijaké zvláštnosti nikdy není nouze." Žuchl do křesla a slastně natáhl nohy před sebe. "Řeknu vám, že dneska už mě sotva něco překvapí. Za čtyři hodiny jsem vyslechl takové věci... Leccos si samozřejmě budeme muset poctivě prověřit. Ale jsou tu dva přímo fundamentální fakty, které jsou mimo vší pochybnost. Za prvé se náš Špunt... říká se mu tu Špunt... už naučil plynne mluvit a rozumět prakticky všemu, co se mu říká. Je to kluk, který se za celý svůj uvědomělý život ani jednou nesetkal s lidmi."

"Co myslíte tím plynne?" zeptala se nedůvěřivě Majka. "Za čtyři hodiny výuky plynne?"

"Za čtyři hodiny výuky plynne - přesně tak!" potvrdil triumfálně Komov. "Ale to jen za prvé. Za druhé Špunt nezdolně věří, že je jediným obyvatelem této planety."

Tomu jsme nerozuměli.

"Proč jediným?" zeptal jsem se. "Jak by mohl být jediný?"

"Špunt je skálopevně přesvědčen," pronesl s důrazem na každém slově Komov, "že kromě něj nežije na této planetě ani jediný inteligentní domorodec."

V nastalém tichu Komov povstal.

"Čeká nás dost práce," oznámil. "Zítřka ráno se Špunt chystá vykonat u nás oficiální návštěvu."

Kapitola šestá

NELIDÉ A OTÁZKY

Dřeli jsme do úmoru celou noc. V jídelně jsme sestrojili společně s Vanderhoosem improvizovaný diagnostér. Smolili jsme ho doslova z ničeho. Přístroječek zrozený z naší upřímné snahy byl nevýkonný, ubohoučký, se zoufale bídou citlivostí, ale tu a tam nějaký ten údaj o fyziologii organismu dokázal změřit alespoň jakž takž. Pokud jde o indikátor okamžitých emocí, uměl náš minidiagnostér rozlišit jen tři základní stavy - intenzivní záporné pocity (červená kontrolka), intenzivní pozitivní emoce (zelená kontrolka) a zbytek pocitového spektra (bílá kontrolka). Jenže co se dalo dělat? Na palubní marodce jsme měli k dispozici báječný, mimořádně citlivý stacionární diagnostér, jenže nám bylo naprosto jasné, že Špunt určitě jen tak pro naše krásné oči nepřivolí, abychom ho šoupli do matově bílého sarkofágu s masivním hermetickým poklopem. Do devíti hodin ráno jsme se ale s tímto mimořádným úkolem nějak poprali, a v tu chvíli se vší naléhavostí vyvstal problém služby na SAP.

Vanderhoose jako kapitán ER-2 tady automaticky odpovídal za bezpečnost, nedotknutelnost a další vymoženosti tohoto druhu, a tak kategoricky odmítl nápad, že by se tato služba dala zrušit. Majka, která na stanovišti seděla celou druhou polovinu noci, se přirozeně kojila nadějí, že kdyby nikdo, tak ona se oficiálního setkání se Špuntem zúčastní rozhodně. Jenže se dočkala trpkého rozčarování. Ukázalo se, že kvalifikovaně ovládat diagnostér dokáže pouze Vanderhoose. Dále se vyjasnilo, že udržovat toto provizorium, které se každou chvíli mohlo samovolně rozladit, v provozuschopném stavu, umím zase jenom já. A jako by ani toho nebylo dost, Komov se v duchu jakýchsi vyšších,

toliko xenopsychologicky zdůvodnitelných pohnutek rozhodl, že přítomnost ženy při první debatě se Špuntem nutno považovat za nežádoucí. Majka zbledlá zběsilým vztekem se zkrátka a dobře vrátila zpátky na hlídku; Vanderhoose při této nervy drásající scéně zachoval naprostou chladnokrevnost, namířil na naši odcházející kolegyni kuželové čidlo diagnostéru a všichni jsme se tak mohli přesvědčit, že přístroj funguje - červená kontrolka zhasla až ve chvíli, kdy Majka zmizela v ohybu chodby. Ostatně, na stanovišti SAP se veškeré dění v jídelně dalo sledovat prostřednictvím interkomu.

V devět patnáct palubního času vyšel Komov do středu jídelny a rozhlédl se. Vše bylo připraveno. Diagnostér běžel, na stole stála malebná formace mís se sladkostmi, osvětlení bylo přtlumeno na normální intenzitu zdejšího denního světla. Komov stručně zopakoval instrukce o chování během kontaktu, zapnul registrační aparaturu a vybidl nás, abychom zaujali svá místa. Čekali jsme.

Zjevil se v devět čtyřicet palubního času.

Zůstal stát ve dveřích, levou rukou se zapřel do rámu a pokrčil pravou nohu. Vytrval tak možná celou minutu a jednoho po druhém si nás prohlížel průzory v posmrtné masce. Ticho tu vládlo takové, že jsem slyšel jeho dech - pravidelný, mohutný a volný, jako by to pracoval dobře seřízený mechanismus. Zblízka a v jasném světle působil ještě podivnějším dojmem - jak ta póza, z normálního lidského hlediska přímo divoce nepřírozená a zároveň nenucená, tak lesklá, jako nalakovaná zelenomodrá kůže, nepříjemné disproporce mezi uspořádáním jeho svalstva a šlach a naší klasickou představou o kráse lidského těla, a nakonec i neobvyklé mohutné kolenní klouby či podivuhodně dlouhá a úzká chodidla. Zvláštní bylo i to, že nakonec nebyl tak malý, jak se zdálo - byl stejně vysoký jako Majka. A také to, že mu na prstech levé ruky chyběly nehty. A také to, že v pravé pěsti tiskl hrst čerstvých listů.

Nakonec se jeho pohled zastavil na Vanderhoosem. Díval se na něj tak dlouho a tak upřeně, že se mě zmocnilo pološílené podezření - co když ten kluk uhodl, k čemu slouží náš diagnostér - a náš čacký kapitán si samým napětím načechrál ohnutým ukazovákem licousy a přes výslovný Komovův zákaz se lehce uklonil.

"Fenomenální!" pronesl hlasitě a zřetelně Špunt Vanderhoosovým hlasem. Na indikátoru zadoutnala zelená kontrolka.

Kapitán si ještě jednou nervně načechrál mohutné kotlety a patolízalsky se zubil. Špuntova tvář okamžitě ožila. Vanderhoose byl vyznamenán celou sérií úděsných grimas, které v bleskurychlém sledu střídaly jedna druhou. Na kapitánově čele vyrazil hojný studený pot. Nevím, jak by bylo všechno skončilo, ale Špunt se konečně odlepil ode dveří, lehce klouzl podél stěny a zastavil se vedle obrazovky videofonu.

"Co je to?" zeptal se.

"Videofon," odpověděl Komov.

"Ano," řekl Špunt. "Všechno se pohybuje, a nic není. Jen obrázky."

"Tohle je jídlo," upozornil ho Komov. "Chceš se najíst?"

"Jídlo je zvlášť?" otázal se trochu nepochopitelně Špunt. "Tohle je jídlo? Nevypadá na to. Šššaráda!"

"Na co nevypadá?"

"Nevypadá na jídlo."

"Ale okusit bys mohl." doporučil mu Komov a přisunul blíž k němu mísu s merengami.

Špunt neočekávaně padl na kolena, vztáhl k nám ruce a otevřel ústa. Nezmohli jsme se na slovo. Špunt zase celý strnul. Oči měl zavřené. Trvalo to jen několik sekund, potom se střelhlbitě převalil na záda, posadil se, ostrým pohybem rozhodil po podlaze před sebou pomačkané listy. Po jeho obličejí přeběhlo už známé rytmické čepení. Rychlými a zjevně velice přesnými a jistými pohyby prstů se jal lístky posunovat, občas si přitom pomohl nohou. Všichni jsme se nadzvedli z křesel a sledovali ho s nataženými krky. Listí jako by se samo skládalo do zvláštního vzoru, svým způsobem pravidelného, ale nevyvolávajícího žádné určitější asociace. Špunt ještě jednou na okamžik strnul a závěrečným prudkým gestem shrábl své listy do pomačkané hromádky. Tvář už zase ztuhla.

"Už rozumím," oznámil nám, "to je vaše jídlo. Takhle já nejím."

"Podívej se, jak se to dělá," oslovil ho Komov.

Natáhl ruku, uchopil jednu merengu, úmyslně pomalým pohybem ji donesl až k ústům, kousl si a začal přímo ukázkově žvýkat. Po mrtvolné Špuntově tváři přeběhla křeč.

"To se nesmí!" téměř vykřikl. "Rukama se do pusy nesmí nic dávat. Bude zle!"

"Tak to zkus," navrhl mu znovu Komov, pohlédl na diagnostéra a zarazil se. "Vlastně máš pravdu. Radši ne. Co budeme dělat?"

Špunt přisedl na levou patu a sytým basem pronesl:

"Cízcí v čoce. Šušara. Vysvětlí mi ještě jednou: Kdy odsud odejdete?"

"Teď bych ti to těžko vykládal," opáčil měkce Komov. "Moc potřebujeme, abychom se o tobě všechno dověděli."

Vždyť jsi o sobě ještě vůbec nic neřekl... Až o tobě budeme vše vědět, tak odletíme, když si to budeš přát."

"Ty o mně víš všechno," prohlásil Špunt Komovovým hlasem. "Víš, jak jsem vznikl. Víš, jak jsem se sem dostal. Víš, proč jsem za tebou přišel. Víš o mně všechno."

Oči mi málem vylezly z důlků, ale Komova to zdánlivě nijak nepřekvapilo.

"Proč si myslíš, že o tobě vím všechno?" zeptal se.

"Přemýšlel jsem. Pochopil jsem."

"To je fenomenální," opáčil klidně Komov, "ale docela to tak není. Nevím nic o tom, jak jsi tu žil, než jsem přijel."

"Odejdete hned, když se ode mě všechno dovíte?"

"Ano, když si to budeš přát."

"Tak se ptej," řekl Špunt. "Ale rychle, chci se tě taky zeptat."

Pohlédl jsem na indikátor. Jen tak - a okamžitě se mi z toho pohledu udělalo nanic. Ještě před pár vteřinami na panelu pokojně zářila bílá, kdežto teď jasná rubínová barva hlásila záporné emoce. Kradmo jsem pohlédl na Vanderhooseho a

viděl jsem, jak je poplašený.

"Nejdřív mi prozrad", nedal se vyvést z míry Komov, "proč ses tak dlouho schovával."

"Saprlot," vyslovil zřetelně Špunt a přenesl váhu na pravou patu. "Dávno jsem věděl, že lidé přijdou znovu. Čekal jsem, bylo mi zle. Pak jsem viděl, že lidé přišli. Začal jsem přemýšlet a pochopil jsem, že když jim řeknu, tak odejdou a zase bude dobře. Rozhodně odejdou, ale nevěděl jsem kdy. Lidé jsou čtyři. To je velmi mnoho. Dokonce i jeden je příliš mnoho. Ale je to lepší než čtyři. K jednomu jsem vstoupil a v noci s ním rozmlouval. Šššaráda. Tehdy mě napadlo, že jeden člověk mluvit nemůže. Přišel jsem ke čtyřem. Bylo moc veselo, hráli jsme si s obrazy, běželi jsme jako vlna. Zase Šššaráda. Večer jsem viděl, že jeden sedí sám. Přemýšlel jsem a pochopil, že čekáš na mě. Šel jsem k tobě. Šššicilská žežulka! Takhle to bylo."

Mluvil ostře a trhaně, Komovovým hlasem. Jen výrazy a slovní spojení postrádající na první poslech jakýkoli smysl pronášel tím neznámým zvučným barytonem, Ruce a prsty ani na okamžik nezůstávaly v klidu a on sám se taky neustále pohyboval, ty pohyby byly bleskurychlé a zároveň je charakterizovala jakási nepostřehnutelná vláčnost, jako by se z jedné pózy do druhé doslova přelával. Byla to fantastická podívaná - důvěrně známé stěny jídelny, vanilková vůně koláčů, všechno takové domácí - a ve zvláštním nafialovělém světle imitujícím místní jasný den se pohybovala plyně ohebná a bleskurychlá maličká stvůrka. A na panelu hořel jasný znepokojivý rubín.

"Jak jsi mohl vědět, že lidé přijdou," zeptal se Komov.

"Přemýšlel jsem a pochopil jsem."

"A neřekl ti to třeba někdo?"

"Kdo? Kameny? Slunce? Křoviny? Jsem sám. Jen já a mé obrazy. Ale ty mlčí. S těmi si mohu jen hrát. Ne, lidé přišli a odešli." Rychlým pohybem přesunul několik listů na podlaze. "Zamyslel jsem se a pochopil - přijdou zas."

"A proč ti bylo zle?"

"Protože lidé."

"Lidé nikdy nikomu neškodí. Lidé chtějí, aby všude bylo dobře."

"Já vím," odpověděl Špunt. "Už jsem přece říkal - lidé odejdou a bude dobře."

"Z jakých lidských činů je ti zle?"

"Ze všech. Když tu jsou nebo mohou přijít, je špatné. Když odejdou navždy, bude dobře."

Rudé světýlko na pultu diagnostéru mi provrtávalo duši i mozek. Neudržel jsem se a nenápadně jsem Komova pod stolem kopl. "A jak ses dověděl, že když lidem řekneš, tak odejdou?" zeptal se Komov, jako bych byl vzduch.

"Věděl jsem, že lidé chtějí, aby bylo dobře."

"Ale jak ses to dověděl? Přece ses s lidmi nikdy nesetkal."

"Hodně jsem přemýšlel. Dlouho jsem nechápal. Pak jsem pochopil."

"Kdys to pochopil? Už dávno?"

"Ne, nedávno. Když jsi odešel od jezera, chytil jsem rybu. Moc mě to překvapilo. Ryba kdovíproč umřela. Začal jsem přemýšlet a pochopil jsem, že rozhodně odejdete, když vám řeknu."

Komov si skousl spodní ret.

"Usnul jsem na břehu oceánu," spustil najednou úplně jinak. "Když jsem se probudil, spatřil jsem na mokrému písku stopy lidských nohou. Popřemýšlel jsem si a pochopil jsem - když jsem spal, prošel kolem mě člověk. Ale jak jsem se to dověděl? Člověka jsem přece neviděl, viděl jsem jen stopy. Přemýšlel jsem. Předtím tu stopy nebyly, teď tu jsou; to znamená, že se objevily, když jsem spal. Jsou to lidské stopy, a ne stopy vln, ne stopy kamenů, které se skutálely z hor. To znamená, že kolem prošel člověk. Takhle my přemýšlíme. A jak přemýšlíš ty? Zničehonic přiletěli lidé. Ty o nich nic nevíš. Ale popřemýšlel jsi a pochopil, že rozhodně navždy odletí, když s nimi promluvíš. Takhle jsi přemýšlel?"

Špunt dlouho uvažoval, asi tak tři minuty. Na tváři a na jeho prsou se znovu strhl křepčivý tanec svalů. Obrátne prsty pohybovaly pomačkanými lístky a přesouvaly je. Pak odkopl hromádku nohou a prohlásil zvučným barytonem:

"To je mi otázka. Bim-bam-bram-boračka!"

Vanderhoose ve svém koutě uštvane zakašlal a Špunt se na něj v mžiku přeorientoval.

"Fenomenální!" zvolal barytonem. "Vždycky jsem se tě chtěl zeptat, proč máš ty dlouhé vlasy na tvářích."

Zavládlo mlčení. A já viděl, jak rubínové světýlko zhaslo a vystřídala je příjemná zeleň příjemnější kontrolky.

"Odpovězte mu, Jakove," vybídl kapitána přívětivě Komov.

"No...", zružověl v rozpacích Vanderhoose. "Jak bych ti to řekl, můj milý hochu..." Bezděčné si licousy zušlechtil. "Je to hezké, líbí se mi to... Podle mého názoru je to postačující vysvětlení, co o tom soudíš?"

"Hezké... líbí...", opakoval Špunt. "Zvonečku!" vyslovil najednou něžně. "Ne, nevysvětlils mi to. Ale to se stává."

Jenom si říkám, proč zrovna na tvářích. Proč ne třeba na nose?"

"Na nose by to pěkně nebylo," poučil ho Vanderhoose. "A taky by mi při jídle lezly do pusy..."

"To je pravda," souhlasil Špunt. "Ale na tvářích se ti zase musejí zachytávat za větvičky, když prolézáš křovím. Mně se moje vlasy chytají vždycky, a to je mám jen nahoře."

"Hm," připustil Vanderhoose. "Abych pravdu řekl, křovím prolézám málokdy."

"Ani to nezkoušej," poradil mu Špunt. "Bude tě to bolet. Čížci v čočce."

Tentokrát se milý kapitán k žádné odpovědi nevzchopil, ale podle všeho byl spokojen. Na indikačním štítku dál svítila zelená, Špunt viditelně pustil z hlavy všechny své starosti a náš čacký kapitán, který měl děti velmi rád, se v duchu nepochybně rozplýval dojetím. Navíc mu muselo nesmírně lichotit, že jeho licousy, které se až do této chvíle stávaly povýtce terčem jalových šprýmů, sehrály v úvodní fázi kontaktu tak významnou úlohu. Ale mezitím už došlo i na mě. Špunt mi zpřima pohlédl do očí a vyhrkl:

"A co ty?"

"Co já?" snažil jsem se ve zmatku získat čas, a vybafl jsem proto dost agresivně.

Komov mi okamžitě a s neskrývaným potěšením kopanec vrátil.

"Mám k tobě jednu otázku," prohlásil. "Vždycky jsem ji měl. Ale ty ses bál. Jednou jsi mě div nezahubil - zasyčel jsi, zařal a praštil mě vzduchem. Běžel jsem až ke kopcům. A to velké, teplé, se světýlky, jak to narovnává hlinu - co to je?"

"Stroje," řekl jsem a odkašlal si. "Kybeři."

"Kybeři," zopakoval Špunt. "Jsou živí?"

"Ne," odpověděl jsem. "Jsou to stroje. My jsme je udělali."

"Udělali? Takové velké? A pohybuje se to? Fenomenální. Ale vždyť jsou velcí!"

"Míváme ještě větší," pochlubil jsem se.

"Ještě větší?"

"Mnohem větší," přidal se Komov. "Větší než ledovec."

"A ti se taky pohybují?"

"Ne," zavrtil hlavou Komov. "Ale přemýšlejí."

A začal mu vysvětlovat, co jsou to kybernetické stroje. Bylo pro mě velice těžké usuzovat na podstatu jeho duševních pochodů. Kdybychom mohli vycházet z předpokladu, že taková hnutí jsou vyjadřována tělesnou aktivitou, vypadalo to na to, že je téměř omráčen. Zmítal se po jídelně jako kocour Toma Sawyera, který si lokl žaludečního likéru. Když mu Komov objasnil, proč se mí kybeři nedají považovat za živé ani za mrtvé, vyškrábal se na strop a vysíleně se tam zavěsil, přísátý k plastické ploše chodidly i dlaněmi. Sdělení o mamutích strojích, které přemýšlejí rychleji než lidé, počítají rychleji než lidé, zkroutilo Špunta do koblížku, pak ho zase rozvinulo, vymrštilo z jídelny na chodbu a zase ho vrátilo zpět k našim nohám, celého zmučeného, funícího, zoufale se pitvořícího a příšerně koulejícího ohromným temným očima. Nikdy dřív a nikdy potom jsem neměl příležitost setkat se s pozornějším posluchačem. Smaragdová kontrolka na panelu zářila jako kočičí oko a Komov mluvil a mluvil, vyjadřoval se v přesných, jasných a na nejvyšší míru prostých větách, hovořil skoro bezbarvým plynulým hlasem a jen čas od času do svého projevu vsouval vějičky typu "Podrobněji si o tom pohovoříme později" nebo "Ve skutečnosti je to mnohem složitější a zajímavější, ale ty bohužel zatím nevíš, co je to hemostatika".

Sotva skončil, Špunt skočil do křesla, objal si dlouhými žilnatými rukama ramena a zeptal se:

"A dalo by se to udělat tak, abych mluvil a kybeři mě poslouchali?"

"To už jsi udělal," ujistil jsem ho.

Nezvukně jako stín dohmátl rukama na stůl až přede mě.

"Kdy?"

"Skákal jsi před nimi a ten největší - říkáme mu Tom - se zastavoval a ptal se tě, jaké máš pro něj pokyny."

"A proč jsem neslyšel otázku?"

"Viděl jsi ji. Vzpomínáš, jak se na něm rozsvěcelo červené světlo? To byla otázka. Tom ji pokládal po svém."

Špunt se přelil na podlahu.

"Fenomenální!" zaševelil tichounce mým hlasem. "To je hra. Fenomenální hra. Šššpačiček!"

"Co znamená to špačiček?" zeptal se Komov.

"Nevím," odbyl ho netrpělivě Špunt. "Prostě slovo. Příjemně se to vyslovuje. Sssicilská žežulka. Šššpačiček."

"A odkud ta slova znáš?"

"Vzpomínám si. Dva velcí laskaví lidé. Mnohem větší než vy... Bim-bam-bram-boračka. Šššpačiček. Čížci v čočce.

Mar-ri, Mar-ri. Čížek chce papat."

Tentokrát mi začal po zádech běhat mráz téměř nefalšovaný, Vanderhoose zbledl, licousy mu zplihly, a Špunt vykřikoval sytým barytonem další a další slova: Stačilo zavřít oči, a před naším vnitřním zrakem vyvstával obraz mohutného muže plného krve a radosti ze života, neohroženého, silného a vlídného... Pak se tón chlapcova hlasu poznenáhlu proměnil a on tichounce a s nevýslovnou něhou zavrkal:

"Kočinko moje, vlašťovičko..." A k tomu laskavým ženským hlasem: "Zvonečku! Zase máme mokrou plínku..."

Umlkl a cvrnkl se do nosu.

"A tohle všechno si pamatuješ?" zeptal se s potlačovaným rozechvěním Komov.

"Samo sebou," opáčil Špunt Komovovým hlasem. "Copak ty si všechno nepamatuješ?"

"Ne," přiznal se Komov.

"To proto, že nepřemýšlíš tak jako já," prohlásil přesvědčeně Špunt. "Já si pamatuju všechno. To, co se kolem mě někdy dělo, už nikdy nezapomenu. A když se mi někdy zdá, že něco zapomínám, stačí si pořádně popřemýšlet, a zase to vím. Kdyby tě o mně zajímalo tohle, tak ti to pak řeknu. Ale teď mi odpověz. Co je nahoře? Včera jsi říkal, že hvězdy. Co je to hvězdy? Shora padá voda. Někdy nechci, a stejně padá. Odkud se bere? Kde se berou lodě? Je to moc otázek, moc jsem přemýšlel. A odpovědi je tolik, že ničemu nerozumím. Vlastně ne, to ne. Je mnoho odpovědí, a všechny jsou jedna s druhou spojeny, jako listí..." Shrábl své listí na podlaze do rozčepýřené hromádky. "Jedna druhou zakrývají, jedna druhé překáží. Odpovíš mi?"

Komov tedy mluvil dál a Špunt se zase zmítal a třásl vzrušením. Všechno se mi před očima jen míhalo, tak jsem je zamhouřil a zkusil zauvažovat, jak je možné, že domorodci Špuntovi nevysvětlili ani tak základní věci; a jak ho dokázali zmanipulovat tak, že neměl nejmenší tušení o jejich existenci; a jak to Špunt dělá, že si tak přesně pamatuje všechno to, co musel slyšet jako kojeneček; a jak je to ve skutečnosti vlastně příšerné - hlavně to, že ničemu ze zapamatovaného vůbec nerozumí.

Vtom Komov umlkl, do nosu mě udeřil ostrý čpavkový pach a já oči otevřel. Špunt v jídelně nebyl, nad hrstí rozsypaného listí už jen rychle tál slabý, úplně průhledný fantom. V dále slabě mlaskla blána průlezu. Majčin hlas v interkomu se znepokojeně otázel:

"Kam to pelášil? Stalo se něco?"

Pohlédl jsem na Komova. Ten si šustivě mnul ruce a ve spokojeném zamyšlení se usmíval.

"Taktak...", zabručel nakonec. "Moc pěkně se nám to rysuje... Majo!" zavolal. "Co ty kníry, neobjevily se zase?"

"Osm kousků," hlásila Majka. "Teprve teď se ztratily, jinak za hřebenem trčely celou dobu, a barevné - žluté, zelené..."

Pořídila jsem několik snímků."

"Šikovná holka," pochválil ji Komov. "A můžete si laskavě zapsat za uši, že při dalším setkání u toho rozhodně budete i vy... Jakove, sbalte všechny registrogramy a půjdeme s nimi ke mně. A vy, Stasi..." Vstal, zamířil do kouta, kde stál velký palubní blok videografů. "Tady máte kazetu, Stasi, a jako všechny tyhle věci to odešlete spěšným impulsem rovnou do Centra. Kopii si necháme, musíme ji řádně analyzovat... Někde jsem tu viděl projektor. Myslím, že máme k dobru takové tři čtyři hodiny, pak přijde znovu... Aha, ještě něco. Stasi, prohlídněte všechno, co došlo. A vyhrabejte z toho radiogramy, které stojí za řeč. To znamená z Centra nebo ze základny, a pak osobně od Gorbovského či Mbogy."

"O to už jste mě žádal," řekl jsem a povstal. "Musíte si ještě promluvit s Michaiilem Albertovičem."

"Ach ano," Komov se zatvářil provinile. "Víte, Stasi, ono to sice nebude přesně podle předpisu... ale udělejte něco pro mě a odvysílejte to rovnou dvěma kanály - nejen přímo do Centra, i na základnu, jako důvěrné sdělení pro Sidorova... Na mou odpovědnost!"

"Vystačil bych si i se svou!" zavrčel jsem u dveří.

Přišel jsem do velína, zasunul kazetu do automatu, zapnul vysílání a šel prohlížet radiogramy. Tentokrát jich nebylo mnoho, pouhé tři, Centrum už asi přijalo příslušná opatření. Jeden radiogram byl určitě z VCI a obsahoval pouze číslice, písmena řecké abecedy a pak nějaké znaky, které jsem znal jen díky tomu, že jsem u vysílačky taky seřizoval tiskárnu. Druhý radiogram dorazil z Centra. Bader znovu naléhavě požadoval předběžné závěry o dalších potenciálních oblastech výskytu domorodců, tázal se na možné typy očekávaných kontaktů podle Bjulovovy klasifikační tabulky a tak podobně.

Poslední přišel ze základny. Od Sidorova. Ten se oficiálně dotazoval, v jakém pořadí má do zóny kontaktu vysílat objednané zařízení. Zamyslel jsem se a usoudil jsem, že první radiogram bude pro Kornová zřejmě nejdůležitější, že nepředat třetí by bylo vůči Michailu Albertoviči prostě nevkusné a že Bader zatím může klidně poležet. Jaképak teď předběžné závěry!

Za půl hodiny automat zapípal konec vysílání. Vyjmul jsem kazetu ven, vzal dvě kartičky s důležitými radiogramy a rozběhl se za Komovem. Když jsem vstoupil, Komov s Vanderhoosem seděli u projektoru. Po obrazovce dopředu dozadu jako blesk poletoval Špunt a v pozadí bylo vidět naše napjaté obličejy. Vanderhooose se na obrazovku málem přilepil a lícously si tiskl v prstech.

"Vidíte to prudké zvýšení teploty? Až na třiačtyřicet stupňů... A teď si všimněte encefalogramu, Gennadiji... Tady, Petersova vlna, už je to tu zas..."

Na stole před sebou měl role registrogramů z našeho diagnostéru, množství dalších rolí se povalovalo po podlaze a na lůžku.

"Aha...", odušil téměř nepřítomně Komov a jel ukazovákem po registrogramů. "Aha... Okamžik, a copak jsme to měli tady?" zastavil projektor, otočil se pro jednu z pohozených rolí - a zahlédl mě. "Ano?" otázel se s nelibostí.

Položil jsem před něj radiogramy.

"Co je to?" změnil se ve ztělesněnou netrpělivost. "Ach tak..." přeběhl radiogram z Informatoria očima, ušklíbl se a odhodil kartičku stranou. "To přece není ono... Ačkoli, jak oni mohou vědět..." Potom pohlédl na kartičku se vzkazem od Sidorova a zvedl ke mně oči. "Odeslal jste mi to?"

"Ano."

"Dobře, tak děkuju. Sestavte stručnou odpověď, že zařízení zatím nepotřebujeme, a podepište to svým jménem. A že až bude třeba, znovu si požádáme."

"Dobře," přikývl jsem ještě jednou a šel po svých. Splnil jsem Komovův úkol a rozhodl se, že se zajdu podívat na Majku. Celá nasupená snaživě točila ovládacími prvky. Pokud jsem tomu správně porozuměl, cvičila si navádění děla na rozptýlené cíle. "Je to beznaděj," klesly jí ruce na kolena, sotva mě zaregistrovala. "Když po nás plivnou všichni najednou, máme po starostech. Nedá se to stihnout."

"Za prvé se dá zvětšit aktivní úhel ničení," pilil jsem jí optimismu do žil. "Brizance se sice dost podstatně sníží, zato obsáhneš čtvrt obzoru jednou ranou, zvlášť při těchhle vzdálenostech... A za druhé: Copak ty věříš, že by tady po nás někdo plival?"

"A ty?"

"Podle mě to na takové věci moc nevypadá..."

"Tak proč tu sedím, když to na to nevypadá?"

Posadil jsem se na podlahu vedle jejího křesla.

"Upřímně řečeno nevím," přiznal jsem se, "ale v pozorování stejně musíme pokračovat. Když už se jednou ukázalo, že planeta je biologicky aktivní, je třeba držet se instrukcí. Tím spíš, že strážního průzkumníka vypustit nesmíme..."

"Je ti ho líto?" zeptala se zničehonic Majka.

"Nevím," zaváhal jsem. "Proč líto. Je mi spíš trochu na mdloby. Ale lítost? Proč bych ho podle tebe měl litovat? Je živý, zvědavý... A rozhodně není k politování."

"To jsem na mysli neměla. Nevím, jak bych ti to řekla... Když jsem to tak poslouchala a sledovala, jak s ním zachází Komov, bral mě vztek. Ten chlap na chudáka kluka úplně kašle, je mu jedno, že je to ještě dítě..."

"Počkej, jak to myslíš, že na něj kašle? Komov musí navázat kontakt, musí dodržovat určitou strategii... Neříkej mi, že nechápeš, že bez Špunta kontaktu nedosáhnem..."

"Chápu... A z toho je mi asi tak mizerně. Špunt přece o domorodcích nic neví... Je to slepý nástroj!"

"No, to bych neřekl," zapochyboval jsem. "Myslím si, že jsi zbytečně sentimentální. Tím spíš, že on už není člověk. Je to domorodec. A my se snažíme najít s ním společný jazyk. Abychom to dokázali, je třeba překonat některé překážky, rozluštit jisté rébusy... A k takovým úkolům musí člověk přistupovat střizlivě a s chladnou hlavou. City jsou tu k ničemu. Nemá smysl si něco namlouvat - on k nám taky žádnou lásku nechová. A ani chovat nemůže. Protože co je to vlastně kontakt? Kontakt je střetem dvou strategií!"

"Panebože!" nakřčila opovržlivě nosík. "To jsou mi ale nudné žvásty. Proč tak koženě? Ty snad opravdu uděláš nejlíp, když budeš jen sestavovat programy. Kybertechniku!"

Neurazil jsem se. Viděl jsem, že Majka nemá žádné podstatné námitky v záloze a taky jsem cítil, že se upřímně trápí. "Tebe zase pronásledují nějaké předtuchy, vid', " řekl jsem. "Jenže stejně jako my si přece musíš uvědomovat, že Špunt je naše jediná nitka, která nás spojuje s tou neviditelnou společností. Když se Špuntovi nebudeme líbit, když si ho nezískáme..."

"No právě," přerušila mě. "Přesně o tohle mi jde. Ať si Komov říká a podniká, co chce, vždycky z toho na povrch leze jeho jediný zájem - kontakt! Vše obětujeme ve jménu velkého cíle - vertikálního pokroku!"

"A jak by se tedy podle tebe měl chovat?" zeptal jsem se.

Trhla rameny.

"Nevím. Třeba by to snad mohl zkusit tak, jako to dělá Jakov... Ten je v každém případě jediný z vás tří, který se Špuntem mluví aspoň trochu lidsky."

"Nezlob se na mě," zareagoval jsem dost dotčeně, "ale kontakt na licousové úrovni, to je snad..."

Nedomluvil jsem, ona taky nic neřikala a měli jsme jeden na druhého pěknou pífku. Majka s přehnanou pílí a důkladností kroutila knoflíky a čmárala černým křížem po zasněžených tesácích horského hřebene.

"Krucí tak už se přiznej," zaútočil jsem znovu. "Ty snad ani nechceš, aby se kontakt podařil!"

"Ale chci, proč bych nechtěla," namítla bez špetky entuziasmu. "Přece jsi viděl, jak mě potěšilo, když jsme poprvé pochopili co a jak... Ale když jsem potom poslouchala ty vaše hovory se Špuntem... nevím nevím. Možná je to proto, že jsem ještě nikdy u žádného kontaktu nebyla... Všechno jsem si to představovala jinak."

"Ne," nesouhlasil jsem s ní. "O to teď nejde. Já už asi tuším, co se v tobě odehrává. Ty si prostě nedáš vzít, že je to člověk..."

"To už jsi říkal."

"Ale ne, nech mě domluvit Ty si pro sebe pořád zdůrazňuješ to, co je v něm lidské. Tak ho jednou zkus brát z druhé strany. A to klidně ponechám stranou jeho mimikry, fantomy a kdovíco ještě - co má s námi společného? Do jisté míry snad vnější podobu, vzpřímenou chůzi... Dejme tomu hlasivky... A dál? Dokonce i svalstvo má vyvinuté po svém, přestože by se mohlo zdát, že to je záležitost genetiky. Tebe prostě mate, že umí mluvit... O tom není sporu, mluví báječně... Jenže ty si pořád neuvědomuješ, že právě to ho nám spíš vzdaluje! Nikdo z lidí není schopen naučit se mluvit během čtyř hodin. A on přitom nezvládl jen běžnou slovní zásobu, ale i intonaci, výslovnost, frazeologii... Je to stvůra, abys věděla! A ne člověk. Je to mistrovský padělek! Jen si to uvědom: Pamatovat si, co se s tebou dělo v kojeneckém věku, a možná - kdo to může vědět - i v prenatalním stavu, v lůně matčině... Copak to je lidské? Viděla jsi někdy androidy? Samozřejmě ne, kdežto já je viděl!"

"No a co?" odsekla ponuře.

"Co, co! To, že teoreticky ideální android může být postaven jedině na bázi člověka. Bude to supermyslitel, supersilák, supercitlivá duše, supercokoli včetně superčlověka jako takového - ale člověk to nebude..."

"Jestli se nemýlím, chtěl bys mi tu navykládat, že si ho domorodci přestavěli na androidního robota, že?" ironizovala Majka.

"Ale ne!" zvolal jsem téměř v zoufalství. "Jen tě chci přesvědčit, že vše lidské je v něm nahodilé, je to prostě vlastnost výchozího materiálu... a že proto není třeba propadat sentimentálním splínům. Představ si to tak, že vyjednáváš s těmi barevnými obrklacky za obzorem..."

Majka mě najednou chytila za rameno a polohlasně upozornila:

"Dívej, on se vrací."

Přizvedl jsem se ze země a pohlédl na obrazovku. Od bažiny rovnou k lodi rychle komíhaje nohama pelášila zkrivená postavička. Po zemi před Špuntem se zmítal krátký černofialový stín, špinavá kštice rozstříkovala ryšavé odlesky. Spěchal. Dlouhýma rukama tiskl k břichu cosi jako velký pletený koš vrchovatě naplněný kamením. Musel být příšerně těžký.

Majka stiskla tlačítko interkomu.

"Komove, tady stanoviště SAP. Špunt se blíží."

"Rozumím," ozval se ihned Komov. "Jakove, na místo... Popove, vy Glumovovou nahradíte na stanovišti SAP! Majo, do jídelny!"

Neochotně vstala.

"Jen běž, běž," pobízel jsem ji škodolibě. "A prohlídni si ho pěkně zblízka, ty nádobo žalu!"

Prskla jako kočka a zmizela. Posadil jsem se na její místo. Špunt už byl docela blízko. Zpomalil krok, zadíval se na loď a ve mně stejně jako poprvé vyklíčil dojem, že se mi dívá přímo do očí.

Tentokrát jsem to sledoval od samého počátku - nad hřebenem, na šedofialovém nebi najednou z ničeho vznikla ta obludná tykadla obludného hmyzu - jako by je někdo vyvolal z nebytí. Stejně jako předtím se velebně prohýbala, zachvívala, chvílemi taky zkracovala. Napočítal jsem jich šest.

"Stanoviště SAP!" ozval se Komov. "Kolik je na obzoru knírů?"

"Šest!" hlásil jsem. "Tři bílé, dva červené a jeden zelený."

"Tak vidíte, Jakove," řekl Komov, "je v tom přísná zákonitost. Tykadla vylétnou k nebi, jen když jde Špunt k nám."

Vanderhooseho tlumený hlas opáčil:

"Skláním se před vaší jasnozřivostí, Gennadiji, ale i přesto prozatím považuji službu na SAP za nevyhnutelnou."

"Na to máte právo," konstatoval suše Komov. "Majo, vy se posadte sem...!"

Ohlásil jsem:

"Špunt mi zmizel v mrtvém prostoru. Táhne s sebou obrovskou lýkovou mošnu se šutry."

"Rozumím," odpověděl Komov. "Tak se připravíme, kolegové."

Byl jsem rázem jedno velké ucho a o to víc jsem sebou škubl, když z interkomu zahřměl rozsýpavý rachot. Prostě mi hned nedošlo, že Špunt vyvalil na podlahu všečen svůj náklad najednou. Slyšel jsem jeho mocný dech - a vtom nefalšovaný kojenecký hlásek zamňoukal:

"Mam-ma!" A ještě jednou. "Mam-ma!"

Načež se celou lodí rozlehl už důvěrně známý zalykavý pláč ročního caparta. Tak známý - aspoň pro mě - že se ve mě cosi málem utrhlo, a ve stejném okamžiku jsem si uvědomil, co se stalo: Špunt spatřil Majku. Netrvalo to ani půl minuty, pláč ustal, jako když utne, znovu zarachotilo kamení a Komovův hlas dělně spustil:

"To je ta otázka. Proč mě všechno tak zajímá? Všechno tady kolem. Proč se ve mně pořád rodí otázky? Vždyť se mi z nich dělá nanic - dvacet otázek denně. Snažím se před nimi nějak chránit - běhám, celý den běhám, nebo plavu - ale nepomáhá to. A já začínám přemýšlet. Někdy přichází odpověď. To je spokojenost. Někdy přichází mnoho odpovědí, nemohu si vybrat. To je nespokojenost. Někdy odpověď nepřichází. To je neštěstí. Hrozně to svědčí... Šššarada. Nejdřív jsem si myslel, že otázky plynou z nitra. Jenže jsem chvíli popřemýšlel a pochopil jsem, že vše, co přichází zevnitř, mi musí přinášet spokojenost. Znamená to snad, že otázky přicházejí zvenčí? Je to tak? Přemýšlím jako ty. Ale pokud je to tak - kde tedy leží, kde visí, kde je jejich sídlo?"

Ticho. A zase Komovův hlas, tentokrát však opravdu z úst pravoplatného majitele. Rozdíl jsem téměř nepozoroval, obě promluvy se lišily snad jen tím, že Komov nehovořil tak úsečně a jeho hlas zněl méně ostře. Prostě se to dalo rozlišit, když člověk věděl, co se to tu odehrává.

"Na tvou základní otázku bych mohl odpovědět už teď," odvětil xenopsycholog pomalu, "ale bojím se, abych se nezmýlil, bojím se odpovědět chybně nebo nepřesně. Až o tobě budu vědět všechno, nebude takové nebezpečí hrozit."

Pauza. Po podlaze zaskřípěly posouvané kameny.

"Ffragment!" opáčil Špunt. "Ale tady je další otázka. Kde se berou odpovědi? Donutil jsi mě myslet. Vždycky jsem se domníval, že když je odpověď, je to spokojenost, a když odpověď nepřichází, je to nespokojenost. Říkal jsi mi, jak přemýšlíš ty. Tak jsem vzpomínal a vzpomněl jsem si, že takhle taky často přemýšlím, a často se dostavuje odpověď. Vidím ji, jak přichází. Tak připravuji objem pro kameny. Takovýhle." "Koš," napověděl Komov. "Ano, koš. Jeden prut obejmě druhý, druhý obejmě třetí atakdale - až je z toho koš. A je vidět, jak koš je. Ale mnohem častěji přemýšlím," znovu zarachotilo kamení, "a odpověď přede mě spadne hotová. Byla tu hromada prutů - a najednou hotový koš. Proč?"

"I na tuto otázku ti budu schopen odpovědět, až o tobě budu vědět všechno," řekl Komov.

"Tak se to dovídej!" požadoval Špunt. "Dovídej se to co nejrychleji. Proč to ještě nevíš? Řeknu ti to sám.

Byla to loď, jenže moc velká, větší než ta tvoje, to až teď se smrškla, ale byla velká. To víš sám. Pak to bylo takhle."

Z interkomu se ozval srdcervoucí praskot a řinčení, a hned nato nesnesitelně vysokým hláskem zaječelo dítě. A skrze ten hřmot, skrz utichající třesk, rány, zvonění rozbíjeného skla zachroptěl mužský přerývaný hlas:

"Marri...Marri...Marri..."

Dítě usedavě plakalo, chvílemi se hlásek div nestrhl, a po jistou dobu se nic jiného neozývalo. Pak jsem zaslechl nějaký šramot a tlumený sten. Někdo se plazil po podlaze poseté úlomky a střepy, něco se rámusivě odkutálelo stranou. A zaúpěl bolestně známý hlas:

"Šuro... Kde jsi, Šuro... To je bolest... Co se stalo? Kde jsi? Nic nevidím, Šuro... Tak ozvi se přece! Je to strašná bolest! Pomoz mi, nic nevidím..."

To vše na pozadí neumlkajícího dětského pláče. Pak žena utichla a chvíli po ní utichlo i dítě. Popadl jsem dech, namáhavě polkl a zjistil jsem, že pěsti mám zaťaté tak křečovitě, až se mi nehty zarývají do dlaně. Čelisti mi ztuhly na kámen.

"Trvalo to dlouho," oznámil nám Špunt slavnostně. "Pláč mě unavil. Usnul jsem. Když jsem se probudil, byla stejná tma jako předtím. Třásl jsem se zimou. Chtěl jsem tolik jíst a tolik jsem si přál teplo, že se to udělalo."

Interkom vyvrhl celou kaskádu zvuků - zvuků naprosto neznámých. Rovnoměrný, stále vzrůstající hukot, rychlý cvakot, občasné, jakoby sovi houkání, připomínající ozvěnu, basovité brumlání na hranici slyšitelnosti, pískot, skřípění, bzukot, měděné údery, jakési popraskávání...Trvalo to dost dlouho, několik minut. Nakonec všechno naráz utichlo a lehce zadýchaný Špunt se rozhodl:

"Ne. Takhle bych vám to neřekl. Takhle bych vyprávěním strávil tolik času, jak daleko vidím. Co mám dělat?"

"A nakrmili tě? Zahřáli tě?" zeptal se Komov tak, jako by ho to ani moc nezajímalo.

"Stalo se, co jsem chtěl. A od té doby všechno bylo tak, jak jsem chtěl. Dokud nepřiletěla první loď."

"Hm... A co bylo tohle?" zeptal se zase Komov a - alespoň jak já to slyšel - velmi zdařile napodobil zvukovou kaši, kterou jsme právě vyslechli.

Pauza.

"Aha, už ti rozumím," ozval se nakonec Špunt. "Vůbec ti to nejde, ale já ti porozuměl, jenže odpovědět neumím. Ty sám přece nemáš slova, kterými bys to pojmenoval. A to znáš víc slov než já. Dej mi slova. Už jsi mi dal hodně užitečných slov, ale žádné z nich se nehodí."

Pauza.

"Jaké to bylo barvy?" pokračoval Komov ve výslechu.

"Žádné. Barva - to je, když se díváš očima. Tam se nedá dívat očima."

"Kde tam?"

"Tam, co žiju. Hluboko. V zemi."

"A jaké je to tam na omak?"

"Nádherné," zvolal Špunt. "Spokojenost. Sssicilská žežulka. U mě doma je to nejlepší. A tak to bylo pořád, dokud nepřišli lidé."

"Ty tam i spíš?" nedával mu někam odbočit Komov.

"Já tam všechno. Spím, jím, přemýšlím. Tady si jen hraju, protože se rád dívám očima. A tam je na hraní málo místa. Jako ve vodě, ale ještě míň."

"Ale ve vodě se přece nedá dýchat," namítl Komov.

"Proč by se nedalo? Dá se. I hrát se tam dá. I když je tam málo místa."

Pauza.

"Už o mně víš všechno?" zajímal se po chvíli Špunt.

"Ne," usadil ho tvrdě Komov. "Nedověděl jsem se o tobě nic. Přece vidíš, že nemáme společná slova. Nemáš třeba nějaká svoje?"

"Slova..." zauvažoval Špunt. "To je když se pohybuje ústy a pak je slyšet ušima. Ne, to je jen u lidí. Věděl jsem, že jsou slova, protože si pamatuju. Bim-bam-bram-boračka. Co je to? To nevím. Zato už vím, k čemu hodně slov je. Dřív jsem to nevěděl. Byla to jen taková hra, aby přišla spokojenost."

"Zkusme to takhle," zachmuřil se Komov. "Teď už víš, co znamená slovo oceán. Ale oceán jsi přece viděl a znal i dřív. Jak jsi mu říkal!"

Pauza.

"Poslouchám," připomněl se Komov.

"Co posloucháš? Proč? Už jsem to řekl. Ale takhle se to slyšet nedá. To je uvnitř."

"A nemohl bys to třeba ukázat?" požádal ho Komov. "Máš tu kameny, pruty..."

"Kameny a pruty nejsou k tomu, aby se něco ukazovalo," vysvětlil Špunt, řekl bych, že dost popuzeně. "Kameny a pruty jsou proto, aby se přemýšlelo. Když je otázka těžká, mám kameny a pruty. Když nevíš, jaká je to otázka, tak mám listy. Je tu hodně všelijakých věcí. Voda, led - ten dobře taje, a proto se to..." Odmlčel se. "Nemám slova," oznámil nakonec. "Věci je hodně. Vlasy... a mnoho takových, pro které nemám slova. Ale to všechno mám tam, co bydlím."

Ozval se táhlý, zkormoucený povzdech. Asi Vanderhoose.

Vtom se ozvala taky Majka:

"A co když pohybuješ obličejem? Co to znamená?"

"Mam-ma...", zamroukal jemným kotéčím hláskem. "Tvář, ruce, tělo," pokračoval hlasem Majky, "to jsou také věci k přemýšlení. Těch věcí je hodně. Jmenoval bych je dlouho."

Pauza.

"Co teď?" zeptal se. "Už jsi to vymyslel?"

"Vymyslel," odpověděl Komov. "Vezmeš mě k sobě. Rozhlédnu se tam, a hned budu vědět hodně. Možná dokonce všechno."

"Už jsem o tom přemýšlel," odpověděl Špunt. "Vím, že chceš ke mně. Já chci taky, ale nejde to. To je taky otázka! Když chci, tak jde všechno. Jenže u lidí to neplatí. Nechci, aby byli, a oni jsou stejně. Chci, abys ke mně přišel, ale nejde to. Lidi jsou pohroma."

"Rozumím," přikývl Komov. "Tak tě vezmu s sebou k nám. Chceš?"

"Kam?"

"K nám. Tam, odkud jsem přišel. Na Zemi, kde žijí všichni lidé. To je taky způsob, jak se o tobě dovědět všechno, a dost rychle."

"Ale to je přece moc daleko," namítl Špunt. "Nebo jsem ti nerozuměl?"

"Ano, je to moc daleko," souhlasil Komov. "Ale moje loď..."

"Ne!" skočil mu přikře do řeči Špunt. "Ty nerozumíš. Nemůžu daleko. Nemůžu ani trochu daleko a moc daleko nemůžu už vůbec. Jednou jsem si hrál na kráče. Ušnul jsem. Probudil jsem se strachy. Byl to velký strach, hrozný. Dokonce jsem se rozkřičel. Fffragment! Kra odplula od břehu a já viděl jen vrcholky hor. Myslel jsem, že oceán spolkl zemi. Samozřejmě jsem se vrátil. Moc jsem to chtěl, a kra hned vyplula zpátky ke břehu. Ale teď už aspoň vím, že daleko nemůžu. Nešlo jen o to, že jsem se bál. Bylo mi zle. Jako z hladu, jenže mnohem hůř. Ne, k tobě nemůžu."

"No tak dobrá," uklidnil ho Komov nuceně veselým tónem. "Asi už tě stejně přestalo bavit pořád odpovídat a mluvit. Vím, že rád pokládáš otázky. Ptej se a já zase budu odpovídat."

"Ne," nesouhlasil Špunt. "Mám pro tebe hodně otázek. Proč padá kámen? Proč je prstů deset a přitom k počítání stačí jeden? Mnoho otázek. Ale teď se ptát nebudu. Teď je špatně. Ty nemůžeš ke mně, já nemůžu k tobě, nemáme slova. To znamená, že všechno se o mně zase nedovíš. Šššarada! To znamená, že nemůžeš odejít. Moc tě prosím, přemýšlej, co s tím dělat. Pokud neumíš sám přemýšlet, ať za tebe přemýšlejí ty stroje, co jim to jde miliónkrát rychleji. Odcházím. Když mluvíš, nic mě nenapadá. A ty přemýšlej co nejrychleji, protože je mi hůř než včera. A včera mi bylo hůř než přede včirem."

Zahřměly valící se kameny. Vanderhoose zase táhle a zničeně vzdychl. Než jsem stačil okem mrknout, Špunt už se jako vitr hnál přes staveniště ke kopcům. Viděl jsem ještě, jak přeskočil přistávací plochu a najednou zmizel, jako by tu nikdy nebyl. A ve stejném okamžiku jako na povel zmizela pestrobarevná tykadla za hřebenem.

"Tak," řekl Komov. "Nedá se nic dělat. Jakove, prosím vás, vy připravíte radiogram pro Sidorova. Ať sem to

požadované zařízení přece jen pošle. Už vidím, že bez mentoskopu to nepůjde."

"Dobrá," souhlasil Vanderhoose. "Ale na jedno bych vás rád upozornil, Gennadiji... Za celou rozmluvu se dnes zelená nerozsvítila ani jednou."

"To jsem viděl," ujistil ho Komov.

"Uvědomujete si, že prakticky neustále jsme registrovali jen výrazně negativní emoce?"

Komovovu odpověď jsem nezaslechl.

Proseděl jsem na stanovišti SAP celý večer a vydržel jsem tam až do půlnoci. Za celou tu dobu se Špunt ani neukázal. Tykadla taky ne. A Majka taky ne!

Kapitola sedmá

OTÁZKY A POCHYBY

U snídaně mi Komov připadal nezvykle řečný. Řekl bych, že celou noc oka nezamhouřil, však ty oči měl celé rudé, tváře vpadlé, a přesto byl veselý a nanejvýš optimistický. Naléval se silným čajem a dělil se s námi o své dosavadní závěry a představy.

Pokud se mu dalo věřit, není už nejmenších pochyb o tom, že domorodci podrobili chlapcův organismus těm nejzásadnějším změnám. Osvědčili se jako podivuhodně odvážní a věci znali experimentátoři: změnili chlapcovu fyziologii a zčásti i anatomii, nevidaně rozšířili aktivní oblast jeho mozku a také ho vybavili novými fyziologickými mechanismy, jejichž rozvinutí na bázi běžného lidského organismu je z hlediska současné pozemské medicíny prozatím zcela nemožné. Smysl těchto anatomických a fyziologických proměn je, zdá se, nabíledni - domorodci prostě usilovali o to, aby bezmocné lidské mládě přizpůsobili výrazně nelidským podmínkám existence v tomto světě. Zatím ovšem není zcela jasné, proč tak podstatným způsobem zasáhli do činnosti centrální nervové soustavy. Dalo by se samozřejmě usuzovat, že k tomu došlo jen náhodou a že máme co do činění s vedlejšími účinkem zásahu do celé tělesné schránky Špunta. Stejně pravděpodobný však byl i předpoklad, že rezerv lidského mozku využili cílevědomě. Všelijakých hypotéz se nabízel celý vějíř. Mohli se například pokusit o uchování všech kojeneckých vzpomínek a dojmů proto, aby mu umožnili zpětnou adaptaci, kdyby se náhodou znovu dostal do lidské společnosti. A opravdu, Špunt se s námi sblížil nečekaně snadno, určitě mu nepřípadáme nijak příšerní ani zrůdní. Možné je i to, že Špuntova bezedná paměť a fenomenální citlivost jeho audioreprodukčního aparátu je také nechtěným výsledkem úprav a přestavby jeho mozku. Domorodci se mohli například pokusit o vybudování spolehlivé psychické komunikace se Špuntem - to, že se sami dorozumívají právě takto, je víc než pravděpodobné. Jak jinak vysvětlit takové jevy jako spontánně uvědomované odpovědi na otázky, které chlapec pokládal sám sobě, a totéž platí i o okamžitém plnění vědomých i bezděčných Špuntových přání. Tímto faktem lze patrně vysvětlovat i silné pouto, které ho váže k této oblasti planety i enormní nervové vypětí, které chlapci přinesl příchod lidí. Sám Špunt ovšem není s to vysvětlit, čím mu lidé tolik překážejí. Protože nepřekážíme jemu. Překážíme domorodcům. A tady někde bychom měli hledat odpověď na otázku, jací ti domorodci jsou.

Prostá logika nás nutí domnívat se, že domorodci jsou bytosti buď mikroskopické, nebo naopak gigantické - zkrátka nesounměřitelné s fyzickými proporcemi Špuntovými. Právě proto chlapec vnímá je samotné i veškeré jejich projevy jako živé, jako součást přírody, která ho už od malička obklopuje. ("Když jsem se ho zeptal na tykadla, dost lhostejně prohlásil, že je vidí poprvé v životě, ale že tady přicházejí věci, které vidí prvně, skoro každý den. Slova pro označení takových jevů jsme najít nedokázali.") Komov osobně se přiklání k názoru, že domorodci jsou patrně jakési megaloorganismy, značně nepodobné jak humanoidním, tak nehumanoidním strukturám, s nimiž se člověk doposud setkal. Zatím o nich víme směšně málo. Viděli jsme gigantické konstrukce (nebo snad přirozené útvary?) za obzorem, jejichž vznik a zánik jednoznačně souvisí se Špuntovými návštěvami. Slyšeli jsme zatím neslychané zvuky, jaké Špunt vydával, když nám popisoval svůj "domov". Pochopili jsme, že zdejší civilizace se dopracovala mimořádně vysokého stupně rozvoje teoretických a praktických znalostí - stačí si uvědomit, v co dokázali změnit obyčejného malého človíčka. To je všechno. Málo je zatím dokonce i otázek, které jsme schopni položit, i když jsou to otázky zásadního významu: Proč domorodci Špunta zachránili a proč dodnes důsledně bdí nad jeho bezpečností, čím je tolik zaujal? Odkud znají lidi - a nejsou to ledajaké znalosti, rozhodně se orientují minimálně v základech jejich psychologie a sociologie... A proč se při tom všem tak úzkostlivě vyhýbají přímému kontaktu s lidmi? Jak se snáší jejich nesporně grandiózní úroveň znalostí s naprostou absencí sebemenších známek nějaké rozumné, cílevědomé aktivity? Nebo snad je dnešní zbědovaná tvář planety naopak důsledkem této činnosti? A to je vše, nač se můžeme a umíme tázat. On, tedy Komov, už si nějaké ty vývody dohromady dal, ale domnívá se, že vyslovovat je nahlas by bylo poněkud předčasné. V každém případě není sporu o tom, že jde o objev prvořadého významu a že je nezbytné vytěžit z něj co možná nejvíc, ale pokud z něj chceme něco vytěžit, bez Špunta se neobejdeme. Už brzy by měla dorazit mentoskopická i další speciální technika. Tu dokážeme stoprocentně využít jen v tom případě, když nám Špunt bude plně důvěřovat, a co víc, bude pociťovat potřebu se s námi i nadále setkávat.

"Rozhodl jsem se, že dnes se sám kontaktu vyhnu," pronesl závěrem a odstrčil prázdnou sklenici. "Dnes je řada na vás, Stasi, vy mu ukážete svého Toma. Majo, vy si s ním zahrajete nějaké míčové hry a povozíte ho v glyderu. Hlavně žádný ostych, panstvo, chce to co nejveseleji a nejpřirozeněji. Představte si, že je to váš mladší sourozenec, takové zázračné dítě... A vy dneska budete muset do služby, Jakove. Koneckonců jste ji sám zřídil. Kdyby si Špunt náhodou našel cestu až k vám, nějak to překousněte a dovolte mu, aby vás tahal za licousy - ty mu vysloveně učarovaly. Já někam zalezu jako pavouk a budu vše skrytě sledovat a registrovat. Pro tento účel, mládeži, buďte tak laskavi a vybavte se třetím okem. Když se Špunt bude po mně ptát, řekněte mu, že přemýšlím. Zpívejte mu a promítněte mu nějaké filmy. Ukažte mu počítač. Vy mu, Stasi, vysvětlíte, jak funguje, zkuste s ním počítat o závod. Řekl bych, že tady se dočkáme

prekvapení... A hlavně ať se hodně ptá. Čím víc, tím líp... Na místa, přátelé, všichni na místa!"

Vyskočil a zmizel, dřív než jsme se stačili pořádně rozkoukat.

"Máte nějaké dotazy, kybertechniku?" zeptala se Majka. Mrazivě, nebyla v tom ani špetka přátelské kolegiality. První slova, která za celé ráno pronesla. Dneska mě vlastně ještě ani nepozdravila.

"Ne, ubytovatelko," oplácel jsem jí stejnou. "Dotazy nejsou, ubytovatelko. Vidím vás dobře, neslyším vás vůbec."

"Všechno je to pochopitelně úžasné a báječné," pronesl trochu zasněně Vanderhooze. "A licousy litovat nebudu. Jenže..."

"No právě," přidala se k němu Majka a vstala. "Jenže!"

"Chci jen říct," pokračoval Vanderhooze, "že včera dorazil radiogram od Gorbovského. Tím nejdelikátnějším způsobem, ale zcela nedvojsmyslně Komov žádal, aby kontakt neuspěchal. Znovu narážel na to, že by se k nám velice rád připojil."

"Co na to Komov?" zeptal jsem se.

Kapitán zaklonil hlavu, povískal si levý licous a přes nos si mě prohlédl.

"Komov se k tomu vyjádřil hodně spatra," řekl nakonec. "Samozřejmě jen v soukromí a ústně. Jinak odpověděl zhruba v tom smyslu, že děkujeme za radu."

"No a dál?" zahřel jsem zvědavostí. Moc jsem si přál aspoň jednou v životě vidět Gorbovského na vlastní oči. Zatím se mi taková možnost nenaskytla.

"To je všechno," pokrčil rameny Vanderhooze a taky vstal.

Vypravili jsme se s Majkou do arzenálu. Tam jsme vyhledali a narazili si na čela široké plastické obruče s třetím okem - to jsou takové ty přenosné miniaturní televizní vysílače pro osamělé průzkumníky, s jejichž pomocí se na dálku předávají veškeré vizuální a akustické informace. Je to jednoduchá, ale moc praktická věc, která se ve výbavě lodí řady ER objevila teprve nedávno. Museli jsme si s obručemi trochu pohrát, aby nás nemačkaly do spánků, nebo naopak nepadaly až někam na nos, anebo aby objektiv náhodou nezakryla kapuce. Po celou tu dobu jsem se překonával v duchaplnostech a všemožně Majku provokoval, aby mě utírala a odkazovala do patřičných mezí, zkrátka jsem se snažil být co nejklackovatější, abych alespoň mírně rozptýlil její chmury. Vše marno. Majka zůstávala dál zasmušilá jako bouřkové mračno a buď mlčela, nebo odpovídala jen jednoslabičně a na půl úst.

To se jí občas stane, že se o ni pokusí záchvat těžké chandry, a pak je skutečně lepší nechat ji na pokoji. Teď to ovšem vypadalo tak, že docela obyčejně zuří, a to kupodivu na mě; neznámo proč jsem si před ní připadal provinile a neměl jsem ponětí, jak se chovat.

Nakonec odešla do své kajuty hledat míč, kdežto já vypustil z podpalubí Toma a hnal jsem ho na přistávací plochu.

Slunce už noční mráz jemně nařídilo, ale stejně zatím bylo hodně chladno. Nos mi okamžitě prokřehl. K tomu z oceánu vanul sice lehký, ale dost dotěrný větřík. Špunta nebylo nikde vidět.

Chvilku jsem Torna proháněl po celé ploše, aby se trochu rozhybal. Cítil se takovou záplavou pozornosti polichocen a neustále se dožadoval nějakých pokynů. Potom přišla Majka s míčem, a abychom nezmrzli, asi pět minut jsme si pinkali - dlužno dodat, že s nepředstíranou chutí. Stále jsem ještě doufal, že Majka přijde na jiné myšlenky, ale byly to marné naděje. Když už jsem všeho měl dost, přímo jsem se jí zeptal, co se stalo. Postavila míč na zdrsněný povrch letiště, posadila se na něj, podkasala si kožich a roztesknila se.

"Tak co se stalo?" opakoval jsem otázku.

Zvedla ke mně vlhké oči a zase se odvrátila.

"Odpovíš už mi konečně, nebo ne?!" přestalo mě to bavit.

"Je větřík," prohodila a roztržitě přehlédla celou oblohu.

"Cože?" zeptal jsem se. "Jaký větřík?"

Poklepala si na čelo hned vedle objektivu třetího oka a řekla:

"Blkaběčkakuka! Jeka náska slykašetka."

"Sakama jsika blkabekačekka," opáčil jsem pohotově.

"Tamka jeka překaceka transkaslákatorka..."

"Taky pravda," souhlasila Majka. "Však říkám, fouká větřík."

"Nojo," přikývl jsem. "Když větřík, tak větřík."

Trčel jsem tu jako tvrdé y, cítil se proklatě nesvůj a stůj co stůj se snažil vymyslet nějaké konverzační téma, jenže jsem nepřipadl na nic kromě zmíněného již větříku a náhle jsem si uvědomil, že by nemuselo být špatné trochu se projít. Ještě ani jednou jsem se jen tak bez cíle nepotloukal po okolí - už jsme tu málem týden, a já na této zemi ještě pořádně nestál, pořád ji vidím jen na monitorech a obrazovkách. A pak, byla tu šance, že někde v houštinách narazím na Špunta, zvláště když si to on sám bude přát, což by nakonec bylo nejen příjemné, ale jednoznačně i ku prospěchu věci: navázal bych s ním rozhovor v prostředí, které on považuje za přirozené. Stručně jsem všechny tyto své představy přiblížil Majce.

Micky vstala a bez váhání vykročila k bažině, a tak jsem s nosem zabořeným hluboko do kožešinového límce a rukama vraženými v kapsách odklopýtal v jejích stopách. Tom zmírající servilní úslužností se už už chtěl pustit za mnou, ale já mu nakázal, aby zůstal na místě a čekal na další pokyny.

Do močálu jsme přirozeně nelezli, prodírali jsme se houštinami při jeho březích. Bylo to ubohé rostlinstvo - bledé, chudokrevné kmínky, scvrklé promodralé lístečky s kovovým odleskem, křehké uzlovaté větvičky a na nich skvrnitá oranžová kůra. Keře jen málokdy dosahovaly výšky vzrostlého muže, takže ani Vanderhooze a jeho licousy by tu nic zvláštního neriskovali. Pod nohama se pružně poddávala vrstva opadaného listí smíšeného s pískem. Ve stínu jiskřila jinovatka. Při tom všem však tato vegetace vyvolávala bezděčnou úctu. Asi to pro ni nebylo nic snadného, udržet se v tak nevlídných podmínkách - v noci teplota klesala až na minus dvacet, přes den jen zřídka vystoupila na nulu, a to se kořenový systém musel spokojit se sláným pískem. Skoro jsem si neuměl představit, že někde mezi těmi keři by po

ojíněném písku mohl bosýma nohama našlapovat úplně nahý mužiček. Znenadání jako by se cosi pohnulo v ostrůvku houští po pravé straně. Zastavil jsem a zavolal: "Špunte!", ale nikdo se mi neozval. Obklopovalo nás jen zmrzlé, ledové ticho. Nikde ani třeba jen náznak šelestu větru či bzučení nějakého hmyzu - to vše vyvolávalo nečekaný dojem, jako bychom kličkovali mezi divadelními dekoracemi. Obešli jsme protáhlý jazyk mlhy a začali stoupat do svahu. Byla to vlastně jen písečná duna, místy přizahalená křovinami. Čím jsme vystupovali výš, tím pevnější byla půda pod nohama. Loď nám za mlhou zmizela z dohledu, ale rozestavěné letiště bylo zatím vidět dobře. Zdrsněný povrch přistávací plochy svítil do slunce veselou a jasnou červení a uprostřed se osířele černal míč, který jsme tam nechali a kolem nějž teď váhavě přešlapoval nemotora Tom - patrně řešil nezvládnutelnou úlohu: má nepatřičný předmět z plochy odklidit, nebo v případě potřeby položit za věc zapomenutou člověkem vlastní život?

A vtom jsem na tvrdém promrzlém písku zaznamenal stopy - tmavé vlhké skvrny ve stříbřitém jíní. Určitě tudy prošel Špunt, a docela nedávno. Seděl na hřebenu, pak vstal a vykročil po úbočí někam pryč. Řetízek šlépějí se táhl někam do prostoru na dně úžlabiny mezi dutinami. "Špunte!" zavolal jsem ještě jednou, ale zase se neozval. Začal jsem tedy sestupovat dolů do roklinky.

Našel jsem ho hned. Ležel na břiše natažený jako struna obličejem k zemi a hlavu si držel v dlaních. Vyjímal se tu věru zvláště a neskutečně, nahé chlapecké tělo jako by do této ledové scenérie naprosto nepatřilo. Bylo s ní dokonce v přímém protikladu. V první chvíli jsem se dokonce polekal, zda náhodou nedošlo k něčemu nenapravitelnému. Bylo tu až příliš studeno a neútluno. Posadil jsem se vedle něj do podřepu, tiše na něj křikl, a když nereagoval, lehce jsem ho pleskl po holém vyzáblém zadku. Bylo to poprvé, co jsem se ho dotkl, a byl jsem tak zaskočen, že jsem leknutím div nezařval - zdál se mi horký jako žehlička.

"Už to vymyslel?" otázal se Špunt ve stále stejné poloze.

"Zatím přemýšlí," odpověděl jsem. "Je to zapeklitá otázka."

"A jak se dovím, že na to přišel?"

"Přijdeš k nám a on ti to hned řekne."

"Mam-ma," vyhrkl Špunt.

Majka stála hned vedle mě.

"Mam-ma," opakoval bez jediného pohybu.

"Ano, copak, zvonečku," ozvala se tiše Majka.

Posadil se, přesněji řečeno se přelil z polohy vleže do sedu.

"Řekni to ještě jednou," požádal ji.

"Ano, zvonečku," pronesla znovu Majka. Pleť obličej zbledla a ostře z ní vystoupily pihy.

"Fenomenální!" ohodnotil její výkon chladně, a přestože seděl a ona stála, pohlédl na ni nějak svrchu. "Špačiček."

Odkáslal jsem si.

"Čekali jsme na tebe, Špunte," řekl jsem.

Tmavé oči sklouzly ke mně. Stálo mě hodně úsilí, abych neuhnul pohledem. Ten obličej byl přece jen jako z hororu.

"Proč jsi na mě čekal?"

"Jak to - proč..." Trochu mi vyrazil dech, ale duchapřítomnost jsem neztratil. "Nudíme se bez tebe. Je nám bez tebe špatně. Chybí nám ta správná spokojenost, rozumíš?"

Vyskočil, ale hned se zase posadil. Strašně nepohodlně, takhle bych nedokázal sedět ani dvě vteřiny. "Tobě je beze mě zle?"

"Ano," prohlásil jsem bez dlouhého uvažování.

"Fenomenální," zhodnotil to. "Tobě je zle beze mě, mně je zle bez tebe. Šaráda."

"Proč by to měla být šaráda?" dohrál jsem se. "Šaráda by to byla, kdybychom nemohli být spolu. A my se přece setkali, můžeme si třeba pohrát... Já vím, že si hraješ rád, ale zatím sis vždycky musel hrát sám..."

"Ne," namítl Špunt. "Sám jsem si hrál jen ze začátku. Pak jsem si jednou hrál na jezeře a uviděl jsem svůj odraz. Chtěl jsem si hrát s ním, jenže on se rozsypal. Tak jsem si moc přál, abych měl odrazy, hodně odrazů, s kterými bych si mohl hrát. A stalo se to."

Vyskočil a lehce poklusem opsal pravidelný kruh, zanechávaje za sebou své strnulé fantomy - černé, bílé, žluté, rudé - a nakonec se posadil doprostřed a hrdě se kolem sebe rozhlédl. A musím říct, že to byla podívaná za všechny peníze - nahatý kluk v písku a kolem něj tucet jeho různobarevných sochařských portrétů v nevidaných pózách.

"Fenomenální," protáhl jsem uzně a významně pohlédl na Majku, abych ji tak vybídl k nějakému příspěvku do diskuse. Jenže ona zase nic, jen zakaboněně zírala na fantomy, které se kolébaly, pomalu tály a šířily kolem sebe čpavkový pach.

"Už pokolikáté se vás chci zeptat, proč se do tohohle pořád balíte," dotkl se mého kožichu a pořádně škubl za spodní lem.

"To je oděv," vysvětlil jsem.

"Oděv," opakoval jako ve snu. "Ale proč?"

Vyložil jsem mu, co je to oděv. Nejsem Komov. V životě jsem nikdy nic nepřednášel, zvláště pak o oděvech. Bez falešné skromnosti však musím zdůraznit, že lekce měla úspěch.

"A to jsou všichni lidé oblečení?" zeptal se ohromený Špunt.

"Všichni," prohlásil jsem pevně, především proto, abychom s touto otázkou skoncovali. Totálně jsem nechápal, co ho na tom tolik záráží.

"Ale lidí je přece hodně! Kolik jich je?"

"Patnáct miliard."

"Patnáct miliard," opakoval po mně, vztyčil ukazovák bez nehtu do výše obličej a začal ho ohýbat a zase narovnávat.

"Patnáct miliard!" řekl a rozhlédl se po svých již zpola zmizelých fantomech. Jeho oči nápadně potemněly. "A všichni oblečení... Co ještě?"

"Nerozumím."

"Co ještě dělají?"

Nabral jsem do hrudi dostatek vzduchu a začal mu líčit, co dělají lidé. Je to možná zvláštní, ale doposud jsem se tímto problémem ještě nikdy neobíral. Obávám se, že jsem ve Špuntu vyvolal dojem, jako by se lidstvo většinou věnovalo záležitostem souvisejícím s kybertechnikou. Ačkoli to snad pro začátek není tak špatné, řekl jsem nakonec. Špunt se sice nekymácel a nenadskakoval tolik jako při Komovových přednáškách, ale fakt je, že mi naslouchal jako uhranutý. Když jsem konečně přestal, byl jsem z vlastní usilovné snahy poskytnout mu základní představu o pozemském umění dokonale popletený a málem jsem si zoufal nad vlastní neschopností, ale on okamžitě položil další otázku.

"Tolik práce," míní málem soucitně. "Tak proč jste přišli sem?"

"Majko, zkus to teď ty," žadonil jsem osípile. "Nos už mám zmrzlý jako kus ledu..."

Odcizeně si mě změřila, ale pak se přece jen pustila do liknavého a podle mého názoru beznadějně nezáživného líčení projektu Archa, v tuto chvíli už blahé paměti. Dlouho jsem to nevydržel, začal ji skákat do řeči a pokoušel jsem se oživit toto téma barvitými detaily, co chvíli jsem svou málo úspěšnou kolegyni opravoval, až se nakonec ukázalo, že zase mluvím sám. Považoval jsem za nutné uzavřít tento svůj další řečnický výstup mravním ponaučením.

"Jistě vidíš sám, co se tu děje. Pustili jsme se do velké věci, ale jakmile jsme přišli na to, že tvoje planeta už obyvatele má, ihned jsme od toho záměru upustili."

"Takže lidé se umějí dovědět, co bude?" zeptal se Špunt. "To se mi nezdá. Kdyby to lidé uměli, už dávno by odsud odešli."

Nezmohl jsem se na žádnou odpověď. Téma mi připadalo příliš choulostivé.

"Víš co, Špunte, pojďme si něco zahrát," změnil jsem tón. "Aspoň uvidíš, jak zajímavé mohou být hry s lidmi."

Mlčel. Sveřepě jsem zakoulel očima na Majku - co blázní, proboha, přece mě nenechá vláčet celý kontakt na mém vlastním hrbu!

"Pojď si něco zahrát, Špunte," podpořila mě bez sebemenšího náznaku zápalu či zájmu. "Nebo tě povozím v létacím přístroji, když budeš chtít."

"Můžeš létat vzduchem," chytil jsem se toho, "a všechno zůstane dole pod tebou - hory, bažina, ledovec."

"Ne," odpověděl lhostejně. "Lítání je příliš obyčejný zdroj spokojenosti. To umím sám."

Až jsem nadskočil.

"Jak to myslíš - sám?!"

Tvář se na okamžik zčernala, ramena se zvedla a zase klesla.

"Nemám slova," řekl. "Když chci, tak lítám..."

"No tak leť," uniklo mi bezděky.

"Teď nechci," odsekl netrpělivě. "Protože mi dostatek spokojenosti přinášíte vy." Vyskočil. "Chci si hrát. Ale kde?"

"Poběžme k lodi," navrhl jsem mu.

Výrazil nervy drásající kvíl, a než duny stačily udusit ozvěnu, už jsme se o závod drali křovinami. Nad Majkou jsem zlomil hůl - ať jedná, jak sama uzná za vhodné.

Špunt klouzal mezi keři jako sluneční prasátko. Pokud mohu soudit, nezachytil cestou za jedinou větvičku a patrně se ani jednou nedotkl nohama země. Já to ve svém kožichu s elektrickým ohřevem bral hlava nehlava jako tank, jen to kolem mě praštělo. Stále jsem se snažil ho dohnat, ale mátlý mě fantomy, které v pravidelných intervalech zanechával tu i onde. Za pásmem křovin na mě čekal. Zeptal se: "Stává se ti to taky někdy? Že se vzbudíš a víš, že jsi zrovna něco viděl. Někdy jsou to věci, které dobře znám. Třeba jak lítám. A někdy je to docela nové, věc, jakou jsem ještě nikdy neviděl."

"Stává," přisvědčil jsem a polkl naprázdno. "Říká se tomu sen. Prostě spíš a zdají se ti sny."

Dál jsme pokračovali volným vycházkovým tempem, někde daleko za námi si cestu houštinami klestila Majka.

"Kde se to bere?" zeptal se Špunt. "A co to je - sny?"

"Nevšední kombinace všedních dojmů," ocitoval jsem naučenou definici.

Samozřejmě nic nechápal a mně nezbylo, než proslovit ještě jednu přednášku, tentokrát o tom, co jsou to sny, jak vznikají, k čemu jsou dobré a jakou by měl člověk smůlu, kdyby sny nebyly.

"Sssicilská žežulka! Ale stejně nerozumím, jak mohu ve snu vidět něco, co jsem nikdy předtím neviděl."

Majka nás dohnala a mlčky se k nám připojila. "Například?" zeptal jsem se.

"Někdy se mi zdá, že jsem strašně obrovský, že přemýšlím, že otázky přicházejí jedna za druhou, velice obsažné, výrazné, podivuhodné otázky, a já hned nalézám odpovědi, přímo zázračné odpovědi, a přitom rovnou vím, jak se z otázky utváří odpověď. A to je největší spokojenost, jakou znám, když se z otázky utváří odpovědi. Ale když se probudím, nepamatuji si ani otázky, ani odpovědi. Pamatuji si jen tu spokojenost."

"Mnojo," zareagoval jsem neurčitě. "Zajímavý sen. Ale vysvětlit ti ho neumím. Zeptej se Komova. Ten ti to možná vyloží."

"Komov... Co je to Komov?"

Nezbylo, než vyložit mu systém našich jmen. To už jsme obcházeli bažinu a otevřel se nám pohled na loď a přistávací plochu. Když jsem skončil, Špunt zničehonic vyhrkl:

"To je zvláštní. To se mi ještě nikdy nestalo."

"Co?"

"Že bych něco v sobě chtěl a nešlo to."

"A co chceš?"

"Chtěl bych se rozdělit na dva. Teď jsem sám a chtěl bych, abychom byli dva."

"Hochu zlatá," zakroutil jsem hlavou, "ono není o co stát. To je přece nemožné."

"A kdyby to možné bylo... Bylo by to dobře, nebo špatně?"

"Samo sebou špatně," ujistil jsem ho. "Zatím asi úplně nechápu, co chceš říct. Dokážu si představit, že bys byl roztržen na dva kusy. To je úplně špatné. Dá se taky duševně onemocnět a říká se tomu rozpolcení osobnosti. Což je taky zlé, ale dá se to napravit."

"A bolí to?" zajímalo Špunta.

Došlápli jsme na perforovanou plochu letiště. Tom už se nám valil v ústřety, hnál před sebou míč a radostně blikal signálními světly.

"Už toho nech," snažil jsem se tuto debatu uzavřít. "Takhle jsi taky formát."

"Ale ne, nejsem formát," nesouhlasil Špunt, jenže to už jsme se ocitli v Tomově moci a strhlo se něco nevidaného.

Ze Špunta se jako krupobití vyvalily otázky. Nestačil jsem odpovídat. Tom nestačil plnit pokyny. Míč se ani pořádně nestačil dotknout země. Jen Špunt stačil všechno.

Pro nezaujatého diváka to asi musela být náramná legrace. A ona to pro nás taky legrace byla, taková, že život znovu vjel i do Majky. Asi jsme vypadali na rozdováděné výrostky, kteří zdrhli z vyučování na oceánskou pláž. Nejdřív v tom byla jistá křeč, vědomí, že tu nejsme pro zábavu, že pracujeme, ale pak to samo od sebe upadlo v zapomnění. Zůstal jen míč, který vám letí rovnou do tváře, a nadšení z každého úspěšného úderu, a vztek na toho nešiku Toma, a zvonění v uších z bujarého pokřiku a ostrý, sekaný Špuntův smích, dětský a bezstarostný smích, který jsme tehdy slyšeli poprvé...

Byla to zvláštní hra. Špunt si nová a nová pravidla vymýšlel přímo v jejím průběhu. Rychle vyšla najevo jeho hráčská kuráž a vášeň, nevynechal jedinou příležitost, kdy nám mohl demonstrovat svou fyzickou převahu, sám nás tlačil do nesmlouvavého zápolení a jaksi samo sebou se stalo, že nakonec hrál on sám proti nám třem a naše trojice přesto neustále prohrávala. Nejdřív vítězil proto, že jsme ho nechávali. Pak vítězil, protože jsme nerozuměli jeho pravidlům. Pak jsme pravidla pochopili, ale mně a Majce překážely kožichy. Pak jsme si řekli, že Tom je hrozný nemotora a vyhnali jsme ho. Majka se do hry opřela s plnou vervou, já také nechával na improvizovaném hřišti celé srdce, a přesto jsme ztráceli bod za bodem. Nebylo v našich silách si s tím bleskurychlým čírtětem poradit - chytil každý míč, sám střílel velice tvrdě a přesně, pobouřeně ječel, když někdo držel míč v rukou déle než vteřinu, dokonale nás mátl svými fantomy a ještě hůř schopností prostě zmizet a prakticky ve stejném okamžiku se objevit na zcela jiném místě. Přesto jsme se nevzdávali, pot z nás jen lil, dech jsme sotva popadali, řvali na sebe, a to dost neurvale, ale bili jsme se jako lvi. A najednou všechno skončilo.

Špunt se zastavil, ještě doprovodil kutálející se míč pohledem a sedl si do písku.

"To bylo krásné," řekl. "Nikdy bych býval netušil, že může být něco tak krásného."

"Tak co!" křikl jsem příškrčeně. "Máš toho dost, Špunte?"

"Ne. Vzpomněl jsem si. Nemůžu zapomenout. Nepomáhá to, žádná spokojenost nepomáhá. Už mě do hry nevolej. Je mi zle, ještě hůř. Řekni mu, aby přemýšlel rychleji. Roztrhnu se na dva kusy, jestli na to rychle nepřijde. Uvnitř mě všechno bolí, chtěl bych se roztrhnout, ale bojím se. Tak mi to zatím nejde. A když mě to bude bolet moc, přestanu se bát. Ať myslí rychle."

"Co blázníš, Špunte! Ty bys mě teda dojal!" zahučel jsem zničeně. Neměl jsem zdání, co se v něm odehrává, ale viděl jsem, že je na tom opravdu bídě. "Pusť to všechno z hlavy. Nejsi zkrátka na lidi zvyklý. Musíme se setkávat častěji, víc si hrát..."

"Ne," řekl Špunt a vyskočil. "Už nepřijdu."

"Ale proč?" zakřičel jsem polekaně. "Vždyť to bylo tak senzační! A bude to ještě lepší, jsou i jiné hry než s míčem... Třeba s obručí, s křídly..."

Pomalou odcházel.

"Nebo takové šachy!" div jsem se samou snahou nepřetrhl. "Víš, co jsou to šachy!" hulákal jsem mu do zad. "To je geniální hra!"

Zvolnil. S trochu udýchaným nadšením jsem mu začal vysvětlovat pojem šachy - obyčejné šachy, třírozměrné šachy, n-rozměrné šachy... Stál, poslouchal a zíral někam stranou. Když jsem byl u konce s šachem, přešel jsem na pokari.

Horečně jsem si vybavoval všechny stolní a další příbuzné hry, které jsem znal.

"Ano," řekl Špunt. "Tak přijdu zas."

A - tentokrát neočekávaně co noha nohu mine - krácel k bažině. Chvilí jsme ho mlčky provázeli pohledy a pak za ním Majka křikla: "Špunte!", najednou se rozběhla, dohnala ho a srovnala s ním krok. Sebral jsem svůj kožich, našel i Majčin a nerozhodně se vydal za tou podivnou dvojicí. V duši jako by se mi usadil nějaký kal, a já nechápal, čím to může být. Na první pohled se mohlo zdát, že je všechno v pořádku - Špunt slíbil, že zase přijde, což znamená, že k nám aspoň trochu přilnul, znamená to, že mimo naši společnost je mu hůř než s námi... Zvykne si, přesvědčoval jsem se v duchu. To nic, to přejde a on si zvykne... Všiml jsem si, že Majka stojí a Špunt se plouží dál. Otočila se a rozběhla se ke mně. Podal jsem jí kožich a zeptal se:

"Tak co?"

"Všechno je v pořádku." Oči měla průzračné a zvláštně, odhodlaně odevzdané.

"No, když si to proberem kolem a kolem, tak bych řekl..." Zmlkl jsem. "Majko...! Tys někde ztratila třetí oko!"

"Neztratila," ujistila mě.

POCHYBY A ROZHODNUTÍ

Špunt odcházel na západ, přes duny a houštiny rovnoběžně s pobřežím. Zpočátku ho třetí oko plně zaměstnávalo a provokovalo. Co chvíli se zastavoval, obruč si stahoval, obracel ji v rukou a na našich monitorech se míhalo jednou bledé nebe, pak zase namodralé zelená škraboškovitá tvář, či písek potažený jiním. Když se členky nabažil, nechal ji na pokoji. Těžko říct, zda se pohyboval jinak než obvykle, nebo si třetí oko nasadil ke straně, ale dojem vznikl takový, jako by objektiv nemířil přímo po směru chůze, ale mírně doprava. Po obrazovce trhaně proplouvaly jednotvárné písečné přesypy, prokřehlé keře, tu a tam jsme zahlédli šedavé vrcholky hor či náhle se zjevící černou pláň oceánu se típytivými ledovci na obzoru.

Řekl bych, že Špunt se jen tak potuloval - bloumal bez cíle, kam ho oči vedly, ale možná se snažil dostat co nejdál od nás. Několikrát vystoupil na vysokou dunu a díval se zpátky k lodi. Na obrazovce se objevoval oslnivě bílý kužel naší ER-2, stříbrná stuha ranveje, oranžový Tom, osiřele přilepený ke stěně nedostavěné meteostanice. My jsme ho ovšem na panoramatické obrazovce neobjevili.

Asi po hodině chůze náhle zabočil k horám. Slunce se v této fázi opíralo přímo do objektivu a jeho rozlišovací schopnost se zhoršila... Duny se postupně vytratily, Špunt volně procházel řídkým lesíkem, překračoval shnilé větve, klíčkoval mezi pokroucenými kmeny se zpola sloupanou skvrnitou kůrou, po hnědé hlíně napité ledovou vláhou. Jednou se vyškrábal na osamělý žulový balvan, chvíli se rozhlížel, pak seskočil dolů, zvedl ze země dva černé oslizlé pahýly a šel dál, tu a tam klapaje klacky o sebe. Ten klapot se zpočátku zdál chaotický, nahodilý, ale pak jím prostoupil snad bzukot, snad hodně vysoký hukot. Tento nepřetržitý a nepříjemný zvuk byl stále hlasitější. Nejspíš ho vyluzoval sám Špunt, těžko říct, zda šlo o píseň, či o samomluvu.

S touto zvukovou kulisou dál procházel mezi stromy a stále častěji narážel na hromádky drobných kamenů, valouny porostlé lišejníkem a obrovské úlomky nějakých skal. Na obrazovce se znenadání objevilo jezero. Špunt ani na okamžik nezaváhal, vstoupil do něj, pár vteřinek jsme viděli hladinu probuzenou jeho vpádem a pak obraz pohasl a zmizel - Špunt se ponořil.

Byl pod vodou velmi dlouho a já už se strchoval, že miniaturní vysílač utopil, takže nic neuvidíme, ale asi tak za deset minut se obraz, tentokrát kalný a rozmazaný, ukázal znovu. Nejdřív jsme nedokázali rozeznat vůbec nic, až posléze v pravé části monitoru zaskvítila světlejší skvrna, a z té se vyklubal obrázek dlaně s mrskající se nestvůrnou pantskou rybičkou.

Když se objektiv oka osušil dokonale, ukázalo se, že Špunt běží. Přímě na nás se řítily kmeny stromů, aby v poslední chvíli uskakovaly vpravo či vlevo. Uháněl jako vítr, ale dusot ani zrychlený dech nebylo slyšet - jen šumění větru - a za propletencem větví se míhalo studené slunce. A najednou se stalo cosi, co zpočátku bylo mimo naše chápání - Špunt se nárazem zastavil před šedým balvanem a po lokty do něj ponořil ruce.

Třeba tam byl dobře zamaskovaný otvor, to nevím. Spíš bych myslel, že ne. Když ruce po několika vteřinách vyprostil, byly černé a lesklé, a ten černý lesk těžce kanul z konečků prstů a s jasným a mokřým plácnutím dopadal na zem... Ruce se ze zorného pole objektivu ztratily a Špunt běžel dál.

Zastavil se před bizarní stavbou připomínající šikmou věž; chvíli mi trvalo, než jsem si v hlavě srovnal, že je to havarovaný Pelikán. Konečně jsem viděl na vlastní oči, jak strašlivě ho havárie zdemolovala a co s tou hromadou trosek udělala dlouhá léta na této planetě. Nebyla to příjemná podívaná. Špunt se pomalu blížil k vraku, nahlédl do rozšklebené propasti hlavního průlezu (obrazovka se na okamžik ponořila do hluboké tmy), a stejně pomalu obešel nešťastnou loď kolem dokola. Znovu se zastavil u vchodu, zvedl ruku a přiložil černou dlaň s roztaženými prsty k boku prožranému korozi. Stál tak asi minutu, znovu se ozval ten bzukot a hučení a já bych býval přísahal, že zpod štíhlých prstů stoupají paprsky modravého dýmu. Konečně ruku sundal a o krok ustoupil. Na zčernalém mrtvém plášti bylo jasně znát zřetelný plastický otisk - chlapecká ruka s roztaženými prsty.

"A vy moji čížci v čoočce!" pronesl sytý baryton.

"Zvonečku!" vystřídal ho ženský hlas.

"Ziko!" ozval se mu baryton téměř septem. "Zikuško!"

Kojenecký pláč.

Otisk dlaně, prudce odskočil stranou a zmizel. Po obrazovce ubíhalo horské úbočí - žula zbrázdněná puklinami, staré splazy a mrtvé kamenopády, ostrohranná drť, která na lomech oslnivě jiskřila, neduživý travnatý porost, hluboké, neproniknutelně temné průrvy. Špunt stoupal do strmého svahu, viděli jsme jeho ruce, jak se zachytávají za výstupky a zrnité kameny, terén v houpavém rytmu kroků zmizel pod spodním okrajem obrazovky, akustika přenášela chlapcův hlučný, ale rovnoměrný dech, pohyb se zrychlil a získal na pravidelnosti, všechno se mi před očima zamíhalo, svah se najednou propadl někam stranou a dolů a my zaslechli ostrý a chraptivý Špuntův smích, který skončil stejně nenadále, jako začal. Špunt letěl, o tom nebylo pochyb.

Na obrazovce zářilo šedofialové nebe, jen při jednom okraji nejasně pulsovaly nějaké kalné poloprůhledné cáry, něco jako potřhaná záclona. Napříč přeplulo světle šedé slunce, uprášená záclona všechno zakryla a hned zase zmizela.

Vlevo dole jsme teď mohli sledovat náhorní plošinu přikrytou šedým oparem, příšerné šrámy propastných soutěsek, nepravděpodobně ostré skalní štíty zakované do věčného sněhu - mrtvý, rozpukaný a naježený neradostný svět, táhnoucí se jistě daleko za obzor. A viděli jsme mohutné lakově lesklé Špuntovo koleno zavěšené nad prázdnem, a také jeho ruku, pevně třímající hmatatelné nic. Mám-li být upřímný, v tu chvíli jsem přestal věřit vlastním očím a radši jsem se podíval, zda je naše technika v pořádku. Byla. Vanderhoose byl z právě uviděného taky celý tumpachový.

Majka nedůvěřivě mhouřila oči a kroutila krkem, jako by jí vadil límeček. Jen Komov byl ledově klidný a nehybný - opřel se lokty o panel pod monitory a bradu si pohodlně uložil na propletené prsty.

Špunt mezitím už padal k zemi. Kamenitá poušť se nezadržitelně blížila, lehce se natáčela kolem neviditelné osy a už bylo jasné, kam se ta osa noří - do černé praskliny, která roztínala hnědou kamenitou pláň. Prasklina rostla,

rozestupovala se, její okraj ozářený sluncem se zdál hladký a dokonale kolmý a na to, že by snad bylo k zahlédnutí její dno, nebylo ani pomýšlení - panovala tam naprostá tma. A do té tmy se náš Špunt střemhlav zřítíl: obraz zmizel, Majka otočila knoflíkem rozlišovače až na doraz, ale ani maximální rozlišení neukázalo nic než neztetelné čurkovité šedé proužky svisle přetínající obrazovku. Po chvíli Špunt vyrazil pronikavý skřek a pohyb ustal. "Zabil se!" málem jsem vykřikl hrůzou. Majka mi bolestivě sevřela zápěstí.

Na monitorech se nejasně rýsovaly nějaké matné nepohyblivé útvary a slyšet bylo velmi zvláštní zvukovou kulisu - žbluňkání, ochraptělé kuňkání a sykot. Z mlh se vynořila známá silueta černé ruky a zase se ztratila. Útvary se daly do pohybu, střídaly se v pomalém sledu, kuňkání a žbluňkání periodicky sílilo a zase utichalo... Co si krátce zavýlo a to vytí vyvolalo mnohonásobnou ozvěnu. "Přepněte na infravidění," rozdrtil mezi zuby Komov. Majka doslova skočila po ovládacích prvcích infravidění. Obrazovka sice zesvětlala, ale já stejně jako předtím nic konkrétního nerozlišoval. Všechno zaplavila fosforeskující mlha. Pravda, tohle nebyla obyčejná mlha, dala se v ní vytušit jistá struktura, bylo to něco jako řez živou tkání při pohledu přes rozostřený mikroskop, a v této strukturované mlhovině se místy daly tušit světlejší sraženiny a shluky pulsujících zrn; to vše jako by viselo ve vzduchu, někdy se to docela ztrácelo a pak zase vynořovalo a Špunt tím procházel, jako by to nebylo nic reálného. Šel se svítícíma rukama nataženýma před sebe a kolem to šplouchalo, sípělo, zurčelo a zvučně tikalo.

Šel dlouho a my jsme si ani neuvědomovali, že ta struktura vybledá, rozplývá se a že na obrazovce zůstává jen mléčný svit a sotva patrný obrys roztažených chlapcových prstů. Až nakonec zastavil. Zjistili jsme to především díky tomu, že zvuky se přestaly přibližovat a vzdalovat. Ale byly stále stejné. Celá lavina, celý vodopád zvuků. Ochraptělé hluky, basový brum, seškrcené popiskování..., něco šťavnatě kanulo a dopadalo se zvonivými cákanci... Jemné vibrace, skřípot, měděné hřmění... A nakonec klidnou mléčnou září prostoupily temné skvrny, desítky temných skvrn, velkých i malých; nejdřív je skoro nebylo vidět, obrysy se překreslovaly jen pomalu, ale potom se začaly podobat čemusi důvěrně známému - až jsem si nakonec definitivně ujasnil, co to je... Bylo to naprosto vyloučeno, ale já už se té myšlenky nemohl zbavit. Lidé. Desítky, stovky lidí, nějaký dav, pravidelně uspořádané zástupy, viděné z mírného nadhledu... A pak se to stalo. Na pouhý zlomek okamžiku se obraz dokonale vyjasnil. Ostatně - ten zlomek byl příliš kratičký na to, aby se cokoli dalo identifikovat. Hned nato se nám až do mozku zaryl zoufalý výkřik, obraz se převrátil a zmizel nadobro. Celý tenhle výjev však překryl nepřítelny Komovův řev: "Proč jste to udělala?"

Obrazovka byla neživá. Komov už nepřirozeně zpřímá stál a zaťatými pěsti se opíral o pult. Díval se na Majku. Zdála se mi bledá, ale klidná. Také vstala a nehnutě zírala Komovovi do očí. Mlčela.

"Co se stalo?" dotázal se nejistě Vanderhooze. Taky nic nechápal.

"Buď jste nezodpovědná výtržnice, nebo..." Komov už se ovládl. "S okamžitou platností vás vylučuji ze skupiny pro kontakt. Zakazuji vám opouštět loď, vstupovat do velína a na stanoviště SAP. Běžte pryč."

Majka stejně jako předtím nevydala ani hlásku, otočila se a odešla. Bez dlouhého otálení a uvažování jsem se rozběhl za ní.

"Popove!" zastavil mě ostře Komov.

Strnul jsem.

"Prosím, vyšlete do Centra tento záznam. Spěšně!"

Hleděl mi málem až pod šedou kůru mozkovou a já se cítil prabídně. Takového Kornová jsem nezažil ještě nikdy.

Takovýto Komov měl neoddiskutovatelné právo nařizovat, ukládat domácí vězení a vůbec potlačovat jakýkoli pokus o rebelii už v zárodku. Obával jsem se, abych se už v příští vteřině nerozpadl na dva kusy. Jako Špunt, šlehlo mi hlavou.

Vanderhooze si odkašlal a pronesl:

"Tedy...Gennadiji. Co kdybychom to nevysílali do Centra, ale rovnou na základnu... Gorbovskij už je přece na základně. Nebylo by lepší postoupit poslední zprávy tam, co o tom soudíte?"

Komov ještě stále propaloval očima mou maličkost. Ty oči v uzoučkých stílnách mezi víčky připomínaly ledové krystalky.

"Ano, samozřejmě," přikývl, jako by se nic nedělo. "Kopii na základnu, Gorbovskému. Děkuji za upozornění, Jakove. A vy můžete začít, Stasi."

Co mi zbývalo? Ale nelíbilo se mi to ani trochu. Kdybychom nosili brigadýrky, jako to bývalo zastará, otočil bych si ji štítkem dozadu. Jenže jsem žádnou brigadýrku neměl, tak jsem se omezil jen na to, že jsem se při vytahování kazety z rekordéru vyzývavě zeptal:

"A co tak strašného se vlastně stalo? Co vám udělala?"

Komov byl zticha. Už znovu seděl, okusoval si spodní ret a prsty bubnoval do opěradla křesla. Vanderhooze roztáhl licousy do vějířků a také vyčkávavě sledoval tázaného.

"Zapnula reflektor," odpověděl mi konečně.

Nic mi nedocházelo.

Komov nedodal už nic, jen ukázal na utopenou klávesu před sebou.

"Jo tak!" protáhl pobouřeně kapitán.

Kdežto já neřekl nic. Já vzal kazetu a šel si po svých. Musel jsem uznat, že tady není co dodat. Lidé kolikrát s popraskem a ostudou z vesmíru vyletí za mnohem bezvýznamnější poklesky. Majka zapnula havarijní záblesk zabudovaný do obruče třetího oka. Uměl jsem si představit, jaké to asi pro obyvatelstvo jeskyně, uvyklé věčné tmě, muselo být, když se v té temnotě byl jen na okamžik rozsvítilo malé sluníčko. Průzkumník, který ztratí vědomí, se podle tohoto záblesku dá vyhledat z oběžné dráhy, a to dokonce i na osvětleném povrchu planety... dokonce i pod lavinou hlíny a kamene... nebo třeba... Jeho záblesk totiž obsáhne celé vlnové spektrum. Ještě jsem neslyšel o případu, že by se nepodařilo tímto zábleskem zaplašit i ty nejdivočejší a nejkrvelačnější živočichy. I tachorg, o němž je známo, že se nelekne ničeho, při záblesku překotně brzdí a snaží se co nejrychleji zastavit svůj nezadržitelný cval... Ta ženská se snad zbláznila,

pomyslel jsem si unyle. Přeskočilo jí... Ale zachoval jsem tvář a už u vysílačky jsem jen tak mimochodem podotkl:

"No bože! To se stane, že se člověk splete a zmáčkne něco jiného..."

"No ano, skutečně," přidal se ke mně rozšafa Vanderhoose. "Takhle to asi bylo. Zřejmě chtěla rozsvítit infračervený reflektor... Tlačítka jsou hned vedle sebe... Co o tom soudíte, Gennadiji?"

Komov mlčel. Něco kutil na pultu před sebou. Ani dívat se na něj jsem nehodlal. Uvedl jsem do chodu vysílací automat a demonstrativně se odvrátil.

"Je to samo sebou nepříjemné, moc nepříjemné," huhlal nejistě Vanderhoose. "To jsou mi patálie... Opravdu, tohle by se nakonec mohlo promítnout i do... Svévolný aktivní zásah... A pro ně nic příjemného... Hm... poslední dobou jsme všichni trochu přetažení, Gennadiji. Není divu, že se to děvče přehlédlo... Abych pravdu řekl, sám jsem uvažoval, jak to udělat... aby byl obraz poněkud jasnější... Nebožáček Špunt. Řekl bych, že to on tak zavřeštěl..."

"Tady je to," přerušil ho Komov. "Račte se pokochat. Tři a půl okénka na záznamu..."

Zaslechl jsem kapitánovo rozpačité funění. Neudržel jsem se a ohlédl se po nich. Za jejich hlavami skloněnými k sobě nebylo nic vidět, a tak jsem vstal a přistoupil až za jejich záda. Na obrazovce se ukázalo to, co jsem zahlédl v poslední chvíli, ale nestačil to strávit. Obraz byl jasný, ostrý a kontrastní, ale já stejně netušil, co má tohle znamenat. Bylo tam plno lidí. Spousty černých, naprosto stejných figur, rozestavěných šachovnicově po obrovském prostranství. Vypadalo to na nějaké rozlehlé, dobře osvětlené náměstí. Přední postavy byly dost velké, ty v dalších řadách se v souladu se zákony perspektivy postupně zmenšovaly. Ba co víc, rady se zdály nekonečné a někde v dále se spojovaly v jednolitě černé pruhy.

"To je Špunt," pronesl Komov. "Poznáváte ho?"

Konečně mi svítl - no ano, je to Špunt, bezpočtukrát zopakovaný ve statisících zrcadel.

"Vypadá to na mnohonásobný odraz," usoudil váhavě Vanderhoose.

"Odraz...", zahučel nespokojeně Komov. "A kde v tom případě máte odraz toho záblesku? A kde je Špuntův stín?"

"To nevím," přiznal se poutivě kapitán. "Máte pravdu, nějaký stín by tam být měl."

"A co si o tom myslíte vy, Stasi?" otočil se Komov ke mně.

"Nic," odušil jsem skoupě a vrátil se na své místo.

Ve skutečnosti jsem pochopitelně uvažoval, až se mi ze závitů kouřilo, ale nic jsem vymyslet nedokázal. Ze všeho nejvíc mi to celé připomínalo formalistickou perokresbu.

"Tak, tak, moc jsme se toho nedověděli," uzavřel Komov. "Ani ten příslovečný srsti chomáč nestojí za řeč..."

"Jedanečku...", zalamentoval tiše Vanderhoose, ztěžka se zvedl a někam zmizel.

Nejradši bych býval taky vypadl a šel se podívat, co je s Majkou. Pohlédl jsem na chronometr - do skončení relace zbývalo ještě takových deset minut. Za mými zády šustil papíry Komov. Pak se jeho ruka natáhla přes mé rameno a na pult přede mně dolehl modrý blanket s textem dalšího radiogramu.

"To bude moje oficiální vyjádření," řekl mi. "Jakmile doběhne záznam, odešlete tohle."

Přečetl jsem si těch několik řádek:

ER-2, Komov - základna, Gorbovskému, kopie Centrum, Baderovi. Zasiláme záznam pořízený minitelevizním vysílačem typu TO. Nositel Špunt, záznam byl pořizován od 13,46 do 17,02 palubního času. K neplánovanému ukončení došlo v důsledku nenadálé iniciace havarijního záblesku, způsobené mou nedbalostí. Situace v dané chvíli nepřehledná.

Nejdřív jsem si řekl, že špatně rozumím a přečetl jsem si text ještě jednou. Ohlédl jsem se na Kornova. Už zase dřepěl v předešlé poloze s bradou zapřenou do propletených prstů a díval se na panoramatickou obrazovku. Nemůžu říct, že by mě snad zalila vlna vřelého vděku. Ne, to se nestalo. Na něco takového jsem k tomuto člověku choval příliš málo sympatií. Ale jinak - komu čest, tomu čest. V podobné situaci se jen málo lidí dokáže zachovat tak rozhodně a přitom prostě. A nesejde na tom, proč se tak zachoval: jestli proto, že by mu snad bylo Majky líto (to sotva), nebo že by se zastyděl za svou přehnanou příkrost (což mi připadalo pravdě bližší), anebo nakonec proto, že patří k onomu typu vedoucích pracovníků, kteří přehmaty svých podřízených naprosto upřímně a nepředstíraně považují za své vlastní. V každém případě se Majčina černočerná vyhlídka na to, jak beznadějně vymizí ze všech vesmírných programů, nápadně projasnila, zatímco profesionální renomé samotného Kornová utrpělo dosti povážlivou trhlínu. Budiž, Gennadiji Jurjeviči, kdyby něco, tak tohle vám počítáme k dobru. Jelikož podobné skutky třeba všemožně podporovat. A s Majkou si to ještě proberem. Co jí to proboha napadlo! Copak je malá? Tady přece nejsme proto, abychom si tu hráli na maminku a na tatínka.

Automat cinkl a já se mohl zakousnout do Komovova hlášení. Vstoupil Vanderhoose, který před sebou postrkoval servírovací stolek. Naprosto nehluchě a s neobyčejnou grácií, která by dělala čest tomu nej kvalifikovanějšímu servískyberovi, postavil ke Komovovu pravému lokti podnos s talíři. Komov roztržitě poděkoval. Já si vzal sklenici tomatové šťávy, vypil ji a dopřál si ještě jednu. "A co salát?" otázal se dotčeně Vanderhoose. Zkroutil jsem hlavu přes rameno a oznámil do Komovových zad: "Jsem hotov. Můžu jít?"

"Ano," přivolil Komov, aniž by se obrátil. "Ale zůstaňte prosím na palubě."

V chodbě mi Vanderhoose důvěrně sdělil:

"Majka obědvá."

"Hysterka!" prskl jsem vztekle.

"Naopak. Řekl bych, že je klidná a spokojená. A ani stín nějakého pokání," ubezpečil mě kapitán.

Do jídelny jsme vstoupili společně. Majka seděla u stolu, jedla polévku a koukala do nějaké knížky.

"Těbůh, mukle," pozdravil jsem ji a posadil se i se sklenicí proti ní.

Majka zvedla oči od knížky a spříseženecky na mě mrkla.

"Jak se vede představenstvu?" informovala se nezávazným konverzačním tónem.

"Prodlévá v tíživém zadumání," řekl jsem a zkoumavě si ji prohlížel. "Momentálně uvažuje, jestli tě má hned pověsit na vratiráhně, nebo tě dopravit až do Doveru a tam tě nechat zakovat do řetězů."

"A co je na obzoru?"

"Zatím beze změn."

"Výborně," děla potěšeně, "teď už nepřijde nikdy."

Řekla to s jasným uspokojením. Oči měla veselá a stejně jako před pár hodinami ke všemu odhodlané. Usrkl jsem své rajčatové šťávy a zašilhal po Vanderhoozem - právě se svatouškovskou tváří pojídal můj salát. A já si to konečně uvědomil: však on náš pan kapitán velebí nebesa, že tomuhle tažení nemusí velet sám.

"Vypadá to na to, milá zlatá, že jsi nám celý kontakt překazila," řekl jsem.

"Ó já hříšnice," konstatovala stručně a znovu zabořila pohled do knihy. Jenže nečetla. Čekala na pokračování.

"Budeme doufat, že tak zlé to není," vmísil se do rozmluvy Vanderhooze. "Budeme doufat, že to je další drobná komplikace."

"Myslíte si, že se vrátí?" zeptal jsem se nevěřicně.

"Myslím, že ano," přikývl s povzdechem. "Přiliš rád pokládá otázky. A teď už se mu v hlavě jistě stačila vyrojít záplava nových." Dojedl salát a vstal. "Jdu na velín," oznámil nám. "Po pravdě řečeno, je to celé moc nepěkná historie. Já ti samozřejmě rozumím, Majko, ale v žádném případě tě neomlouvám. Takhle se nejedná, abys věděla..."

Neodpověděla a on se i se servírovacím stolkem důstojně vzdálil. Jakmile jeho kroky utichly, zeptal jsem se, veden snahou mluvit zdvořile, ale stroze:

"Udělalas to náhodou, nebo schválně?"

"Co máš na mysli?" získávala čas s očima zahloubanýma do knihy.

"Komov to totiž vzal na sebe," oznámil jsem jí.

"Jak na sebe?"

"Uvedl, že havarijný záblesk byl iniciován díky jeho nedbalosti."

"Jak šlechetné," pronesla uštěpačně a odložila knížku. "Opravdu velkomyslné gesto!"

"To je všechno, co mi k tomu můžeš říct?"

"A co bys asi tak chtěla? Upřímné doznání? Pokání? Slzičky do hrníčku?"

Znovu jsem usrkl šťávy. Zatím jsem se ovládal. "Především bych rád věděl, jestli to bylo náhodou, nebo úmyslně."

"Úmyslně. Čím ještě mohu sloužit?"

"Ještě bych rád věděl, pročs to udělala."

"Udělalas to proto, aby tenhle bezpříkladný skandál jednou provždy skončil. A dál?"

"Jaký skandál? O čem to mluvíš?"

"Protože to bylo odporné!" pronesla téměř nenávislně. "Protože to bylo nelidské. Protože jsem nemohla sedět s rukama v klíně a pozorovat, jak se ta odporná fraška postupně mění v tragédii." Knížku odhodila. "A neloupej po mně očima. Já nepotřebuji, aby se mě někdo zastával! Ach ach, jaká velkorysost! Jak je skvělý, ten oblíbenec doktora Mbogy! Stejně odejdu. Odejdu někam do školy učit děti, aby uměly včas chytit za ruku všechny tyhle fanatiky abstraktních představ a pitomečky, kteří jim přizvukují!"

Bůh je mi svědkem, že jsem měl dobrou vůli uchovat si až do konce vybraný, korektní postoj. Ale teď mi došla trpělivost.

"To je zpupnost!" vyhrkl jsem stěží hledaje slova. "Chováš se zpupně! Zpupně!"

Pokusil jsem se o ještě jeden doušek, ale ukázalo se, že sklenice je prázdná. Ani jsem si nevšiml, kdy jsem ji vlastně vypil. "A dál?" zeptala se s pohrdavým úsměskem. "To je všechno," ubezpečil jsem ji s očima ponuře zahleděnýma na prázdnou sklenici. Už jsem skutečně neměl co dodat. Všechnu municí jsem vystřelil. Asi jsem za Majkou nešel proto, abych se dobral příčin jejího jednání, ale abych jí vynadal.

"Pokud je to všechno, drahoušku, tak plav zpátky do velína a ocicmávej se tam se svým Komovem, jakož i se svým Tomem a veškerou další kybertechnikou. Protože my, pokud to ještě nechápeš, jsme jenom lidi a nic lidského nám není cizí."

Odstrčil jsem sklenici a zvedl se. Dál nebylo o čem mluvit. Měl jsem kamarádku, a tu kamarádku už nemám. Co se dá dělat, nějak to spolknem.

"Dobrou chuť," popřál jsem jí a na neohebných nohou vyšel na chodbu.

Srdce mi bušilo až v krku, rty se uboze třásly. Zamkl jsem se ve své kajutě, svalil se na postel a zabořil nos do polštáře. V hlavě mi trpkým a bezedným prázdňem kroužila, narážela do sebe a rozpadala se nevyřčená slova. Je to hloupé.

Hloupé, rozumíš? Prosím, já dokážu pochopit, že se ti celý ten nápad nemusí zamlouvat. Takových věcí, které se leckomu nezdaří, je na světě plno. Tebe sem koneckonců nikdo nezval, ocitla ses tu náhodou, tak se chovej, jak se od tebe očekává. Ty přece o kontaktech nemáš páru, ubytovatelko... Proto máš dělat to, co se od tebe žádá. Jakou ty můžeš mít představu o abstraktních ideách? A proč tě tolik rozčiluje, že jsou abstraktní? Dnes mohou ještě být abstraktní, kdežto zítra se dějiny zastaví, když je nezvládnem... No tak dobře, tak se ti to nelíbí. Ale to je snad jednodušší přestat na tom dělat... A přitom nám to tak ohromně klapalo, už jsme se s ním sblížili, však je to báječný kluk, ten Špunt, a hlavička, s tím by se daly hory přenášet! Ubytovatelko, ubytovatelko! A ty by sis chtěla říkat kamarádka... Teď nemám ani Špunta, ani kamarádku... Ale Komov je taky případ - nejdřív jede jako parní válec, s nikým se neporadí, jednu malíčkovost člověku pořádně nevysvětlí... Pročež pr, pánové, už nikdy žádné kontakty! Až tenhle blázeňec skončí, okamžitě si zažádám o přearžení na projekt Archa 2. Společně s Vadikem, s Tanou, s rozumbradou Ninon... Budu tam dřít jako soumar, žádné zbytečné řečičky a rozptylování, a hlavně žádné kontakty... Nepozorovaně jsem z těch úvah usnul a musel jsem chrápat tak, až pokličky nadskakovaly, jak říkával můj dědeček. Však jsem taky za

poslední dva dny naspal sotva čtyři hodiny. Vanderhoose měl co dělat, aby mě probudil do služby.

"Co Majka?" zeptal jsem se v rozespalosti, ale hned jsem se vzpamatoval. A kapitán se tvářil, jako by to býval neslyšel. Osprchoval jsem se, rychle se oblékl a běžel do velína. Z obrazovky svítily varhanovité praporece nad horami a od oceánu vanul silný vítr - trhal čapku mlhy nad horkým bahnem močálu, přišlapával zubožené keře do písku a odhazoval na pláž okamžitě mrznoucí chomáče pěny. Na přistávací ploše se osířele tyčil Tom, lehce skloněný proti větru. Všechny jeho signální návěsti oznamovaly, že se ocitl v prostoji, žádné další úkoly před sebou nemá a je připraven neprodleně splnit jakýkoli pokyn. Smutný výjev. Zapnul jsem vnější akustiku, asi minutu jsem poslouchal řev oceánu, svištění a vytí větru, drobné bubnování zmrzlých kapek do pláště lodi a zase jsem se odpojil.

Pokusil jsem se představit si, co asi teď dělá Špunt, vzpomněl jsem si na žhavou buněčnou mlhu, na rozplizlé hrudky světla, lépe řečeno nikoli světla, ale tepla, samozřejmě tepla, a na tu klidnou záři, na záhadné shromáždění odrazů, které žádnými odrazy nebyly... No co, asi je mu tam teplo, cítí se tam dobře, protože je tam zvyklý, a hlavně má o čem přemýšlet. Asi se vmáčkne do nějakého kamenného koutku a pracně se vyrovnává s křivdou, již se od Majky dočkal. ("Mam-ma." "Ano, zvonečku!" vzpomněl jsem si.) Ze Špuntova hlediska musí ta její skopičina vypadat jako šeredný podraz. Být na jeho místě, už bych mezi nás nikdy nepřišel... A jak se přitom chudák Komov zaradoval, když zjistil, že Majka Špuntovi nasadila třetí oko. "Jste pašák, Majko," pochválil ji. "Je to velmi slibná šance, já bych to teda nerisknul..." No a prosím, z takového nápadu by nakonec stejně nic nebylo. Konstruktéři toho dost nedomýšleli.

Rozhodně měli třetí oko vybavit stereooobjektivem, i když je fakt, že tenhle systém je určen pro zcela jiné účely... Něco jsme ale přece jen vyslídili. Třeba jak letěl. Jenže jakým způsobem se vznesl a letěl, proč letěl, na čem letěl...? A ta scéna u havarovaného Pelikána... Planeta neviditelných. Ano, asi by tu byly k vidění zajímavé věci, kdyby Komov povolil vypustit strážního průzkumníka. Kdoví, třeba to teď dovolí. I když - možná bychom se obešli i bez strážního průzkumníka a stačilo by všechno až po obzor prohmátat analyzačním lokátorem...

Zazpíval volací signál radiostanice. Zapnul jsem příjem. Neznámý hlas nesmírně zdvořile, řekl bych dokonce plaše poprosil, zda bych nemohl zavolat Kornová.

"Kdo ho volá?" zeptal jsem se nepříteliš přívětivě.

"Ale, jen jeden člen Komise pro kontakty. Nějaký Gorbovskij." Do slova a do písmene jsem padl na zadek. "Potřeboval bych prohodit pár slov s Gennadijem Jurjevičem. Doufám, že ho nebudu rušit ze spánku..."

"Hned to bude, Leonide Andrejeviči," zamumlal jsem. "Okamžiček, Leonide Andrejeviči..." A zbrkle jsem skočil po páčce interkomu. "Komov okamžitě na velín," zakoktal jsem. "Spěšný hovor se základnou!"

"Tak spěšné to zase není...", protestoval mírně Gorbovskij.

"Volá vás Leonid Andrejevič Gorbovskij!" dodal jsem slavnostně, aby sebou Komov trochu hodil.

"Mladý muži...", oslovil mě znovu Gorbovskij.

"Stanoviště obsluhuje Stas Popov, kybertechnik!" zahlásil jsem se. "Během mé služby se nic zvláštního nestalo!"

Gorbovskij se odmlčel a pak v rozpacích zabručel:

"Pohov..."

Ozval se zvuk chvatných kroků a do velína málem vběhl Komov. Tvář přepadlá, oči skelné, pod očima tmavé kruhy. Zvedl jsem se a pustil ho do křesla.

"Komov u aparátu," oznámil. "To jste vy, Leonide Andrejeviči?"

"Ano, já. Dobrý den...", pozdravil ho Gorbovskij. "Poslouchejte, Gennadiji, a nešlo by nějak udělat, že bychom se viděli? Jsou tu nějaké knoflíky..."

Komov po mně loupal očima a mé ruce se samy natáhly k panelu a zapnuly také vizor. My spojaři ho máme obvykle odpojený. Z mnoha důvodů.

"Výborně!" zaradoval se Gorbovskij. "Už vás začínám vidět!"

A na naší obrazovčičce se také rozsvítila tvář, kterou jsem znal z nesčetných portrétů a barvitých líčení - dlouhá, jakoby lehce promáčká tvář Leonida Andrejeviče Gorbovského. Pravda, na těch portrétech obvykle vypadal jako antický filozof, kdežto tentokrát byl tvářností mírně zapšklý, zklamaný a na jeho širokém kachním nose se k mému velkému údivu skvěl škrábanec - řekl bych, že čerstvý. Když se obraz uklidnil, poodstoupil jsem a jako myška se posadil na místo u svého pultu. Choval jsem neobyčejně silné podezření, že bych vzápětí mohl být zapuzen, a tak jsem se jal soustředěně obzírat okolí lodi drásané uragánem.

A Gorbovskij začal:

"Za prvé přijměte mé upřímné díky, Gennadiji. Prohlédl jsem si vaše materiály a musím vám sdělit, že je to něco naprosto výlučného. Je to přímo šíleně zajímavé. Je to vynalézavé, elegantní... bleskové..."

"Lichotíte mi," opáčil Komov úsečně. "Ale...?"

"Proč ale?" podivil se Gorbovskij. "Snad chcete říct, a', ne? Většina členů komise se přiklání k témuž názoru. Ani se nechce věřit, že jste tak obrovský kus práce stihli udělat za dva dny."

"To v žádném případě není moje zásluha," poznamenal suše Komov. "Prostě příznivé okolnosti, nic víc."

"Ale ne, to neříkejte," namítl živě Gorbovskij. "Jistě mi nechcete vyvracet, že jste předem věděl, s kým máte tu čest. A to není jednoduché - předvídat. A pak - byla tu vaše rozhodnost, intuice, energie..."

"Lichotíte mi, Leonide Andrejeviči," zopakoval Komov nepatrně zvýšeným hlasem.

Gorbovskij chvíli neříkal nic a pak se najednou docela tiše zeptal: "Gennadiji, jak si představujete další Špuntův osud?" Pocit, že teď hned, neodkladně, v jediném okamžiku, nejvyšším možným tempem a s rezolutností vylučující odpor, budu z velína vykázán, dostoupil vrcholu. Schoulil jsem se málem do klubíčka a přestal jsem dýchat. A Komov prostě řekl:

"Špunt bude prostředníkem mezi Zemí a zdejší civilizací."

"Rozumím vám," přikývl Gorbovskij. "Bylo by to nádherné. Ale co když ke kontaktu nedojde?"

"Leonide Andrejeviči," oslovil Komov svého váženého partnera drsně, "snad abychom začali mluvit přímo. Navrhuji,

abychom nahlas zformulovali všechno to, o čem oba uvažujem, a především to, čeho se obáváme. Snažím se Špunta proměnit v nástroj pozemšťanů. V zájmu tohoto cíle se všemi prostředky a zcela nelítostně, dá-li se to tak vyjádřit, snažím obnovit v něm člověka. Největší potíží spočívá v tom, že lidská psychika, hlavně náš vztah k vnějšímu světu, je domorodcům, kteří Špunta vychovali, svrchovaně cizí. A domorodci nás vytrvale zapuzují, nechťejí nás. Tímto základním postojem je skrz naskrz prosáknuto i chlapcovo vědomí. Naštěstí, nebo na neštěstí, jak se komu líbí, ponechali ve chlapcově osobnosti tolik lidského, že nám tím sami poskytli možnost pokusit se o jeho zpětné polidštění. Situace, v níž jsme se ocitli, je bezesporu kritická. Je to těžký konflikt a má představa východiska je riskantní, toho jsem si vědom, ale rozhodně je to konflikt řešitelný. Potřebuji skutečně už jen pár dní, abych Špunta připravil k nejdůležitějšímu kroku. Odhalím mu skutečný stav věcí, osvobodím jeho podvědomí a chlapec se beze zbytku stane naším spolupracovníkem. Vy si přece musíte uvědomovat, jakou cenu pro nás taková spolupráce má, Leonide Andrejeviči... Počítám se řadou obtíží a kolizních situací. To podvědomé přání, abychom odešli, se po zjištění, kdo vlastně je a jak se jeho život utvářel, může přetavit ve zcela uvědomělou snahu ochránit před námi svůj domov, své zachránce a vychovatele. Mohou vzniknout i jiné třetí plochy. Přesto jsem si jist, že dokážeme Špunta přesvědčit, jak užitečný by pro obě naše civilizace mohl být vztah rovnocenného partnerství, a co by on z tohoto vztahu mohl po celý život získávat, aniž by nějak ohrozil zájmy kterékoliv z obou stran. Že by mohl být na své zcela mimořádné postavení pyšný a že jeho další život by byl radostný a opravdu plný..." Komov se odmlčel. "Myslím, že jsme povinni toto riziko podstoupit. Podobný případ se nám už nikdy nenaskytne. Takové je moje stanovisko, Leonide Andrejeviči."

"Chápu," kývl Gorbovskij. "Znám vaše teorie a jsem si vědom jejich hodnoty... Umím si představit, ve jménu čeho se do tohoto rizika ženete. Jistě však se mnou budete souhlasit, že žádné riziko nesmí přesáhnout určitou mez. Pochopíte, že jsem od samého počátku byl na vaší straně. Věděl jsem, co dáváme všanc, až na mě kolikrát sahala hrůza, ale pořád jsem si říkal: Třeba to vyjde! Takové perspektivy, takové možnosti...! A také jsem si myslel, že stáhnout se můžeme vždycky. Kde by mě bývalo napadlo, že chlapec bude tak komunikabilní a že se během pouhých dvou dnů dostanem tak daleko." Gorbovskij udělal pauzu. "Jenže ke kontaktu nedojde, Gennadiji. Je třeba zatroubit k ústupu."

"Ke kontaktu dojde," zarputil se Komov.

"Nedojde," opakoval měkce, ale naléhavě Gorbovskij. "Určitě už sám moc dobře víte, že tentokrát jsme narazili na uzavřenou civilizaci. S rozumem, který se uzavřel do sebe."

"To není uzavřenost," namítl Komov. "To je kvaziuzavřenost. Sterilizovali celou planetu a zjevně ji v tomto stavu uměle udržují. Z neznámého důvodu zachránili a vychovali Špunta. A navíc jsou o lidstvu velmi obstojně informováni. Tomu já říkám kvaziuzavřenost, Leonide Andrejeviči."

"Podívejte se, Gennadiji, absolutní uzavřenost je vždycky jistý teoretický ideál. V praxi musí přirozeně vždy zůstat nějaká funkční aktivita směřující ven, dejme tomu prostě hygienická. A pokud jde o Špunta... Jsou to přirozeně všechno jen dohady, ale pokud je to civilizace dost stará, mohl se její humanismus posunout do roviny nepodmíněného sociálního reflexu, sociálního pudu. Dítě bylo zachráněno proto, že pro pospolitost je to přirozená potřeba..."

"To všechno je moc hezké," přerušil ho nepříteli zdvořile Komov, "ale na dohady není čas. Důležité je, že je to kvaziuzavřenost a že skulinky pro kontakt zatím stále zůstávají. Proces eventuálního sblížení bude ovšem zdoluhavý. Budeme potřebovat nepochybně víc času než na navázání normálních svazků s doposud známými civilizacemi otevřeného typu... Ne, Leonide Andrejeviči, o tom všem už jsem uvažoval a vy sám jistě chápete, že jste mi neřekl nic nového. V tomto okamžiku jsou tu jen naše dva protichůdné názory - nic míň a nic víc. Vy navrhuje, abychom to rovnou vzdali, kdežto já hodlám tuto jedinou šanci vytěžit až do dna."

"Gennadiji, nejsem sám, kdo si myslí, že ke kontaktu nedojde," řekl tiše Gorbovskij.

"A kdopak ještě?" otázal se Komov s lehkou ironií. "August Johann Maria Bader?"

"Ne, nejen Bader. Upřímně řečeno jsem si jeden trumf nechal v rukávě, Gennadiji... Copak vás ještě ani nenapadlo, že Šura Semjonov nesmazal palubní deník na planetě, ale už ve vesmíru - ne proto, že viděl inteligentní nestvůry, ale proto, že byl už na oběžné dráze napaden a dospěl k závěru, že na planetě žije vysoce rozvinutá agresivní civilizace? Nás to napadlo. Samozřejmě ne hned - nejdříve jsme stejně jako vy vyvodili správné závěry z nesprávných předpokladů. Ale jakmile nám v hlavě vzklíčila tato myšlenka, ještě jednou jsme důkladně prošmejdili prostor kolem celé planety. Asi před dvěma hodinami přišla zpráva, že byl konečně objeven." Gorbovskij umlkl.

Musel jsem vynaložit přímo titánské úsilí, abych nezařval: "Kdo?! No tak kdo byl nalezen?" Gorbovskij podle mého názoru na takovou reakci čekal. Ale nedočkal se. Komov mlčel jako zařezaný. A Gorbovskij byl nucen pokračovat.

"Je skvěle maskovaný. Pohlcuje prakticky veškeré druhy záření. Kdybychom se po něm nepídili, nikdy bychom ho nenašli, a to jsme uplatnili převratnou novinku - už mi to tu vysvětlovali, jenže já stejně ničemu nerozuměl - nějaký vakuový koncentrátor. Každopádně jsme ho nějak vyhmátli a přihákovali se k němu jako piráti. Je to automatický satelit, něco jako ozbrojený strážný. Podle některých konstrukčních řešení lze usuzovat, že ho tu instalovali Poutníci. Už dávno, před statisíciletími. Naštěstí pro účastníky projektu Archa nesl jen dvě mobilní náloze. První byla odpálena už v prehistorických dobách a my se nejspíš nikdy nedovíme, kdo byl ten nešťastník. No a tu druhou slízlí chudáci Semjonovovi. Poutníci považovali tuto planetu za zakázanou, jiné vysvětlení nemám. Můžete se ptát proč. Ve světle toho, co víme, se nabízí jediná odpověď: z vlastní zkušenosti pochopili, že místní civilizace je nekomunikabilní, navíc uzavřená a kontakt, který by byl vnucen, by pro ni mohl znamenat dramatické otřesy. Kdyby na mé straně byl jen August Johann Maria Bader... Pokud si dobře vzpomínám, vždy jste se o Poutnících vyslovoval s velkou úctou, Gennadiji." Gorbovskij znovu umlkl. "Nejde ovšem jen o to. I kdybychom bez ohledu na rozhodnutí Poutníků zkusili za stejných okolností tuto uzavřenou komunitu velmi opatrně a velmi postupně otevřít... V nejhorším případě by se naše negativní zkušenosti rozhojnily o ještě jednu. Postavili bychom tu nějakou výstražnou značku a odporovali se. Byla by to záležitost jen dvou našich civilizací... Jenže teď se mezi dvěma civilizacemi jako mezi perlíkem a kovadlinou ocitla

třetí, a za tu třetí, respektive za jejího představitele, kterému říkáme Špunt, neseme již několik dní plnou odpovědnost, Gennadiji."

Uslyšel jsem, jak Komov zničeně vydechl, a nastalo dlouhé ticho. Když se konečně rozpovídal znovu, hlas měl velmi neobvyklý, nějak nalomený. Rozpovídal se o Poutnících - nejdřív se divil tomu, jak se mohli dopustit takové nepředloženosti, jako je instalace podobného automatického vrahouna, ale sám si hned vzpomněl na nepřímé důkazy, které svědčily o zvyku Poutníků putovat vesmírem vždy v celých eskadrách, což znamená, že každý osamělý hvězdolet zákonitě považují za automatickou sondu. Neodpustil si také poznámku, že i na Zemi je načas, aby skončila ta půlstoletá barbarská epocha samotářských letů volného průzkumu - přináší to příliš mnoho obětí, příliš málo užítu a spousty trapných omylů. "To ano," souhlasil Gorbovskij, "už jsem na to taky myslel." Pak Komov připomněl řadu případů, kdy záhadně mizely automatické kosmolety směřující k některým neznámým planetám. "Pořád jsme se nemohli dostat k tomu, abychom si na ty záhady pořádně posvítili - a vida, teď je můžu vidět ve zcela novém světle."

"Skutečně!" zaradoval se Gorbovskij. "Velmi zajímavá myšlenka." S chutí si popovídali o té strážní družici, podivili se, jak je možné, že nesla jen dvě nálože, pokusili se alespoň zhruba odhadnout, jaké z tohoto pohledu musely být představy Poutníků o hustotě osídlení vesmíru, dospěli k závěru, že se nakonec příliš neliší od těch našich, ale samo sebou se nabízí také myšlenka, že měli v úmyslu se sem jednou vrátit a pak to kdovíproč neudělali - možná má tedy pravdu Borovik, který předpokládá, že Poutníci Galaxii opustili. Komov položertem vyslovil předpoklad, že Poutníci jsou vlastně ti zatracení domorodci - uhonění, přesycení dojmy, informacemi a zkušenostmi, a proto dnes uzavření do sebe. Gorbovskij si neodpustil narážku související s Komovovou oblíbenou teorií a začal ho také žertem vyslýchat, jak takovou evoluci Poutníků hodnotit z hlediska hypotézy vertikálního pokroku.

Pak se zmínil o zdraví doktora Mbogy, uprostřed věty přeskočili na potřebu co nejrychlejšího zpacifikování nějaké ostrovní říše a na roli, již by v této pacifikaci měl sehrát nějaký Karl Ludwig, jemuž neznámo proč říkali také Poutník; od milého Karla Ludwiga přešli hladce a plynule k otázkám mezi kompetence Rady galaktické bezpečnosti, a shodli se na tom, že do této kompetence patří jen civilizace humanoidní... Velice brzy jsem přestal chápat, o čem je řeč, a hlavně proč se mluví právě o tom, o čem se právě mluví.

A Gorbovskij najednou řekl:

"Dočista jsem vás umožil, Gennadiji, nezlobte se. A běžte si odpočinout. Byla to velice příjemná debata. Zvlášť když jsme se tak dlouho neviděli."

"Zato teď se samozřejmě brzy uvidíme znovu," poznamenal trpce Komov.

"Ano, řekl bych tak za dva tři dny. Bader už je na cestě. Borovik taky, řekl bych, že zítra bude na základně celý Komkon."

"Takže do pozítřka na shledanou," rozloučil se Komov.

"Pozdravujte taky tu vaši službu... Jmenuje se Stas, jestli se nemýlím. Je takový... předpisový, nebo jak to říct. A Jakova, taky Jakova ode mě pozdravujte. I ostatní členy posádky."

Ještě jednou se rozloučili.

Seděl jsem dál jako myška a bezmyšlenkovitě civěl na panoramatickou obrazovku. Za mými zády už se neožýval jediný zvuk. Minuty se vlekly nesnesitelně pomalu. Z přání otočit se mi zkameněl krk a píchalo mě pod lopatkou. Bylo mi dokonale jasné, že Komov je zdeptán. Protože sám jsem si připadal zadupán do země. Hledal jsem odpověď za Kornová, ale v hlavě mi jako jehla na staré desce přeskakovalo stále totéž: No a co má být, že tu byli Poutníci? To je toho, nějakí Poutníci. Já sám jsem třeba taky tak trochu Poutník...

Najednou se Komov zeptal:

"No a vy? Jaký na to máte názor vy, Stasi?"

Div jsem bez rozmyslu neplácl: "Prosím vás, na nějaké Poutníky se můžu klidně to...", ale včas jsem se opanoval. Abych si nezadal, poseděl jsem ještě vteřinku ve stále stejné poloze, a teprve pak jsem se i s celým křeslem otočil. Komov s bradou usazenou na propletených prstech sledoval pohaslou obrazovku vizoru. Oči měl zpola zavřené, ústa téměř truchlivá.

"Asi budeme muset čekat...", řekl jsem. "Co jiného...? Protože Špunt už asi nepřijde... a když ano, tak si dá načas..."

Komov pohnul koutkem úst.

"Copak Špunt, ten přijde. Na to se příliš rád ptá... Víte, kolik už teď musí mít připraveno nových otázek?"

Bylo to téměř slovo od slova totéž, co v jídelně vykoumal Vanderhooze.

"V takovém případě by možná...", zabručel jsem nerozhodně, "by možná bylo lepší opravdu..."

Co já k tomu mohl říct? Co mohl po Komovovi a po samotném Gorbovském říct řadový kybertechnik, stár dvacet let, praxe v terénu šest a půl dne - možná vcelku obstojný, pracovitý, snaživý, se zájmem o věc atakdále, ale zároveň nutno říct rozumu nepřilíš pronikavého, takový prost'áček a polovzdělanec...

"Možná," přikývl unaveně Komov. Zvedl se a šoupaje podrážkami o podlahu se odšoural k východu, ale na prahu se ještě otočil. Jeho obličej se stáhl do trpitelského šklebu. Téměř vykřikl: "Copak nikdo z vás nechápe, že Špunt je jediný případ, případ v podstatě nemožný, a proto jediný a poslední svého druhu? Něco takového se už nikdy nestane. Rozumíte? Nikdy!"

Odešel a já zůstal sedět tváří k vysílače a zády k panoramatické obrazovce. Nikdy...! No jistě, už nikdy. Proč se v tom takhle plácáme? Chudák Komov, chudinka Majka, chudák Špunt... Kdo z nich je asi největší chudák? Nezbývá, abychom odtud opravdu odešli. Špuntovi se uleví, Majka půjde studovat pedagogiku, takže nejvíc asi zkusí Komov. Něco takového se snad ani nedá vymyslet - badatel narazí, a osobně narazí!, na superunikátní možnost své vývodů experimentálně doložit, a najednou je všechno napadrt'. Najednou se právě Špunt, který se měl stát věrným pomocníkem, neocenitelným prostředníkem, hlavním beranidlem, drtícím všechny nesnáze a překážky, sám mění v překážku největší... Otázku přece nemůžeme stavět podle principu "Špuntova budoucnost, nebo vertikální pokrok

lidstva?" ... Je to taková logická rošťárna, něco jako Zenónovy aporie. Nebo v tom není protimluv? A opravdu je otázku třeba stavět takto? Lidstvo je přece jenom... Zamyšleně jsem se otočil tváří k panoramatické obrazovce, roztržitě na ni pohlédl - a jen jsem vyhekl. Všechny ty kardinální problémy mi okamžitě vypadly z hlavy.

Uragán se docela utišil. Celá krajina zbělala sněhem a jinovatkou, ale důležitější bylo, že hned vedle lodi, těsně na okraji zorného pole našich kamer někdo byl a já už věděl, že je to Špunt, osamělý, drásaný na kusy mezi dvěma civilizacemi, a nemůže se odhodlat k tomu, aby vstoupil...

Cvalem jsem vyrazil na chodbu. V přechodové komoře jsem automaticky popadl kožich, ale hned jsem ho zase odhodil, celým tělem nalehl na blánu a doslova vypadl ven. Špunt už tam nebyl. Hlupák Tom rozsvítil návštěv a dožadoval se pokynů. Všechna ta bělost mihotala v rozechvělém světle polární záře. Jen těsně u průlezu se pod mýma nohama černal nějaký kulatý předmět. Chvilku mi trvalo, než jsem se přiměl sklonit se k němu.

Byl to náš míč. A na míč někdo narazil obruč se třetím okem. Objektív byl vymáčený a celá členka vypadala tak, jako by se dostala doprostřed kamenopádu.

A na sněhové duchně nikde ani stopy.

ZÁVĚR

Volá mi pokaždé, když si chce popovídat.

"Ahoj, Stasi," řekne vždycky. "Podebatujem? Co ty na to?"

Na spojení máme vyhrazeny čtyři hodiny denně, ale rozvrh zásadně nedodrжуje. Neuznává ho. Volá mě, když spím, když sedím ve vaně, když pomáhám ostatním, kteří do posledního šroubku rozebírají družici Poutníků... Ale nezlobím se. Na něj se ani zlobit nemůžu.

"Ahoj, Špunte," ozývám se. "To víš, že podebatujem."

Mhouří se jakoby spokojeností a pokládá standardní otázku.

"Teď jsi opravdický, Stasi? Nebo je to tvůj obraz?"

Ujišťuji ho, že jsem to já osobně, Stas Popov jako takový. Už mnohokrát jsem se mu snažil vysvětlit, že fantomy vytvářet neumím, a on to zřejmě už dávno pochopil, ale otázka zůstává. Možná jen tak žertuje, možná si jinak naše tradiční uvítání neumí představit, a možná se mu prostě líbí slovo fantom. Těch oblíbených slov má přece plno - fantom, fenomenální, bim-bam-bram-boračka...

"Proč oko vidí?" začíná.

Vysvětluji mu, proč oko vidí. Pozorně mi naslouchá a co chvíli se citlivými prsty dotýká vlastních očí. Umí úžasné poslouchat, i když už zanechal svého někdejšího zvyku klepat se při každém větším překvapení jako šílenec - a já v něm neustále pociťuju zvláštní zápal, skrytou, nespoutanou vášeň, nepopsatelný a pro mě žel nedostupný všeobjímající jásot z poznávání.

"Fenomenální!" chválí mě, když skončím. "Špačiček. Promyslí si to a pak se tě zeptám znovu..."

Mimochodem, ty jeho osamělé meditace nad vyslechnutým (zběsilý tanec lících svalů, spleť ornamenty z listů, kamenů a prutů) ho někdy přivádějí k velice podivným závěrům. Třeba teď: "Poslyš, a jak se přišlo na to, že lidi přemýšlejí hlavou?" Značně mě to vyšínuje z kolejí a začínám katastrofálně plácát. Poslouchá mě stejně pozorně jako kdykoli jindy a já se postupně dostávám na hladinu, nahmatávám pevnou půdu pod nohama, všechno vlastně běží hladce, oba jsme, zdá se, spokojeni, ale když zdárně dospěju ke konci, usadí mě:

"Ne. To je příliš konkrétní. To platí jen někdy a jen někde. Když přemýšlím hlavou, tak proč nikdy nemůžu přemýšlet bez rukou...?"

Cítím, že se dostáváme na tenký led. Centrum mi kategoricky zakázalo jakékoli rozmluvy, které by nějak mohly směřovat k problémům souvisejícím s domorodci. Vyhnout se takovým obrátům v dialogu stoprocentně není možné a v poslední době jsem si všiml, že Špunt velmi nelibě a bolestně nese dokonce i své vlastní poznámky o způsobu života, který vede. Že už by sám začal něco tušit. Kdoví. Už několik dní čekám, až se přímo zeptá. Přejí si tu otázku, a bojím se jí...

"Proč vy můžete a já ne?"

"To ještě pořádně nevím," přiznávám se a opatrně dodávám. "Je tu i předpoklad, že vlastně nejsi tak docela člověk..."

"A co je to potom člověk?" zaskočí mě okamžitě. "Co je to člověk docela?"

Zatím si jen velice mlhavě umím představit, jak mu na takovou otázku odpovědět, a slibuji mu, že si o tom promluvíme při našem příštím setkání. Udělal ze mě hotového encyklopeda. Někdy musím informace polykat celý den a taky se snažit nějak je strávit. Pracuje pro mě VCI, pracuji pro mě největší kapacity ze všech oblastí vědění a já mám právo kdykoli se s kýmkoli z těchto lidí spojit a žádat je o vysvětlení - jak je to s modelováním P-abstrakcí, s látkovou výměnou u abissálních forem života či se základní metodikou výstavby šachových úloh...

"Vypadáš nějak unaveně," řekl mi soucitně.

"Ale ne," uklidňuju ho, "to se dá vydržet."

"Překvapuje mě, že se tak snadno unavíš," zamyslel se. "Nevím čím to je, ale já se neunavím nikdy. Co to vlastně je, ta únava?"

Nadechuji se opravdu zhluboka a pohotově vysvětluji, co je to únava. Poslouchá mě a rozkládá před sebou kamínky, jež pro něj opracoval starý dobrák Tom, který jim propůjčil podobu krychlí, hranolů, koulí, kuželů a dalších geometrických tvarů. V okamžiku, kdy končím, stojí před Špuntem složitá konstrukce, která rozhodně nic konkrétního nepřipomíná, a přesto je po svém harmonická, zvláště smysluplná.

"To jsi mi vyložil pěkně," chválí mě spokojeně. "Řekni mi - a tuhle naši besedu taky zaznamenali?"

"Ano, samozřejmě."

"A obraz je dobrý, jasný? Myslím obraz!"

"Jako vždycky."

"Tak ať se na tuhle stavbu podívá děda. Podívej, dědo, ložiska stydnutí jsou tady, tady a tady..."

Špuntův dědeček Pavel Alexandrovič Semjonov je matematik věnující se realizaci P-abstrakcí. Je to řadový vědec, ale jinak velký vzdělanec a Špunt s ním udržuje trvalé tvůrčí kontakty. Pavel Alexandrovič už mu říkal, že Špunt uvažuje často naivně, ale vždycky originálně a některé jeho úvahy jsou zajímavé i z hlediska Parsifalovy teorie.

"Rozhodně," slibuji mu. "Určitě to odvysílám, ještě dneska."

"Možná jsou to jen hlouposti," rozhodne se najednou a jediným pohybem stavbu rozmetá. "A co dělá Ljova?"

Ljova je provozní inženýr základny, velký šprýmař a skvělý vypravěč anekdot. Když se Špuntem rozmlouvá on, zaplaví éter kolem celé planety nadšený Špuntův výskot a smích a o mě se pokouší něco jako žárlivost. Špunt má Ljovu velmi rád a pokaždé se po něm shání. Někdy se ptá i na Jakova Vanderhooseho a je znát, že sladké tajemství licousů pro něj doposud zůstalo neodhalené a vskutku jitrivé. Jednou nebo dvakrát se ptal taky na Komova, já mu vysvětlil, co je projekt Archa 2 a proč tento projekt vyžaduje přítomnost xenopsychologa. Jedině o Majku se ani jednou nezajímal. Když jsem se jednou sám snažil zavést na ni řeč, když jsem se pokoušel vysvětlit, že ač ho oklamala, učinila tak výhradně v jeho zájmu a pro jeho dobro, že z nás čtyř právě ona pochopila, jak je mu těžko a jak nezbytně potřebuje pomoc, když jsem se zkrátka snažil nějak mu to všechno vtlouct do hlavy, prostě vstal a odešel. A stejně tak vstal a odešel, když jsem mu při jakési příležitosti chtěl vysvětlit, co je to lež...

"Ljova spí," řekl jsem. "My tu teď máme noc, přesněji řečeno noční hodiny palubního času."

"Takže ty jsi taky spal? A já tě vzbudil?"

"To vůbec nevadí," uklidňuju ho naprosto upřímně. "Pro mě je zajímavější s tebou mluvit než spát."

"Ne. Jen běž a spí," nařídil mi nesmlouvavě. "Jsme my to ale zvláštní bytosti. Všichni bez výjimky musíme někdy spát." To jeho "my" polévá mou duši jako hojivý balzám. Ačkoli, Špunt poslední dobou užívá toho zájmena stále častěji a já už si pomalu zvykám.

"Běž spát," opakuje Špunt. "Ale nejdřív mi něco řekni: Nepřijde sem někdo, myslím sem na břeh, zatímco budeš spát?"

"Nikdo," ujišťuju ho jako obvykle. "Nemusíš si dělat starosti."

"To je dobře," říká spokojeně. "Klidně spí a já si zatím půjdu popřemýšlet."

"Jen běž."

"Na shledanou," říká mi.

"Na shledanou," říkám mu.

Jenže už vím, co bude dál a k spánku se neukládám. Už je mi nad slunce jasné, že dnes se nevyspím.

Sedí ve své obvyklé póze, na kterou jsem si časem taky zvykl a která už mi nepřipadá tak strašně nepohodlná. Jistou dobu se dívá do pohaslé obrazovky na čele dědouška Toma, pak pozvedá oči k nebi, jako by doufal, že někde ve dvousetkilometrové výši spatří naši základnu spolehlivě spojenou s poutničkou družicí, za jeho zády se prostírá důvěrně známá krajina zakázané planety Archa - písčité duny, nepokojná čapka mlhy nad horkým bahnem, chmurný horský hřbet na obzoru a nad ním dlouhé, tenké linie kolosálních stožárů, stejně jako dřív - a možná už navždy - záhadných, ohebných, neklidně rozechvělých tykadel obřích brouků.

Dole je teď jaro, na keřích rozkvetly velké, nečekaně pestrobarevné květy, nad dunami se převalují vlny teplého vzduchu. Špunt se roztržitě rozhlíží, jeho prsty přebírají vyleštěné kamenné kostky. Dívá se přes rameno k horám, pak hlavu otáčí zpátky a chvíli sedí bez jediného pohybu s hlavou hluboko skloněnou. Pak se odhodlá, natáhne ruku přímo ke mně a stiskne tlačítko pod Tomovým nosem. "Ahoj, Stasi. Už ses prospal?"

"Ano," odpovídám a je mi to k smíchu, i když bych spal jako štěně. "Teď bychom si mohli pohrát, co ty na to, Stasi? Nemám pravdu?"

"Máš," ujišťuju ho. "To by bylo senzační."

"Čížci v čoočce," říká a chvíli mlčí. Čekám.

"No tak dobře," dodává potěšené. "Takže bychom si zase mohli podebatovat, ano?"

"Jasně," říkám mu. "Proč ne!"